

Briselē, 2023. gada 20. jūnijā
(OR. en)

10867/23

**Starpiestāžu lieta:
2022/0195(COD)**

ENV 718
CLIMA 315
FORETS 74
AGRI 346
POLMAR 37
CODEC 1170

DARBA REZULTĀTI

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsēkretariāts
Saņēmējs:	delegācijas
Iepri. dok. Nr.:	10719/23
K-ijas dok. Nr.:	10607/22 + ADD 1
Temats:	Priekšlikums – Eiropas Parlamenta un Padomes Regula par dabas atjaunošanu – vispārēja pieeja

Pielikumā informācijas nolūkā ir pievienots teksts vispārējai pieejai attiecībā uz Dabas atjaunošanas regulu, ko Padome (Vide) apstiprināja 3959. sanāsmē, kas notika 2023. gada 20. jūnijā.

No diskusijām Padomē izrietošās izmaiņas salīdzinājumā ar Komisijas priekšlikumu ir atzīmētas **treknrakstā un pasvītrotas**, un svītrojumi ir atzīmēti ar [...].

Priekšlikums

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA

par dabas atjaunošanu

(Dokuments attiecas uz EEZ)

EIROPAS PARLAMENTS UN EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,
ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 192. panta 1. punktu,
ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,
pēc leģislatīvā akta projekta nosūtīšanas valstu parlamentiem,
ņemot vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu ¹,
ņemot vērā Reģionu komitejas atzinumu,
saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru,
tā kā:

- (1) Lai nodrošinātu, ka daba visā Savienības teritorijā atkopjas biodaudzveidīga un izturētspējīga, ir jānosaka Savienības līmeņa noteikumi par ekosistēmu atjaunošanu. Ekosistēmu atjaunošana palīdz arī sasniegt Savienības mērķus, kas nosprausti attiecībā uz klimata pārmaiņu mīkstināšanu un pielāgošanos klimata pārmaiņām.

¹ OV C [...], [...], [...]. lpp.

- (2) Paziņojumā par Eiropas zaļo kursu ² ir izklāstīts vērienīgs ceļvedis, kā Savienību pārveidot par taisnīgu un pārticīgu sabiedrību ar modernu, resursefektīvu un konkurētspējīgu ekonomiku, un tā mērķis ir aizsargāt, saglabāt un uzlabot Savienības dabas kapitālu un pasargāt iedzīvotāju veselību un labbūtību no riskiem un ietekmes, kuri saistīti ar vidi. Eiropas zaļā kursa satvarā Komisija ir pieņēmusi ES Biodaudzveidības stratēģiju 2030. gadam ³.
- (3) Savienība un tās dalībvalstis, būdamas ar Padomes Lēmumu 93/626/EEK ⁴ apstiprinātās Biodaudzveidības konvencijas puses, ir apņēmušās īstenot ilgtermiņa stratēģisko redzējumu, ko Pušu konference 2010. gadā pieņēmusi ar Lēmumu X/2 par Stratēģisko bioloģiskās daudzveidības plānu 2011.–2020. gadam ⁵, proti, ka līdz 2050. gadam biodaudzveidība tiek novērtēta, saglabāta, atjaunota un izmantota saprātīgi, uzturot ekosistēmas pakalpojumus un veselīgu planētu un nodrošinot ieguvumus, kas svarīgi visiem cilvēkiem.

² Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Eiropas zaļais kurss", 11.12.2019. (COM(2019) 640 final).

³ Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "ES Biodaudzveidības stratēģija 2030. gadam. Atgriezīsim savā dzīvē dabu", 20.5.2020. (COM(2020) 380 final).

⁴ Padomes Lēmums 93/626/EEK (1993. gada 25. oktobris), kas attiecas uz Konvencijas par bioloģisko daudzveidību noslēgšanu (OV L 309, 13.12.1993., 1. lpp.).

⁵ <https://www.cbd.int/decision/cop/?id=12268>.

- (4) [...] Biodaudzveidības konvencija, par kuru 2022. gada decembrī tika panākta vienošanās COP 15⁶, ir globālais biodaudzveidības satvars, kurā noteikti uz rīcību vērsti globāli mērkrādītāji steidzamai rīcībai šajā desmitgadē līdz 2030. gadam – nodrošināt, ka visās jomās tiek īstenota līdzdalīga, integrēta un biodaudzveidību iekļaujoša telpiskā plānošana un/vai efektīvi pārvaldības procesi, kas pievēršas izmaiņām zemes un jūras izmantojumā; panākt, lai biodaudzveidības ziņā nozīmīgu teritoriju, tostarp ekosistēmu ar augstu ekoloģisko integritāti, zuduma rādītājs līdz 2030. gadam būtu tuvu nullei, vienlaikus ievērojot pirmiedzīvotāju un vietējo kopienu tiesības, kas izklāstītas ANO Deklarācijā par pirmiedzīvotāju tautu tiesībām (UNDRIP); nodrošināt, ka līdz 2030. gadam tiek efektīvi atjaunoti vismaz 30 % no degradētās sauszemes teritorijas, iekšzemes ūdeņiem un jūras un piekrastes ekosistēmām nolūkā veicināt biodaudzveidību un ekosistēmas funkcijas un pakalpojumus, ekoloģisko integritāti un savienojamību; atjaunot, saglabāt un palielināt ieguvumus, ko daba sniedz cilvēkiem, tostarp ekosistēmas funkcijas un pakalpojumus, piemēram, gaisa, ūdens un klimata regulēšanu, augsnes veselību, apputeksnēšanu un slimību riska mazināšanu, kā arī aizsardzību pret dabiskiem apdraudējumiem un dabas katastrofām, izmantojot dabā balstītus risinājumus un/vai ekosistēmas pieejas visu cilvēku un dabas labā. Globālais biodaudzveidības satvars ļaus gūt panākumus, lai sasniegtu uz rezultātiem orientētos mērķus 2050. gadam.
- (5) ANO ilgtspējīgas attīstības mērķi⁷, jo īpaši 14.2., 15.1., 15.2. un 15.3. mērķis, norāda uz vajadzību nodrošināt sauszemes un iekšzemes saldūdens ekosistēmu, jo īpaši mežu, mitrāju, kalnu un sausāju, un to pakalpojumu saglabāšanu, atjaunošanu un ilgtspējīgu izmantošanu.
- (6) Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālā asambleja 2019. gada 1. marta rezolūcijā⁸ 2021.–2030. gadu pasludināja par ANO ekosistēmu atjaunošanas desmitgadi ar mērķi atbalstīt un izvērst centienus nepieļaut, apturēt un apvērst ekosistēmu degradāciju visā pasaulē un palielināt izpratni par ekosistēmu atjaunošanas nozīmību.

⁶ Kuņminas–Monreālas globālais biodaudzveidības satvars. Priekšsēdētāja iesniegtais lēmuma projekts, CBD/COP/DEC/15/4, 2022. gada 19. decembris.

⁷ [Apvienoto Nāciju Organizācija. Ilgtspējīga attīstība – 17 mērķi mūsu pasaules pārveidei.](#)

⁸ 2019. gada 1. marta Rezolūcija 73/284 par Apvienoto Nāciju Organizācijas Ekosistēmu atjaunošanas desmitgadi (2021–2030).

- (7) ES Biodaudzveidības stratēģijā 2030. gadam izvirzīts mērķis panākt, ka Eiropas biodaudzveidība līdz 2030. gadam nostājas uz atlabšanas ceļa, tā nesot labumu cilvēkiem, planētai, klimatom un ekonomikai. Tajā izklāstīts vērienīgs ES dabas atjaunošanas plāns, kurā iekļautas vairākas galvenās apņemšanās, to vidū apņemšanās nākt klajā ar priekšlikumu par juridiski saistošiem ES dabas atjaunošanas mērķrādītājiem, ko noteiks, lai atjaunotu degradētas ekosistēmas, it sevišķi tās, kurām ir vislielākais potenciāls uztvert un uzkrāt oglekli un novērst un samazināt dabas katastrofu ietekmi.
- (8) Eiropas Parlaments 2021. gada 9. jūnija rezolūcijā ⁹ ir ļoti atzinīgi novērtējis apņemšanos izstrādāt tiesību akta priekšlikumu, kas ietvertu saistošus dabas atjaunošanas mērķrādītājus, un turklāt paudis uzskatu, ka papildus vispārējam atjaunošanas mērķrādītājam būtu jāiekļauj konkrēti mērķrādītāji, kas attiecas uz ekosistēmām, dzīvotnēm un sugām un aptver mežus, zālājus, mitrājus, kūdrājus, apputeksnētājus, brīvi plūstošas upes, piekrastes teritorijas un jūras ekosistēmas.
- (9) Padome 2020. gada 23. oktobra secinājumos ¹⁰ ir atzinusi, ka biodaudzveidības un dabas pašreizējā stāvokļa tālākas pasliktināšanās novēršana būs būtiska, bet ar to nepietiks, lai mūsu dzīvē atgrieztu dabu. Padome atkārtoti apstiprinājusi, ka vajadzīgas vērienīgākas dabas atjaunošanas ieceres, kādas ierosinātas jaunajā ES dabas atjaunošanas plānā, kurā ir ietverti pasākumi biodaudzveidības aizsardzībai un atjaunošanai arī ārpus aizsargājamajām teritorijām. Turklāt Padome ir norādījusi, ka tā sagaida priekšlikumu par juridiski saistošiem dabas atjaunošanas mērķrādītājiem, kuram būs vajadzīgs ietekmes novērtējums.

⁹ Eiropas Parlamenta 2021. gada 9. jūnija rezolūcija par ES Biodaudzveidības stratēģiju 2030. gadam: atgriezīsim savā dzīvē dabu (2020/2273(INI)).

¹⁰ Padomes secinājumi "Biodaudzveidība – nepieciešama steidzama rīcība" (12210/20).

(10) ES Biodaudzveidības stratēģijā 2030. gadam ir pausta apņemšanās Savienībā par juridiski aizsargājamiem noteikt vismaz 30 % zemes, ieskaitot iekšzemes ūdeņus, un 30 % jūras teritorijas, un no tās stingri būtu jāaizsargā vismaz viena trešdaļa, tai skaitā visi atlikušie pirmatnējie un senie meži. Kritērijos un norādījumos par to, kā dalībvalstis nosaka papildu aizsargājamās teritorijas ¹¹ ("kritēriji un norādījumi"), kurus Komisija izstrādājusi sadarbībā ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām, uzsvērts: ja atjaunotās teritorijas atbilst aizsargājamo teritoriju kritērijiem vai ir sagaidāms, ka tās šādiem kritērijiem atbildīs, tiklīdz atjaunošana būs pilnībā īstenojusies, arī šādām atjaunotajām teritorijām būtu jāpalīdz sasniegt Savienības aizsargājamo teritoriju mērķrādītājus. Kritērijos un norādījumos akcentēts arī tas, ka aizsargājamās teritorijas, radīdamas apstākļus, kādos atjaunošanas centieni var sekmēties, var dot būtisku ieguldījumu ES Biodaudzveidības stratēģijā 2030. gadam izvirzīto atjaunošanas mērķrādītāju sasniegšanā. Tas jo īpaši attiecas uz teritorijām, kuras var atkopties dabiski, ja vien daļa cilvēka darbību radīto noslogojumu tiek apturēti vai ierobežoti. Dažos gadījumos ar šādu teritoriju stingru aizsardzību, arī jūras vidē, pietiks, lai tajās sastopamās dabiskās vērtības atkoptos. Turklāt kritērijos un norādījumos uzsvērts: no visām dalībvalstīm tiek sagaidīts, ka sasniegt Savienības mērķrādītājus, kas ES Biodaudzveidības stratēģijā 2030. gadam nosprausti attiecībā uz aizsargājamajām teritorijām, tās palīdzēs tādā mērā, kas ir samērīgs ar dalībvalstīs sastopamajām dabiskajām vērtībām un to dabas atjaunošanas potenciālu.

¹¹ Komisijas dienestu darba dokuments "Aizsargājamo teritoriju noteikšanas kritēriji un norādījumi" (SWD(2022) 23 final).

- (11) ES Biodaudzveidības stratēģijā 2030. gadam noteikts mērķrādītājs, kas paredz līdz 2030. gadam nodrošināt, ka aizsargājamo dzīvotņu un sugu saglabāšanās tendences un stāvoklis nepasliktinās un ka vismaz 30 % sugu un dzīvotņu, kuru stāvoklis patlaban nav labvēlīgs, nonāk labvēlīgā stāvoklī vai uzrāda ļoti pārliecinošu virzību uz to. Norādījumos ¹², kurus Komisija sadarbībā ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām izstrādājusi, lai atbalstītu šo mērķrādītāju sasniegšanu, uzsvērts, ka lielākajai daļai minēto dzīvotņu un sugu, visticamāk, būs vajadzīgi uzturēšanas un atjaunošanas centieni, kuru rezultātā līdz 2030. gadam tiktu apturētas pašreizējās negatīvās tendences vai tiktu uzturētas pašreizējās stabilās vai labvēlīgās tendences, vai arī netiktu pieļauta labvēlīgā saglabāšanās stāvoklī esošu dzīvotņu un sugu situācijas pasliktināšanās. Norādījumos tālāk uzsvērts, ka minētie atjaunošanas centieni jāplāno, jāīsteno un jākoordinē galvenokārt valsts vai reģiona līmenī un, izvēloties un prioritizējot sugas un dzīvotnes, kuru stāvoklis līdz 2030. gadam jāuzlabo, jācenšas panākt sinerģiju ar citiem Savienības un starptautiskiem mērķrādītājiem, jo īpaši vides vai klimata rīcībpolitikas mērķrādītājiem.
- (12) Komisijas 2020. gada ziņojumā par dabas stāvokli ¹³ norādīts, ka Savienībai vēl nav izdevies apturēt to aizsargājamo dzīvotņu veidu un sugu situācijas pasliktināšanās, kuru saglabāšana Savienībai rada bažas. Minēto pasliktināšanos lielākoties izraisa atteikšanās no ekstensīvās lauksaimniecības, apsaimniekošanas prakšu intensifikācija, hidroloģisko režīmu izmaiņas, urbanizācija un piesārņojums, kā arī ilgtnespējīgas mežsaimniecības darbības un sugu ekspluatācija. Nopietnu un pieaugošu apdraudējumu Savienības vietējai florai un faunai rada arī invazīvas svešzemju sugas un klimata pārmaiņas.
- (13) Lai veicinātu ekonomisko un sabiedrisko pārveidi, kvalitatīvu darbvietu radīšanu un ilgtspējīgu izaugsmi, ir lietderīgi noteikt ekosistēmu atjaunošanas virsmērķi. Biodaudzveidīgas ekosistēmas, piemēram, mitrāji, saldūdeņi, meži, kā arī lauksaimnieciskas, skrajas veģetācijas klātas, jūras, piekrastes un urbānās ekosistēmas, ja vien to stāvoklis ir labs, sniedz virkni būtisku ekosistēmu pakalpojumu, un ieguvumi, ko sagādā degradētu ekosistēmu atjaunošana labā stāvoklī visās zemes un jūras teritorijās, lielā mērā pārsniedz atjaunošanas izmaksas. Minētie pakalpojumi atkarībā no ekonomiskās, sociālās, kulturālās, reģionālās un vietējās specifikas sniedz plašu sociālekonomisko ieguvumu klāstu.

¹² Pieejams vietnē [Circabc \(europa.eu\)](http://Circabc.europa.eu) [Atsauce jāpapildina].

¹³ Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai "Dabas stāvoklis Eiropas Savienībā. Ziņojums par Putnu direktīvā un Dzīvotņu direktīvā aizsargāto sugu un dzīvotņu veidu stāvokli un tendencēm 2013.–2018. gadā" (COM(2020)635 final).

- (14) Apvienoto Nāciju Organizācijas Statistikas komisija 2021. gada martā notikušajā 52. sesijā pieņēma Vides ekonomisko kontu sistēmas ekosistēmisko uzskaiti (SEEA EA) ¹⁴. *SEEA EA* ir integrēts un visaptverošs statistikas satvars, kas dod iespēju organizēt datus par dzīvotnēm un ainavām, mērīt ekosistēmu apmēru, stāvokli un pakalpojumus, sekot līdzi ekosistēmu aktīvu izmaiņām un šo informāciju sasaistīt ar saimniecisko darbību un citām cilvēka darbībām.
- (15) Biodaudzveidīgu ekosistēmu nodrošināšana un cīņa pret klimata pārmaiņām ir nesaraujami saistītas. Dabai un dabā balstītiem risinājumiem, to vidū dabiskiem oglekļa uzkrājumiem un piesaistītājiem, ir izšķirīga nozīme cīņā pret klimata krīzi. Tajā pašā laikā klimata krīze jau ir sauszemes un jūras ekosistēmu pārmaiņu virzītājfaktors, un Savienībai ir jā sagatavojas to ietekmei, kas kļūs aizvien intensīvāka, biežāka un plašāka. Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes (*IPCC*) īpašajā ziņojumā ¹⁵ par ietekmi, kāda būtu globālajai sasilšanai par 1,5 °C, norādīts, ka dažu veidu ietekme var būt ilgstoša vai neatgriezeniska. Sestajā *IPCC* novērtējuma ziņojumā ¹⁶ teikts, ka ekosistēmu atjaunošana būtiski palīdzēs cīnīties ar klimata pārmaiņām un arī mazināt riskus nodrošinātībai ar pārtiku. Starpvaldību zinātnes un politikas platforma bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu pakalpojumu jomā (*IPBES*) 2019. gada globālajā novērtējuma ziņojumā par biodaudzveidību un ekosistēmu pakalpojumiem ¹⁷ norādījusi, ka klimata pārmaiņas ir viens no galvenajiem dabas pārmaiņu virzītājfaktoriem, un prognozējusi, ka nākamajās desmitgadēs to ietekme palielināsies, dažos gadījumos pārsniedzot ietekmi, kas ir citiem ekosistēmu pārmaiņu virzītājfaktoriem, tādiem kā zemes un jūras izmantojuma maiņa.

¹⁴ https://seea.un.org/sites/seea.un.org/files/documents/EA/seea_ea_white_cover_final.pdf.

¹⁵ Klimata pārmaiņu starpvaldību padome (*IPCC*). "Īpašais ziņojums par ietekmi, kāda būtu globālajai sasilšanai par 1,5 °C, un par attiecīgajiem globāla mēroga siltumnīcefekta gāzu emisijas scenārijiem saistībā ar globālās reakcijas pastiprināšanu pret klimata pārmaiņu draudiem, ar ilgtspējīgu attīstību un centieniem izskaust nabadzību" [*Special Report on the impacts of global warming of 1.5°C and related global greenhouse gas emission pathways, in the context of strengthening the global response to the threat of climate change, sustainable development, and efforts to eradicate poverty*, Masson-Delmotte, V., P. Zhai, H.-O. Pörtner, D. Roberts, J. Skea, P.R. Shukla, A. Pirani, W. Moufouma-Okia, C. Péan, R. Pidcock, S. Connors, J.B.R. Matthews, Y. Chen, X. Zhou, M.I. Gomis, E. Lonnoy, T. Maycock, M. Tignor, un T. Waterfield (eds.)] <https://www.ipcc.ch/sr15/>

¹⁶ [Klimata pārmaiņas 2022: ietekme, pielāgošanās un neaizsargātība | Klimata pārmaiņas 2022: ietekme, pielāgošanās un neaizsargātība \(ipcc.ch\)](https://www.ipcc.ch/sr15/).

¹⁷ *IPBES* (2019). Starpvaldību zinātnes un politikas platforma bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu pakalpojumu jomā, "Globālais novērtējuma ziņojums par biodaudzveidību un ekosistēmu pakalpojumiem" [*Global assessment report on biodiversity and ecosystem services*]. E.S. Brondizio, J. Settele, S. Díaz, un H.T. Ngo (editors). *IPBES* sekretariāts, Bonna, Vācija, 1148 lpp. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3831673>.

- (16) Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) 2021/1119 ¹⁸ ir noteikts saistošs mērķis līdz 2050. gadam Savienībā panākt klimatneitralitāti un pēc tam – negatīvu emisijas bilanci un dot priekšroku ātrai un prognozējamai emisiju samazināšanai, un vienlaikus panākt lielākus piesaistījumus dabiskajos piesaistītājos. Ekosistēmu atjaunošana var lielā mērā palīdzēt uzturēt, apsaimniekot un palielināt dabiskos oglekļa piesaistītājus un veicināt biodaudzveidību, vienlaikus cīnoties pret klimata pārmaiņām. Turklāt Regula (ES) 2021/1119 prasa attiecīgajām Savienības iestādēm un dalībvalstīm nodrošināt, ka pastāvīgi tiek palielināta pielāgotiesspēja, stiprināta noturība un mazināta neaizsargātība pret klimata pārmaiņām. Tā prasa arī, lai dalībvalstis pielāgošanos integrētu visās rīcībpolitikas jomās un veicinātu dabā balstītus risinājumus ¹⁹ un ekosistēmās balstītu pielāgošanos.
- (17) Komisijas 2021. gada paziņojumā par klimatadaptāciju ²⁰ uzsvērtā vajadzība veicināt dabā balstītus risinājumus un atzīts, ka izmakslietderīgu pielāgošanos klimata pārmaiņām var panākt, aizsargājot un atjaunojot mitrājus un kūdrājus, kā arī piekrastes un jūras ekosistēmas, veidojot pilsētu zaļās zonas un ierīkojot zaļos jumtus un sienas, kā arī ilgtspējīgi apsaimniekojot mežus un lauksaimniecības zemi un popularizējot šādu apsaimniekošanu. Lielāks skaits biodaudzveidīgu ekosistēmu uzlabo noturību pret klimata pārmaiņām un nodrošina iedarbīgākus katastrofu mazināšanas un novēršanas līdzekļus.

¹⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1119 (2021. gada 30. jūnijs), ar ko izveido klimatneitralitātes panākšanas satvaru un groza Regulas (EK) Nr. 401/2009 un (ES) 2018/1999 ("Eiropas Klimata akts") (OV L 243, 9.7.2021., 1. lpp.).

¹⁹ Dabā rodami risinājumi ir dabas iedvesmoti un atbalstīti risinājumi, kas ir izmakslietderīgi, taču vienlaikus nodrošina vidiskus, sociālus un ekonomiskus ieguvumus un palīdz stiprināt noturību. Šādi risinājumi pilsētās, sauszemes un jūras ainavās ienes vairāk dabas un dabas elementu un procesu, izmantojot vietējiem apstākļiem pielāgotu, resursefektīvu un sistēmisku ieviešanu, turklāt tie ir daudzveidīgāki. Tātad dabā balstītiem risinājumiem jānāk par labu biodaudzveidībai un jāsekmē plašs ekosistēmu pakalpojumu klāsts.

²⁰ Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Ceļā uz klimatnoturīgu Eiropu: jaunā ES Klimatadaptācijas stratēģija" (COM(2021) 82 final).

- (18) Lai sekotu Regulā (ES) 2021/1119 ierosinātajam virzienam, kas paredz līdz 2030. gadam neto emisijas samazināt vismaz par 55 % salīdzinājumā ar 1990. gadu, Savienības klimata rīcībpolitika patlaban tiek pārskatīta. Konkrētāk, priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Regulas (ES) 2018/841 un (ES) 2018/1999 ²¹, izstrādāts, lai stiprinātu zemes sektora devumu vispārējo 2030. gada klimatisko ieceru sasniegšanā un attiecībā uz zemes izmantošanas, zemes izmantojuma maiņas un mežsaimniecības (ZIZIMM) sektorā radušos emisiju un piesaistījumu uzskaiti nospraustos mērķus salāgotu ar saistītajām rīcībpolitikas iniciatīvām biodaudzveidības jomā. Minētajā priekšlikumā akcentēta vajadzība aizsargāt un uzlabot dabā balstītus oglekļa piesaistījumus, uzlabot ekosistēmu noturību pret klimata pārmaiņām, atjaunot degradētu zemi un ekosistēmas un atjaunot kūdrāju hidroloģisko režīmu. Vēl viens priekšlikuma mērķis ir uzlabot aizsargājamās un atjaunojamās zemes siltumnīcefekta gāzu emisiju un piesaistījumu monitoringu un ziņošanu par tiem. Šajā kontekstā ir svarīgi, lai ekosistēmas visās zemes kategorijās, arī tādās kā meži, zālāji, aramzemes un mitrāji, būtu labā stāvoklī un tātad varētu faktiski uztvert un uzglabāt oglekli.
- (19) Ģeopolitiskās norises ir vēl skaidrāk parādījušas vajadzību nosargāt pārtikas sistēmu noturību ²². Pierādījumi liecina, ka agroekosistēmu atjaunošana ilgtermiņā labvēlīgi ietekmē pārtikas ražošanas produktivitāti un ka dabas atjaunošana darbojas kā sava veida apdrošināšanas polise, kas garantē ES ilgtermiņa ilgtspēju un izturētspēju.
- (20) Konferences par Eiropas nākotni galīgajā ziņojumā iedzīvotāji ir aicinājuši Savienību aizsargāt un atjaunot biodaudzveidību, ainavu un okeānus, izskaust piesārņojumu un veicināt zināšanas, izpratni, izglītošanu un dialogus par vidi, klimata pārmaiņām, enerģijas izmantošanu un ilgtspēju ²³.

²¹ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko attiecībā uz darbības jomu, izpildes noteikumu vienkāršošanu, dalībvalstu 2030. gada mērķrādītāju noteikšanu un apņemšanos zemes izmantojuma, mežsaimniecības un lauksaimniecības sektorā līdz 2035. gadam kopīgi panākt klimatneitralitāti groza Regulu (ES) 2018/841 un attiecībā uz monitoringa, ziņošanas, progresu apsekošanas un izskatīšanas uzlabošanu groza Regulu (ES) 2018/1999 (COM(2021) 554 final).

²² Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Pārtikas nodrošinājuma garantēšana un pārtikas sistēmu noturības stiprināšana" (COM(2022) 133 final).

²³ *Konference par Eiropas nākotni. Ziņojums par galīgo iznākumu*, 2022. gada maijs, 2. priekšlikums (1., 4., 5. pasākums), 44. lpp., 6. priekšlikums (6. pasākums), 48. lpp.

- (21) Ekosistēmu atjaunošana, sasaistīta ar centieniem samazināt savvaļas dzīvnieku un augu tirdzniecību un patēriņu, turklāt palīdzēs nākotnē nepieļaut iespējamās pārnēsājamas slimības ar zoonotisku potenciālu un palielināt noturību pret tām, tādā veidā samazinot uzliesmojumu un pandēmiju risku, un atbalstīs ES un globālos centienus īstenot pieeju "Viena veselība", kas atzīst nesaraujamo saikni starp cilvēka veselību, dzīvnieku veselību un veselīgu izturētspējīgu dabu.
- (22) Augsnes ir sauszemes ekosistēmu neatņemama daļa. Komisijas 2021. gada paziņojumā "ES Augsnes stratēģija 2030. gadam" ²⁴ ir izcelta vajadzība atjaunot degradētas augsnas un uzlabot augsnas biodaudzveidību. **Globālais mehānisms un Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas par cīņu pret pārtuksnešošanos (UNCCD) sekretariāts ir izveidojis Zemes degradācijas neitralitātes mērkrādītāja noteikšanas programmu, lai palīdzētu valstīm līdz 2030. gadam panākt zemes degradācijas neitralitāti.**
- (23) Padomes Direktīvas 92/43/EEK ²⁵ un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/147/EK ²⁶ mērķis ir nodrošināt Eiropas vērtīgāko un apdraudētāko sugu un dzīvotņu, kā arī to veidoto ekosistēmu ilgtermiņa aizsardzību, saglabāšanu un izdzīvošanu. Galvenais abu minēto direktīvu mērķu īstenošanas instruments ir 1992. gadā izveidotais tīkls *Natura 2000*, kas ir pasaulē lielākais koordinētais aizsargājamo teritoriju tīkls. **Šī regula tāpat kā abas minētās direktīvas būtu piemērojama visu to dalībvalstu Eiropas teritorijām, kurām ir piemērojami Līgumi, tādējādi arī nodrošinot saskaņotību ar Direktīvu 2008/56/EK.**

²⁴ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "ES Augsnes stratēģija 2030. gadam. Veselīgas augsnas cilvēku, pārtikas, dabas un klimata labā", (COM/2021/699 final).

²⁵ Padomes Direktīva 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (OV L 206, 22.7.1992., 7. lpp.).

²⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/147/EK (2009. gada 30. novembris) par savvaļas putnu aizsardzību (OV L 20, 26.1.2010., 7. lpp.).

- (24) Jau pastāv satvars un norādījumi ²⁷, kā noteikt saskaņā ar Direktīvu 92/43/EEK aizsargājamo veidu dzīvotņu labu stāvokli un kā noteikt minētās direktīvas darbības jomā ietilpstošo sugu dzīvotņu pietiekamu kvalitāti un kvantitāti. Minēto veidu dzīvotņu un sugu dzīvotņu atjaunošanas mērķrādītājus var noteikt, pamatojoties uz minēto satvaru un norādījumiem. Tomēr, lai apvērstu biodaudzveidības izzušanas tendenci un panākt, ka atkopjas visas ekosistēmas, ar šādu atjaunošanu vien nepietiks. Tāpēc, lai veicinātu biodaudzveidību plašāku ekosistēmu mērogā, būtu jānosaka papildu pienākumi, kas balstās uz konkrētiem indikatoriem.
- (25) Pamatojoties uz Direktīvu 92/43/EEK un Direktīvu 2009/147/EK un tiecoties atbalstīt minētajās direktīvās noteikto mērķu sasniegšanu, dalībvalstīm būtu jāievieš atjaunošanas pasākumi, kas nodrošina aizsargājamo dzīvotņu un sugu, tai skaitā savvaļas putnu, atkopšanos Savienības teritorijās, arī teritorijās, kas *Natura 2000* tīklā neietilpst.
- (26) Direktīvas 92/43/EEK mērķis ir uzturēt un atjaunot Savienības nozīmes dabisko dzīvotņu un savvaļas dzīvnieku un augu sugu labvēlīgu saglabāšanās stāvokli. Tomēr tajā nav noteikts termiņš, kādā minētais mērķis jāsasniedz. Līdzīgi arī Direktīvā 2009/147/EK nav noteikts termiņš, kādā jāpanāk putnu populāciju atkopšanās Savienībā.
- (27) Tāpēc būtu jānosaka termiņi, kādos atjaunošanas pasākumi *Natura 2000* teritorijās un ārpus tām jāievieš, lai pakāpeniski uzlabotu konkrētu aizsargājamo veidu dzīvotņu stāvokli visā Savienībā, kā arī lai tās atkalizveidotu, līdz ir sasniegta labvēlīga atsaucē platība, kāda vajadzīga, lai Savienībā panāktu minēto veidu dzīvotņu labvēlīgu saglabāšanās stāvokli. Lai dalībvalstīm sagādātu plaša mēroga atjaunošanas centienu īstenošanai vajadzīgo elastību, ir lietderīgi dzīvotņu veidus grupēt pēc ekosistēmas, pie kuras tie pieder, un dzīvotņu veidu grupām noteikt laikam piesaistītus un kvantitatīvus platībbalstītus mērķrādītājus. Tas dalībvalstīm dos iespēju izvēlēties, kuras grupā ietilpstošās dzīvotnes atjaunot vispirms.

²⁷ Vides ĢD, 2017, "Ziņojumi saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 17. pantu: skaidrojošas piezīmes un norādījumi 2013.–2018. gadam" [*Reporting under Article 17 of the Habitats Directive: Explanatory notes and guidelines for the period 2013-2018*] un Vides ĢD, 2013, "Eiropas Savienības dzīvotņu interpretācijas rokasgrāmata ES 28" [*Interpretation manual of European Union habitats Eur 28*].

- (28) Līdzīgas prasības būtu jānosaka attiecībā uz Direktīvas 92/43/EEK darbības jomā ietilpstošo sugu dzīvotnēm un Direktīvas 2009/147/EK darbības jomā ietilpstošo savvaļas putnu dzīvotnēm, īpašu uzmanību pievēršot minēto dzīvotņu savienotībai, kas vajadzīga, lai sugu populācijas varētu kuplināties.
- (29) Konkrētu veidu dzīvotņu atjaunošanas pasākumiem jābūt iederīgiem un piemērotiem tam, lai, virzoties uz mērķi sasniegt labvēlīgu saglabāšanās stāvokli, labs stāvoklis un labvēlīgas atsaucēs platības tiktu sasniegtas pēc iespējas ātrāk. Ir svarīgi, lai atjaunošanas pasākumi būtu tādi, kādi vajadzīgi, lai sasniegtu laikam piesaistītos un kvantitatīvos platībbalstītos mērķrādītājus. Sugu dzīvotņu atjaunošanas pasākumiem turklāt jābūt iederīgiem un piemērotiem tam, lai, virzoties uz mērķi panākt labvēlīgu sugas saglabāšanās stāvokli, to pietiekama kvalitāte un kvantitāte tiktu sasniegta pēc iespējas ātrāk.
- (29.a) Šajā regulā paredzētajiem atjaunošanas pasākumiem, kuru mērķis ir atjaunot vai saglabāt konkrētus I pielikumā uzskaitītos dzīvotņu veidus, piemēram, plavas, virsājus vai mitrājus, atsevišķos gadījumos var būt nepieciešama mežu likvidēšana, lai atjaunotu uz saglabāšanu vērstu pārvaldību, kas var ietvert tādas darbības kā pļaušana vai noganīšana. Dabas atjaunošana un arī atmežošanas apturēšana ir svarīgi un savstarpēji pastiprinoši mērķi vides jomā. Komisija izstrādās pamatnostādnes, kā norādīts 36. apsvērumā Eiropas Parlamenta uz Padomes Regulā (ES) Nr. [XXXX/2023], ar ko paredz noteikumus par to, kā Savienības tirgū darīt pieejamas un kā eksportēt no Savienības konkrētas ar atmežošanu un meža degradāciju saistītas pirmpreces un izstrādājumus, un ar ko atceļ Regulu (ES) Nr. 995/2010, lai precizētu šīs regulas 2. pantā ietvertās definīcijas "izmantošana lauksaimniecībā" interpretāciju, jo īpaši attiecībā uz meža zemes pārveidošanu citā zemes lietošanas veidā, kas nav izmantošana lauksaimniecībā.**
- (30) Ir svarīgi parūpēties par to, lai atbilstoši šai regulai ieviesto atjaunošanas pasākumu rezultātā tiktu panākti konkrēti un izmērāmi ekosistēmu stāvokļa uzlabojumi gan atsevišķu atjaunoto teritoriju līmenī, gan valsts un Savienības līmenī.

- (31) Lai nodrošinātu, ka atjaunošanas pasākumi ir efektīvi un ka to rezultāti ir laika gaitā izmērāmi, ir būtiski, ka teritorijas, uz kurām šādi atjaunošanas pasākumi attiecas, virzoties uz mērķi uzlabot Direktīvas 92/43/EEK I pielikuma darbības jomā ietilpstošo dzīvotņu stāvokli, minētās dzīvotnes atkalizveidot un uzlabot to savienotību, uzrāda pastāvīgu uzlabošanos, līdz ir sasniegts labs stāvoklis.
- (32) Turklāt ir būtiski, lai teritorijas, uz kurām attiecas atjaunošanas pasākumi ar mērķi uzlabot Direktīvas 92/43/EEK darbības jomā ietilpstošo sugu dzīvotņu, kā arī Direktīvas 2009/147/EK darbības jomā ietilpstošo savvaļas putnu dzīvotņu kvalitāti un kvantitāti, uzrādītu pastāvīgu uzlabošanos, kas palīdz sasniegt šādu sugu dzīvotņu pietiekamu kvantitāti un kvalitāti.
- (33) Ir svarīgi nodrošināt, ka Direktīvas 92/43/EEK darbības jomā ietilpstošo veidu dzīvotņu aizņemtās platības, kuru stāvoklis ir labs, visā dalībvalstu un Savienības teritorijā pakāpeniski palielinās, līdz ir sasniegta katra veida dzīvotņu labvēlīga atsauces platība un vismaz 90 % minētās platības dalībvalsts līmenī ir labā stāvoklī tā, lai Savienībā varētu sasniegt minēto veidu dzīvotņu labvēlīgu saglabāšanās stāvokli.
- (34) Ir svarīgi nodrošināt pakāpenisku Direktīvas 92/43/EEK darbības jomā ietilpstošo sugu dzīvotņu, kā arī Direktīvas 2009/147/EK darbības jomā ietilpstošo savvaļas putnu dzīvotņu kvalitātes un kvantitātes pieaugumu visā dalībvalstu un galu galā Savienības teritorijā, līdz to kvalitāte un kvantitāte ir pietiekama, lai nodrošinātu minēto sugu ilgtermiņa izdzīvošanu.

(35) Ir svarīgi, ka [...] šīs regulas darbības jomā ietilpstošo dzīvotņu veidu aizņemtās platības, uz kurām attiecas atjaunošanas pasākumi, uzrāda pastāvīgu uzlabošanos, līdz ir sasniegts labs stāvoklis, un ka to stāvoklis pēc tam būtiski nenoplicinās, lai tas neapdraudētu ilgtermiņa uzturēšanu vai laba stāvokļa sasniegšanu. Ir arī svarīgi, lai dalībvalstis censtos veikt pasākumus ar mērķi novērst tādu veidu dzīvotņu aizņemto platību būtisku noplicināšanos, kas vai nu jau ir labā stāvoklī, vai kuru stāvoklis nav labs un kam joprojām nepiemēro atjaunošanas pasākumus. Šādi pasākumi ir svarīgi, lai vēl vairāk nepalielinātu [...] atjaunošanas vajadzības nākotnē, un tiem vajadzētu būt vēršiem uz dalībvalstu nacionālajos atjaunošanas plānos apzinātajām tādu dzīvotņu veidu platībām, kuras ir jāatjauno, lai sasniegtu nacionālajā atjaunošanas plānā noteiktos atjaunošanas mērķrādītājus. Ir lietderīgi rēķināties ar iespējamību, ka var iestāties nepārvaramas varas apstākļi, piemēram, dabas katastrofas, kas var izraisīt minēto dzīvotņu veidu aizņemto platību noplicināšanos, kā arī nenovēršamas dzīvotņu pārveides, ko tieši izraisījušas klimata pārmaiņas. Attiecībā uz teritorijām ārpus Natura 2000 ir lietderīgi apsvērt sevišķi svarīgu sabiedrības interešu plāna vai projekta rezultātu, kuram nav pieejami mazāk kaitējoši alternatīvi risinājumi [...]. Atjaunošanai pakļautajām platībām tas būtu jānosaka katrā gadījumā atsevišķi [...]. Natura 2000 teritorijām plānus un projektus atļauj saskaņā ar Direktīvas 92/43/EEK 6. panta 4. punktu. Ja viena veida dzīvotnes aizņemta platība ir pārveidota par cita veida dzīvotnes aizņemtu platību, kas ietilpst šīs regulas darbības jomā, kā atjaunošanas pasākuma vēlāmais rezultāts, šī platība nebūtu jāuzskata par noplicinātu.

(35.a) Lai teritorijām ārpus *Natura 2000* piemērotu atkāpi no šajā regulā paredzētajiem pastāvīgas uzlabošanās un nenoplicināšanas pienākumiem, dalībvalstīm būtu jāprezumē, ka tādas stacijas, kuras paredzētas atjaunīgās enerģijas ražošanai, un to pieslēgšana tīklam, pašam saistītajam tīklam un uzglabāšanas aktīviem ir sevišķi svarīgu sabiedrības interešu labā. Pienācīgi pamatotos un konkrētos apstākļos, piemēram, ar valsts aizsardzību saistītu iemeslu dēļ, dalībvalstis var nolemt ierobežot šīs prezumpcijas piemērošanu. Turklāt dalībvalstis var šos projektus atbrīvot no pienākuma pierādīt, ka nav pieejami mazāk kaitējoši alternatīvi risinājumi nolūkā piemērot minētās atkāpes, ar noteikumu, ka šiem projektiem ir veikts stratēģiskais vides novērtējums vai ietekmes uz vidi novērtējums. Uzskatot, ka šādas stacijas ir sevišķi svarīgu sabiedrības interešu labā, un attiecīgā gadījumā ierobežojot prasību novērtēt mazāk kaitējošus alternatīvus risinājumus, šādiem projektiem būtu iespējams veikt vienkāršotu novērtējumu attiecībā uz atkāpēm no šajā regulā paredzētās sevišķi svarīgu sabiedrības interešu novērtēšanas.

(35.b) Visaugstākā prioritāte būtu jāpiešķir pasākumiem, kuru vienīgais mērķis ir aizsardzība vai valsts drošība. Tāpēc, kad dalībvalstis ievieš atjaunošanas pasākumus, tās var noteikt atbrīvojumu teritorijām, kuras izmanto darbībām, kuru vienīgais mērķis ir valsts aizsardzība, ja šie pasākumi tiek uzskatīti par nesaderīgiem ar konkrēto teritoriju pastāvīgu lietošanu militāros nolūkos. Turklāt, lai teritorijām ārpus *Natura 2000* piemērotu noteikumus par atkāpēm no šajā regulā paredzētajiem pastāvīgas uzlabošanās un nenoplicināšanas pienākumiem, dalībvalstīm būtu jālauj prezumēt, ka ar šādām darbībām saistīti plāni un projekti ir sevišķi svarīgu sabiedrības interešu labā. Dalībvalstis arī var šos projektus atbrīvot no pienākuma pierādīt, ka nav pieejami mazāk kaitējoši alternatīvi risinājumi, tomēr, ja tās šādu atbrīvojumu piemēro, tām būtu jāievieš pasākumi, ciktāl tas ir pamatoti un iespējami, lai mazinātu ietekmi uz dzīvotņu veidiem.

(36) ES Biodaudzveidības stratēģijā 2030. gadam uzsvērtā vajadzība rīkoties izlēmīgāk, lai atjaunotu degradētas jūras ekosistēmas, kuru vidū ir oglekļbagātas ekosistēmas un svarīgi zivju nārsta un mazuļu uzturēšanās apgabali. Stratēģijā turklāt izziņots, ka Komisija ierosinās jaunu zvejas resursu saglabāšanas un jūras ekosistēmu aizsardzības rīcības plānu.

(37) Direktīvas 92/43/EEK I pielikumā uzskaitītie jūras dzīvotņu veidi ir definēti plaši un ietver daudzus ekoloģiski atšķirīgus apakštipus ar atšķirīgu atjaunošanas potenciālu, tāpēc noteikt piemērotus atjaunošanas pasākumus minēto dzīvotņu veidu līmenī dalībvalstīm ir grūti. Tālab jūras dzīvotņu veidi būtu jāprecizē sīkāk, izmantojot relevantos Eiropas dabas informācijas sistēmas (*EUNIS*) jūras dzīvotņu klasifikācijas līmeņus. Dalībvalstīm būtu jānosaka labvēlīgas atsaucē platības, kādas vajadzīgas katra minētā veida dzīvotņu labvēlīga saglabāšanās stāvokļa sasniegšanai, ciktāl minētās atsaucē platības jau nav noteiktas citos Savienības tiesību aktos. **Tādu jūras mīksto sedimentu dzīvotņu veidu, kas atbilst konkrētiem plašu bentisko dzīvotņu veidiem, kuri norādīti Direktīvā 2008/56/EK, grupa ir plaši pārstāvēta vairāku dalībvalstu jūras ūdeņos. Tādēļ būtu jāatļauj dalībvalstīm ierobežot pakāpeniski ieviestos atjaunošanas pasākumus, lai tie aptvertu mazāku daļu šo dzīvotņu veidu aizņemtās platības, kuras stāvoklis nav labs, ar noteikumu, ka tas neliedz sasniegt vai saglabāt labu vides stāvokli, kas noteikts, ievērojot Direktīvu 2008/56/EK 9. panta 1. punktu, jo īpaši ņemot vērā 1. un 6. raksturlieluma robežvērtības, kas noteiktas saskaņā ar minētās direktīvas 9. panta 3. punktu, attiecībā uz šo dzīvotņu veidu zuduma apjomu, nelabvēlīgo ietekmi uz šo dzīvotņu veidu stāvokli un minētās nelabvēlīgās ietekmes maksimāli pieļaujamo apmēru.**

- (38) Ja piekrastes un jūras dzīvotņu aizsardzības nolūkā zvejas vai akvakultūras darbības ir jāregulē, piemēro kopējo zivsaimniecības politiku. Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 1380/2013 ²⁸ ir konkrēti paredzēts: lai nodrošinātu, ka zvejas darbību negatīvā ietekme uz jūras ekosistēmu tiek samazināta līdz minimumam, kopējā zivsaimniecības politikā ir jāīsteno ekosistēmas pieeja zvejniecības pārvaldībai. Tajā pašā regulā turklāt noteikts, ka minētajai politikai ir jācenšas nodrošināt, ka akvakultūras un zvejniecības darbības neveicina jūras vides degradāciju.
- (39) Lai sasniegtu mērķi panākt pastāvīgu un noturīgu biodaudzveidīgas un izturētspējīgas dabas ilgtermiņa atkopšanos, dalībvalstīm būtu pilnībā jāizmanto kopējās zivsaimniecības politikas pavērtās iespējas. Attiecībā uz jūras bioloģisko resursu saglabāšanu noteiktās Savienības ekskluzīvās kompetences tvērumā dalībvalstīm ir iespēja 12 jūras jūdžu robežās veikt nediskriminējošus pasākumus, kas domāti zivju krājumu saglabāšanai un pārvaldībai un jūras ekosistēmu saglabāšanās stāvokļa uzturēšanai vai uzlabošanai. Turklāt pārvaldībā tieši ieinteresētām dalībvalstīm ir iespēja vienoties iesniegt kopīgus ieteikumus par saglabāšanas pasākumiem, kas vajadzīgi, lai izpildītu Savienības vides tiesību aktos paredzētos pienākumus. Šādi pasākumi tiks novērtēti un pieņemti saskaņā ar kopējā zivsaimniecības politikā paredzētajiem noteikumiem un procedūrām.
- (40) Direktīva 2008/56/EK prasa dalībvalstīm sadarboties divpusēji un reģionālu un apakšreģionālu sadarbības mehānismu satvarā, arī izmantojot reģionālas jūras konvencijas ²⁹, kā arī – attiecībā uz zvejniecībā piemērojamiem pasākumiem – saskaņā ar kopējo zivsaimniecības politiku izveidoto reģionālo grupu satvarā.

²⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1380/2013 (2013. gada 11. decembris) par kopējo zivsaimniecības politiku un ar ko groza Padomes Regulas (EK) Nr. 1954/2003 un (EK) Nr. 1224/2009 un atceļ Padomes Regulas (EK) Nr. 2371/2002 un (EK) Nr. 639/2004 un Padomes Lēmumu 2004/585/EK (OV L 354, 28.12.2013., 22. lpp.).

²⁹ 1992. gada Konvencija par jūras vides aizsardzību Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļā (*OSPAR* konvencija jeb *OSPAR*), 1992. gada Konvencija par Baltijas jūras reģiona jūras vides aizsardzību (Helsinku konvencija jeb *HELCOM*), 1995. gada Konvencija par Vidusjūras reģiona jūras vides un piekrastes aizsardzību (Barselonas konvencija jeb *UNEP-MAP*) un 1992. gada Konvencija par Melnās jūras aizsardzību (Bukarestes konvencija).

- (41) Arī attiecībā uz dažu tādu jūras organismu sugu dzīvotnēm kā haizivis un rajas, kas, **piemēram**, ietilpst Konvencijas par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību darbības jomā **vai apdraudēto vai izmirstošo sugu sarakstos Eiropas reģionālajās konvencijās par jūras vidi**, bet Direktīvas 92/43/EEK darbības jomā neietilpst, ir svarīgi ieviest atjaunošanas pasākumus sakarā ar šo sugu nozīmīgo funkciju ekosistēmā.
- (42) Lai gādātu par sauszemes, saldūdens, piekrastes un jūras dzīvotņu atjaunošanu un nenoplicināšanu, dalībvalstīm ir iespēja aizsargājamas teritorijas vai stingri aizsargājamas teritorijas statusu noteikt papildu teritorijām, īstenojot citus iedarbīgus platībbalstītus saglabāšanas pasākumus un veicināt saglabāšanas pasākumus privātā zemē.
- (43) Urbānās ekosistēmas klāj aptuveni 22 % Savienības zemes virsmas, un tās veido teritoriju, kurā dzīvo lielākā daļa Savienības iedzīvotāju. Pilsētu zaļās zonas **cita starpā** ietver pilsētu mežus, parkus un dārzus, urbānās lauku saimniecības, alejas, pilsētu pļavas un dzīvžogus. **Urbānās ekosistēmas tāpat kā citas šajā regulā aptvertās ekosistēmas** [...] nodrošina biodaudzveidībai – jo īpaši augiem, putniem un kukaiņiem, tai skaitā apputeksnētājiem – svarīgas dzīvotnes. Tās nodrošina arī **daudzus citus** nozīmīgus ekosistēmu pakalpojumus, pie kuriem pieder dabas katastrofu (piemēram, plūdu, siltumsalas efektu) riska mazināšana un kontrole, dzesējošais efekts, atpūtas iespējas, ūdens un gaisa filtrēšana, kā arī klimata pārmaiņu mīkstināšana un pielāgošanās tām. **Pilsētu zaļās zonas palielināšana ir svarīgs parametrs, lai palielinātu urbāno ekosistēmu spēju sniegt šos svarīgos pakalpojumus. Augu segas palielināšana konkrētā urbānā teritorijā palēnina ūdens noteci (samazina upju piesārņojuma risku, ko rada nokrišņu ūdens pārplūde) un palīdz pazemināt gaisa temperatūru vasarā, veidot klimatnoturību un nodrošināt papildu telpu, kurā zaļot dabai. Pilsētu zaļās zonas palielināšana daudzos gadījumos uzlabos urbānās ekosistēmas veselību. Savukārt veselīgas urbānās ekosistēmas ir būtiskas, lai atbalstītu citu svarīgu Eiropas ekosistēmu veselību – savienotu dabas apgabalus apkārtējās lauku teritorijās, uzlabotu upju veselību ārpus pilsētām, nodrošinātu patvērumu un vairošanās vietu putnu un apputeksnētāju sugām, kas saistītas ar lauksaimniecības un meža dzīvotnēm, kā arī nodrošināt svarīgas dzīvotnes, piemēram, migrējošiem putniem.**

- (44) Lai nodrošinātu, ka pilsētu zaļo zonu **segums, jo īpaši koki**, vairs netiek pakļauts [...] **samazināšanas** riskam, ir jārīkojas izlēmīgāk. Lai nodrošinātu, ka pilsētu zaļās zonas turpina sniegt vajadzīgos ekosistēmu pakalpojumus, to izzušana būtu jāaptur, tās būtu jāatjauno un jāpaplašina, cita starpā [...] ēku projektēšanā **integrējot** zaļo infrastruktūru un dabā balstītus risinājumus [...], piemēram, zaļos jumtus un zaļās sienas. **Šāda integrēšana var sniegt labumu ne vien pilsētu zaļās zonas teritorijai, bet, ja tiek iekļauti koki, arī pilsētu koku vainagu projektīvā seguma teritorijai.**
- (45) ES Biodaudzveidības stratēģija 2030. gadam aicina pielikt lielākas pūles, lai atjaunotu saldūdens ekosistēmas un upju dabiskās funkcijas. Saldūdens ekosistēmu atjaunošanai būtu jāietver centieni atjaunot upju, kā arī to piekrastes teritoriju un palieņu dabisko [...] savienotību, arī likvidējot **mākslīgos šķēršļus**, lai palīdzētu upēm, ezeriem un aluviālajām dzīvotnēm un minētajās dzīvotnēs dzīvojošām sugām, kas ir aizsargātas ar Direktīvu 92/43/EEK un 2009/147/EK, sasniegt labvēlīgu saglabāšanās stāvokli un palīdzētu izpildīt vienu no ES Biodaudzveidības stratēģijā 2030. gadam nospraustajiem galvenajiem mērķiem, proti, vismaz 25 000 km upju atkal padarīt par brīvi plūstošām, **salīdzinot ar 2020. gadu, kurā šī stratēģija tika pazinota.** Kad dalībvalstis likvidē šķēršļus, tām visupirms būtu jāaizvāc novecojuši šķēršļi, kas atjaunīgās enerģijas ražošanai, iekšzemes kuģošanai, ūdensapgādei vai citiem mērķiem vairs nav vajadzīgi.
- (46) Pēdējo desmitgažu laikā apputeksnētāju stāvoklis Savienībā ir strauji pasliktinājies, proti, katra trešā bišu suga un tauriņu suga ir sarūkoša suga un katra desmitā no šādām sugām atrodas uz izmiršanas robežas. Apputeksnētāji, apputeksnēdami savvaļas augus un kultūraugus, ir būtiski sauszemes ekosistēmu funkcionēšanai, cilvēku labbūtībai un nodrošinātībai ar pārtiku. Apputeksnētājkukaiņi tieši nodrošina ES ikgadējo lauksaimniecisko izlaidi teju 5 000 000 000 EUR vērtībā ³⁰.

³⁰ Vysna, V., Maes, J., Petersen, J.E., La Notte, A., Vallecillo, S., Aizpurua, N., Ivits, E., Teller, A. "Ekosistēmu un to pakalpojumu uzskaitē Eiropas Savienībā" [*Accounting for ecosystems and their services in the European Union (INCA)*]. Nobeiguma ziņojums par II posmu INCA projektā, kura mērķis ir izstrādāt integrētas ES ekosistēmu kontu sistēmas pilotprojektu. Statistisks pārskats. Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2021.

- (47) Atsaucoties uz Eiropas Parlamenta un Padomes aicinājumiem risināt apputeksnētāju iznīkšanas problēmu, Komisija 2018. gada 1. jūnijā sāka ES Apputeksnētāju iniciatīvu ³¹. Progresu ziņojums par iniciatīvas īstenošanu ³² liecina, ka joprojām pastāv būtiski uzdevumi, kas jārisina, lai novērstu apputeksnētāju iznīkšanas virzītājfaktorus, pie kuriem pieder arī pesticīdu lietošana. Eiropas Parlaments ³³ un Padome ³⁴ ir aicinājuši rīkoties izlēmīgāk, lai apturētu apputeksnētāju iznīkšanu, un izveidot Savienības mēroga apputeksnētāju monitoringa satvaru un noteikt skaidrus mērķus un indikatorus, kas saistīti ar apņemšanos apvērst apputeksnētāju iznīkšanas tendenci. Eiropas Revīzijas palāta ir ieteikusi Komisijai izveidot atbilstošus to darbību pārvaldības un monitoringa mehānismus, kuru mērķis ir novērst apputeksnētāju apdraudējumus ³⁵. **Komisija 2023. gada 24. janvārī nāca klajā ar pārskatītu ES Apputeksnētāju iniciatīvu ³⁶. Pārskatītajā iniciatīvā ir izklāstīti pasākumi, kas ES un tās dalībvalstīm jāveic, lai līdz 2030. gadam apvērstu apputeksnētāju iznīkšanas tendenci.**
- (48) Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par augu aizsardzības līdzekļu ilgtspējīgu lietošanu [*pieņemšana plānota 2022. gada 22. jūnijā, ierakstīt pieņemtā akta nosaukumu un numuru, kad pieejams*] izstrādāts ar mērķi regulēt vienu no apputeksnētāju iznīkšanas virzītājfaktoriem, aizliedzot pesticīdu lietošanu ekoloģiski jutīgās teritorijās, no kurām daudzas ietilpst šīs regulas darbības jomā, piemēram, teritorijās, kas uztur apputeksnētāju sugas, kuras Eiropas Sarkanajās grāmatās ³⁷ klasificētas kā izzūdošas.

³¹ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai. "ES apputeksnētāju iniciatīva" (COM(2018) 395 final).

³² Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Progress ES Apputeksnētāju iniciatīvas īstenošanā" (COM(2021) 261 final).

³³ Eiropas Parlamenta 2021. gada 9. jūnija rezolūcija "ES Biodaudzveidības stratēģija 2030. gadam – atgriezīsim savā dzīvē dabu" (2020/2273(INI), pieejama https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0277_LV.pdf).

³⁴ Padomes 2020. gada 17. decembra secinājumi par Eiropas Revīzijas palātas Īpašo ziņojumu Nr. 15/2020 "Savvaļas apputeksnētāju aizsardzība ES: Komisijas iniciatīvas nav devušas rezultātus" (14168/20).

³⁵ Īpašais ziņojums 15/2020, https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR20_15/SR_Pollinators_LV.pdf

³⁶ **Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Apputeksnētāju iniciatīvas pārskatīšana. Jaunais kurss attiecībā uz apputeksnētājiem (COM/2023/35 final).**

³⁷ [Eiropas Sarkanā grāmata. Vide. Eiropas Komisija \(europa.eu\)](#)

- (49) Lai sarūpētu drošu, ilgtspējīgu, uzturvielām bagātu pārtiku par pieņemamām cenām, vajadzīgas ilgtspējīgas, noturīgas un biodaudzveidīgas lauksaimnieciskās ekosistēmas. Biodaudzveidības ziņā bagātas lauksaimnieciskās ekosistēmas turklāt palielina lauksaimniecības noturību pret klimata pārmaiņām un vidiskiem riskiem, vienlaikus garantējot pārtikas drošumu un nodrošinātību ar pārtiku un radot jaunas darbvietas lauku apvidos, jo īpaši darbvietas, kas saistītas ar bioloģisko lauksaimniecību, kā arī lauku tūrismu un atpūtu. Tāpēc biodaudzveidība lauksaimniecības zemēs Savienībai jāuzlabo, izmantojot dažādas esošās prakses, kas nāk par labu biodaudzveidības uzlabošanai vai ir saderīgas ar to, piemēram, ekstensīvo lauksaimniecību. Ekstensīvā lauksaimniecība ir vitāli svarīga daudzu sugu un dzīvotņu uzturēšanai biodaudzveidības ziņā bagātās teritorijās. Dažādus būtiskus ieguvumus biodaudzveidības, ekosistēmu pakalpojumu un ainavas elementu aizsardzībā sagādā daudzas ekstensīvās lauksaimniecības prakses, tādas kā precīzā lauksaimniecība, bioloģiskā lauksaimniecība, agroekoloģija, agromežsaimniecība un mazintensīvi ilggadīgie zālāji.
- (50) Lai visā Savienībā uzlabotu lauksaimniecisko ekosistēmu biodaudzveidību, arī platībās, ko Direktīvas 92/43/EEK darbības jomā ietilpstošo veidu dzīvotnes neaizņem, ir jāievieš atjaunošanas pasākumi. Vienotas lauksaimniecisko ekosistēmu stāvokļa novērtēšanas metodes, kas ļautu noteikt konkrētus lauksaimniecisko ekosistēmu atjaunošanas mērķrādītājus, nav, tāpēc ir lietderīgi noteikt vispārēju pienākumu uzlabot lauksaimniecisko ekosistēmu biodaudzveidību un minētā pienākuma izpildi mērīt, balstoties uz jau esošiem indikatoriem.
- (51) Tā kā lauku putni ir labi zināmi un vispāratzīti lauksaimniecisko ekosistēmu veselīguma pamatindikatori, ir lietderīgi noteikt to atjaunošanās mērķrādītājus. Pienākums sasniegt šādus mērķrādītājus tiktu uzlikts dalībvalstīm, nevis individuāliem lauksaimniekiem. Dalībvalstīm minētie mērķrādītāji būtu jāsasniedz, ieviešot rezultatīvus atjaunošanas pasākumus lauksaimniecības zemē, turklāt šo pasākumu izstrādē un praktiskā īstenošanā tām būtu jāsadarbojas ar lauksaimniekiem un citām ieinteresētajām personām un viņiem jāpalīdz.

(52) Ļoti daudzveidīgi ainavas elementi lauksaimniecības zemēs, piemēram, buferjoslas, augsekā iekļauta vai neiekļauta papuve, dzīvžogi, atsevišķi koki vai koku grupas, koku rindas, laukmales, atsevišķi laukumi, grāvji, ūdensteces, mazi mitrāji, terases, piramidāli akmens krāvumi, akmens sienas, mazi dīķi un kultūras objekti, sagādā dzīves vietu savvaļas augiem un dzīvniekiem, tai skaitā apputeksnētājiem, novērš augsnes eroziju un noplicināšanos, filtrē gaisu un ūdeni, palīdz mīkstināt klimata pārmaiņas un pielāgoties tām un palielināt no apputeksnētājiem atkarīgo kultūraugu lauksaimniecisko ražīgumu. Arī produktīvus kokus, kas ir daļa no aramzemē ierīkotām agromežsaimniecības sistēmām, un neproduktīvu dzīvžogu produktīvos elementus var uzskatīt par ļoti biodaudzveidīgiem ainavas elementiem – ar noteikumu, ka tie nesaņem mēslošanas līdzekļus un netiek apstrādāti ar pesticīdiem un ka raža tiek novākta tikai brīžos, kad tas neapdraud augstu biodaudzveidības līmeni. Tāpēc būtu jānosaka prasība nodrošināt, ka tādas lauksaimniecības zemes īpatsvars, kurā ir ļoti daudzveidīgi ainavas elementi, uzrāda augšupēju tendenci. Šāda prasība ļautu Savienībai izpildīt vēl vienu svarīgu apņemšanos, kas izvirzīta ES Biodaudzveidības stratēģijā 2030. gadam, proti, panākt, lai vismaz 10 % lauksaimniecības zemes platības aizņemtu ļoti daudzveidīgi ainavas elementi. Augšupējas tendences būtu jāpanāk arī attiecībā uz citiem esošiem indikatoriem, tādiem kā zālāju tauriņu indekss un organiskā oglekļa uzkrājums aramzemes minerālaugsnēs.

(53) Kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) mērķis ir atbalstīt un stiprināt vides aizsardzību, arī biodaudzveidību. Viens no šīs politikas konkrētajiem mērķiem ir palīdzēt apturēt un apvērst biodaudzveidības izzušanu, uzlabot ekosistēmu pakalpojumus un saglabāt dzīvotnes un ainavas. Jaunais KLP nosacījumu sistēmas laba lauksaimnieciskā un vidiskā stāvokļa standarts Nr. 8 (8. LLVS)³⁸ prasa labuma guvējiem, kas saņem platībatkarīgos maksājumus, lauku saimniecības līmenī vismaz 4 % aramzemes atvēlēt ar ražošanu nesaistītām jeb neproduktīvām platībām un elementiem, arī papuvē atstātai zemei, un aprūpēt esošos ainavas elementus. Šos 4 %, kas atvēlēti atbilstībai minētajam LLVS standartam, var samazināt līdz 3 %, ja ir izpildīti konkrēti priekšnoteikumi³⁹. Minētais pienākums palīdzēs dalībvalstīm sasniegt pozitīvu tendenci tādā aspektā kā ļoti daudzveidīgi ainavas elementi lauksaimniecības zemē. Turklāt saskaņā ar KLP dalībvalstīm ir iespēja izveidot ekoshēmas, kuru satvarā lauksaimnieki lauksaimniecības platībās piekopj lauksaimniecības prakses, kas var ietvert ainavas elementu vai neproduktīvu platību uzturēšanu un izveidošanu. Tāpat dalībvalstis savos KLP stratēģiskajos plānos var iekļaut arī agrovīdes un klimata saistības, pie kurām pieder uzlabota ainavas elementu pārvaldība, kas pārsniedz nosacījumu sistēmas 8. LLVS un/vai ekoshēmu prasības. Palīdzēdami īstenot Direktīvu 92/43/EEK un Direktīvu 2009/147/EK, kā arī ES Biodaudzveidības stratēģiju 2030. gadam, arī programmas "*LIFE*" dabas un biodaudzveidības projekti palīdzēs Eiropas lauksaimniecības zemes biodaudzveidību līdz 2030. gadam nostādīt uz atkopšanās ceļa.

³⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/2115 (2021. gada 2. decembris), ar ko izveido noteikumus par atbalstu stratēģiskajiem plāniem, kuri dalībvalstīm jāizstrādā saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku (KLP stratēģiskie plāni) un kurus finansē no Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda (ELGF) un no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA), un ar ko atceļ Regulas (ES) Nr. 1305/2013 un (ES) Nr. 1307/2013 (OV L 435, 6.12.2021., 1. lpp.).

³⁹ Ja lauksaimnieks uzlabotas ekoshēmas satvarā apņemas vismaz 7 % savas aramzemes atvēlēt neproduktīvām platībām vai elementiem, tai skaitā papuvē atstātai zemei, vai ja to minimālā daļa lauku saimniecības līmenī ir vismaz 7 % aramzemes un tajā ietilpst arī uztvērējaugi vai slāpekli piesaistošas kultūras, ko audzē, neizmantojot augu aizsardzības līdzekļus.

(54) Lauksaimniecībā izmantotu (t. i., par zālājiem un aramzemi izmantotu) nosusināto kūdrāju organisko augšņu ⁴⁰ atjaunošana un hidroloģiskā režīma atjaunošana ⁴¹ palīdz būtiski vairo bīdāudzveidību, vērā ņemami samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas un sagādāt citus vidiskus ieguvumus un tajā pašā laikā veicina lauksaimnieciskās ainavas daudzveidību. Dalībvalstis var izvēlēties no plaša lauksaimniecībā izmantotu nosusināto kūdrāju atjaunošanas pasākumu klāsta, kas sniedzas no aramzemes pārveidošanas ilggadīgos zālajos un ekstensifikācijas pasākumiem, ko papildina mazāk intensīva nosusināšana, līdz pilnīgai hidroloģiskā režīma atjaunošanai, kas paver iespēju nodarboties ar paludikultūru vai ierīkot kūdras veidojošu veģetāciju. Lielākos klimatiskos ieguvumus rada aramzemē veikta atjaunošana un hidroloģiskā režīma atjaunošana, bet nākamajā vietā ir intensīvu zālāju atjaunošana par mitrājiem. Lai lauksaimniecībā izmantotu nosusinātu kūdrāju atjaunošanas mērķrādītāju izpildē dalībvalstīm dotu zināmu elastību, tās drīkst lauksaimniecībā izmantotu nosusinātu kūdrāju atjaunošanas mērķrādītāju izpildē ieskaitīt nosusinātu kūdrāju atjaunošanas pasākumus un hidroloģiskā režīma atjaunošanu kūdras ieguves objektu teritorijās, kā arī – zināmā apmērā – citiem zemes izmantojumiem (tādiem kā mežs) atvēlētu nosusinātu kūdrāju atjaunošanu un hidroloģiskā režīma atjaunošanu. **Pienācīgi pamatotos gadījumos un ja lauksaimniecībā izmantotu nosusinātu kūdrāju hidroloģiskā režīma atjaunošanu nav iespējams īstenot tādēļ, ka tas būtiski negatīvi ietekmē ēkas, infrastruktūru, pielāgošanos klimata pārmaiņām vai citas sabiedrības intereses, un ja nav iespējama citiem zemes izmantojumiem atvēlētu kūdrāju hidroloģiskā režīma atjaunošana, dalībvalstis var noteikt kūdrāju hidroloģiskā režīma atjaunošanas apmēra samazinājumu.**

⁴⁰ Hidroloģiskā režīma atjaunošana ir process, kurā nosusinātu augsni pārveido par mitru augsni. IPCC 2014, 1. nodaļa "2013. gada papildinājumā IPCC 2006. gada vadlīnijām par nacionālajiem siltumnīcefekta gāzu inventarizācijas pārskatiem. Mitrāji", *Hiraishi, T., Krug, T., Tanabe, K., Srivastava, N., Baasansuren, J., Fukuda, M. un Troxler, T.G. (eds).*

⁴¹ Termins "organiska augsne" ir definēts IPCC 2006. gada vadlīnijās par nacionālajiem siltumnīcefekta gāzu inventarizācijas pārskatiem, sagatavojusi Nacionālo siltumnīcefekta gāzu inventarizācijas pārskatu programma, IPCC 2006, *Eggleston H.S., Buendia L., Miwa K., Ngara T. un Tanabe K. (eds).*

- (55) Lai nosusināto kūdrāju platību atjaunošana un hidroloģiskā režīma atjaunošana dotu maksimālu labumu biodaudzveidības ziņā, tai būtu jāsniedzas tālāk par to Direktīvas 92/43/EEK I pielikumā uzskaitīto veidu mitrāju dzīvotņu robežām, kas jāatjauno un atkal jāizveido. Datus par organisko augšņu apmēru, kā arī to siltumnīcefekta gāzu emisijām un piesaistījumiem dalībvalstīs monitorē un dara pieejamus ZIZIMM sektora ziņojumos, ko iesniedz *UNFCCC* kā daļu no nacionālajiem siltumnīcefekta gāzu inventarizācijas pārskatiem. Kūdrājus, kuri atjaunoti vai kuros atjaunots hidroloģiskais režīms, var turpināt produktīvi izmantot alternatīvos veidos. Piemēram, paludikultūra – saimniekošana mitros kūdrājos – var izpausties kā dažādu veidu niedru un dažu veidu koksnes audzēšana, melleņu un dzērveņu audzēšana, sfagnu sūnu audzēšana un noganīšana ar ūdensbifeļiem. Lai šādām praksēm būtu augsta finansiālā un ekoloģiskā vērtība, tām būtu jābalstās uz ilgtspējīgas apsaimniekošanas principiem un jātiecas uzlabot biodaudzveidību. Paludikultūra var nākt par labu arī vairākām sugām, kas Savienībā ir apdraudētas, un turklāt var Savienībā veicināt mitrāju teritoriju un ar tām saistīto sugu populāciju savienotību. Nosusināto kūdrāju atjaunošanas un to hidroloģiskā režīma atjaunošanas pasākumiem un iespējamo ienākumu zaudējumu kompensēšanai domātais finansējums var nākt no dažādiem avotiem, pie kuriem pieder izdevumi no Savienības budžeta un Savienības finansēšanas programmām.
- (56) Jaunajā ES Meža stratēģijā 2030. gadam ⁴² ir uzsvērtā vajadzība atjaunot meža biodaudzveidību. Meži un citas kokaugiem klātas zemes aizņem vairāk nekā 43,5 % ES zemes platības. Biodaudzveidības ziņā bagātas meža ekosistēmas ir neaizsargātas pret klimata pārmaiņām, taču tās ir arī dabisks sabiedrotais, kas palīdz pielāgoties klimata pārmaiņām un ar klimatu saistītiem riskiem un cīnīties pret tiem, arī ar meža oglekļa uzkrājuma un oglekļa piesaistītāja funkcijas palīdzību, un nodrošina daudzus citus svarīgus ekosistēmu pakalpojumus un ieguvumus, piemēram, nodrošina kokmateriālus un koksni, pārtiku un citus nekoksnes produktus, regulē klimatu, stabilizē augsni un kontrolē eroziju, kā arī attīra gaisu un ūdeni.

⁴² Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Jauna ES Meža stratēģija 2030. gadam" (COM(2021) 572 final).

(57) Lai visā Savienībā uzlabotu meža ekosistēmu biodaudzveidību, arī platībās, kuras Direktīvas 92/43/EEK darbības jomā ietilpstošu veidu dzīvotnes neaizņem, ir jāievieš atjaunošanas pasākumi. Vienotas meža ekosistēmu stāvokļa novērtēšanas metodes, kas ļautu noteikt konkrētus meža ekosistēmu atjaunošanas mērķrādītājus, nav, tāpēc ir lietderīgi noteikt vispārēju pienākumu uzlabot meža ekosistēmu biodaudzveidību un minētā pienākuma izpildi mērīt pēc jau esošiem **pamat**indikatoriem, tādiem kā stāvoša un guloša atmirusī koksne [...] **un parasto meža putnu populāciju indekss** ⁴³. **Nemot vērā meža ekosistēmas veidu, ir arī lietderīgi minētā pienākuma izpildi mērīt, balstoties uz tādu citu indikatoru atlasī kā nevienmērīgas vecumstruktūras mežu īpatsvars, meža savienotība, [...] ⁴⁴[...]; to mežu īpatsvars, kuros dominē autohtonas koku sugas, koku sugu daudzveidība** un organiskā oglekļa uzkrājums.

⁴³ Parasto putnu indekss (ES agregētie dati). Produktu datukopas. Eurostat (europa.eu).

(58) Lai sasniegtu virsmērķi atjaunot ekosistēmas visās **dalībvalstu** [...] zemes un jūras teritorijās, attiecībā uz dzīvotnēm un sugām, kas aizsargājamās saskaņā ar Direktīvu 92/43/EEK un Direktīvu 2009/147/EK, un attiecībā uz apputeksnētājiem un saldūdens, urbānajām, lauksaimnieciskajām un meža ekosistēmām izvirzītajiem atjaunošanas mērķrādītājiem un pienākumiem vajadzētu būt savstarpēji papildinošiem un darboties sinerģijā. Viena konkrēta mērķrādītāja sasniegšanai vajadzīgie atjaunošanas pasākumi daudzos gadījumos palīdzēs sasniegt citus mērķrādītājus vai izpildīt citus pienākumus. Tāpēc dalībvalstīm atjaunošanas pasākumi būtu jāplāno stratēģiski, lai maksimalizētu to iedarbīgumu dabas atkopšanās veicināšanā visā Savienībā. Atjaunošanas pasākumi būtu jāplāno tā, lai tie būtu vērsti arī uz klimata pārmaiņu mīkstināšanu un pielāgošanos klimata pārmaiņām, kā arī uz dabas katastrofu **un zemes degradācijas** novēršanu un ietekmes kontroli. To mērķim vajadzētu būt optimizēt ekosistēmu ekoloģiskās, ekonomiskās un sociālās funkcijas, arī to produktivitātes potenciālu, ņemot vērā to devumu attiecīgo reģionu un kopienu ilgtspējīgā attīstībā. Ir svarīgi, lai dalībvalstis sagatavotu detalizētus nacionālos atjaunošanas plānus, kas balstās uz labākajiem pieejamajiem zinātniskajiem pierādījumiem.[...] [...] **Dzīvotņu veidu labvēlīgās atsauces platības novērtējumi būtu jābalsta uz dokumentētiem ierakstiem par vēsturisko izvietojumu un platību, kā arī par prognozētajām vides apstākļu izmaiņām klimata pārmaiņu dēļ. Turklāt ir svarīgi,** lai sabiedrībai tiktu dotas faktiskas iespējas agrīni piedalīties plānu sagatavošanā. Dalībvalstīm būtu jāņem vērā konkrētie apstākļi un vajadzības savā teritorijā, lai plānos reaģētu uz relevantajiem noslogojumiem, apdraudējumiem un biodaudzveidības izzušanas virzītājfaktoriem, un būtu jāsadarbojas, lai nodrošinātu atjaunošanu un savienotību pāri robežām.

(59) Tiecoties nodrošināt sinerģiju starp dažādiem pasākumiem, kas jau tikuši ieviesti un vēl jāievieš, lai Savienībā aizsargātu, saglabātu un atjaunotu dabu, dalībvalstīm nacionālo atjaunošanas plānu sagatavošanā būtu jāņem vērā *Natura 2000* teritorijās izveidotie saglabāšanas pasākumi un prioritārās rīcības plāni, kas sagatavoti saskaņā ar Direktīvu 92/43/EEK un 2009/147/EK, ūdensobjektu laba ekoloģiskā un ķīmiskā stāvokļa sasniegšanai domāti pasākumi, kas iekļauti upju baseinu apsaimniekošanas plānos, kuri sagatavoti saskaņā ar Direktīvu 2000/60/EK, jūras stratēģijas, kas paredzētas laba vides stāvokļa sasniegšanai visos Savienības jūras reģionos un sagatavotas saskaņā ar Direktīvu 2008/56/EK, valstu gaisa piesārņojuma ierobežošanas programmas, kas sagatavotas saskaņā ar Direktīvu (ES) 2016/2284, nacionālās biodaudzveidības stratēģijas un rīcības plāni, kas izstrādāti saskaņā ar Biodaudzveidības konvencijas 6. pantu, kā arī saglabāšanas pasākumi, kuri pieņemti saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 1380/2013, un tehniskie pasākumi, kuri pieņemti saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2019/1241 ⁴⁵

⁴⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/1241 (2019. gada 20. jūnijs) par zvejas resursu saglabāšanu un jūras ekosistēmu aizsardzību ar tehniskiem pasākumiem un ar ko groza Padomes Regulas (EK) Nr. 1967/2006, (EK) Nr. 1224/2009 un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1380/2013, (ES) 2016/1139, (ES) 2018/973, (ES) 2019/472 un (ES) 2019/1022 un atceļ Padomes Regulas (EK) Nr. 894/97, (EK) Nr. 850/98, (EK) Nr. 2549/2000, (EK) Nr. 254/2002, (EK) Nr. 812/2004 un (EK) Nr. 2187/2005 (OV L 198, 25.7.2019., 105. lpp.).

- (60) Lai nodrošinātu saskaņotību starp šīs regulas mērķiem un Direktīvas (ES) 2018/2001 ⁴⁶, Regulas (ES) 2018/1999 ⁴⁷ un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 98/70/EK ⁴⁸ mērķiem, kas attiecas uz atjaunīgo energoresursu enerģijas izmantošanas veicināšanu, jo īpaši nacionālo atjaunošanas plānu sagatavošanas laikā, dalībvalstīm būtu jāņem vērā atjaunīgās enerģijas projektu potenciāls sniegt devumu dabas atjaunošanas mērķu sasniegšanā.
- (61) Ņemot vērā, cik svarīgi ir divējādās problēmas, kuras saistītas ar biodaudzveidības izzušanu un klimata pārmaiņām, risināt saskanīgi, biodaudzveidības atjaunošanā būtu jāņem vērā atjaunīgo energoresursu apguve (un otrādi). **Kad vien iespējams, atjaunošanas pasākumus un atjaunīgās enerģijas projektu izvērsanu var apvienot, tai skaitā atjaunīgo energoresursu paātrinātas apguves teritorijās un īpašās tīkla teritorijās.**[...] ⁴⁹[...] **Direktīvā (ES) 2018/2001 paredzēts, ka dalībvalstīm jāveic koordinēta kartēšana atjaunīgās enerģijas izvērsanai savā teritorijā, lai apzinātu vietējo potenciālu un pieejamās zemes virsmas, pazemes daļas un jūras vai iekšzemes ūdeņus, kas nepieciešami atjaunīgās enerģijas ražošanas staciju ierīkošanai un ar tām saistītajai infrastruktūrai, piemēram, tīkla kompleksiem un krātuvēm, tostarp siltumenerģijas uzkrāšanai, kas vajadzīgas, lai nodrošinātu vismaz nacionālo devumu 2030. gada atjaunīgās enerģijas mērķrādītāja sasniegšanā. Šādas teritorijas, ieskaitot esošās stacijas un sadarbības mehānismus, ir samērīgas ar aplēstajām trajektorijām un kopējo plānoto atjaunīgās enerģijas tehnoloģiju uzstādīto jaudu, kas noteikta [...]** nacionālajos enerģētikas un klimata plānos ⁵⁰[...] ⁵¹[...]. **Dalībvalstīm būtu jānorāda, ka šādu teritoriju apakšgrupa ir atjaunīgo energoresursu paātrinātas apguves [...]** teritorijas. Tās ir

⁴⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/2001 (2018. gada 11. decembris) par no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas izmantošanas veicināšanu, (OV L 328, 21.12.2018., 82. lpp.).

⁴⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/1999 (2018. gada 11. decembris) par enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 663/2009 un (EK) Nr. 715/2009, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 94/22/EK, 98/70/EK, 2009/31/EK, 2009/73/EK, 2010/31/ES, 2012/27/ES un 2013/30/ES, Padomes Direktīvas 2009/119/EK un (ES) 2015/652 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 525/2013 (OV L 328, 21.12.2018., 1. lpp.).

⁴⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 98/70/EK (1998. gada 13. oktobris), kas attiecas uz benzīna un dīzeļdegvielu kvalitāti un ar ko groza Padomes Direktīvu 93/12/EEK (OV L 350, 28.12.1998., 58. lpp.).

⁴⁹ [...]

⁵⁰ [...]

⁵¹ [...]

konkrētas vietas uz sauszemes vai jūrā, kas ir īpaši piemērotas tādu staciju uzstādīšanai, kurās enerģiju ražo no atjaunīgiem energoresursiem [...] un kurās, ņemot vērā izvēlētajās teritorijas īpatnības, nav paredzams, ka konkrēta veida atjaunīgās enerģijas ražošanas izvēršanai būs būtiska ietekme uz vidi. Dalībvalstīm prioritāte būtu jāpiešķir mākslīgām un būvētām platībām, piemēram, jumtiem **un ēku fasādēm**, transporta infrastruktūrai **un tai tieši piegulošām** [...] teritorijām, stāvvietām, **lauku saimniecībām**, atkritumu apsaimniekošanas objektiem, rūpnieciskiem objektiem, raktuvēm, mākslīgiem iekšzemes ūdensobjektiem, ezeriem vai ūdenskrātuvēm un attiecīgā gadījumā komunālo notekūdeņu attīrīšanas objektiem, kā arī degradētai zemei, kas nav izmantojama lauksaimniecībā. **Direktīva (ES) 2018/2001 arī paredz, ka dalībvalstis var pieņemt plānu vai plānus, kuri nosaka īpašas infrastruktūras teritorijas tādu tīkla un uzkrāšanas projektu izstrādei, kas ir nepieciešami atjaunīgās enerģijas integrēšanai elektroenerģijas sistēmā, ja nav sagaidāms, ka šādai izstrādei būs būtiska ietekme uz vidi vai ja šādu ietekmi var pienācīgi mazināt vai, ja tas nav iespējams, kompensēt. Šādu teritoriju mērķis ir atbalstīt un papildināt atjaunīgo energoresursu paātrinātas apguves teritorijas.** Izraugoties atjaunīgo energoresursu **paātrinātas** [...] apguves teritorijas **un īpašas infrastruktūras teritorijas**, dalībvalstīm būtu jāvairās no aizsargājamajām teritorijām un jārēķinās ar saviem nacionālajiem dabas atjaunošanas plāniem. Nacionālo atjaunošanas plānu izstrāde dalībvalstīm būtu jākoordinē ar **to teritoriju kartēšanu, kas nepieciešamas saistībā ar nacionālo devumu 2030. gada atjaunīgās enerģijas mērkrādītāja sasniegšanā**, un attiecīgā gadījumā – ar atjaunīgo energoresursu **paātrinātas** [...] apguves teritoriju **un īpašu tīkla teritoriju** izraudzīšanos. Dabas atjaunošanas plānu sagatavošanas laikā dalībvalstīm būtu jānodrošina sinerģija **ar atjaunīgās enerģijas izvēršanu un ar enerģijas infrastruktūras izvēršanu, un** ar atjaunīgo energoresursu **paātrinātas apguves teritorijām un īpašām tīkla** [...] teritorijām, kuras jau izraudzītas, un būtu jānodrošina, ka netiek mainīta **šo** [...] atjaunīgo energoresursu teritoriju funkcionēšana, arī Direktīvā (ES) 2018/2001 paredzētās atļauju piešķiršanas procedūras, kas piemērojamas **šīm** atjaunīgo energoresursu teritorijām.

- (62) Lai nodrošinātu sinerģiju ar dalībvalstīs jau plānotiem vai ieviesti atjaunošanas pasākumiem, minētie atjaunošanas pasākumi būtu jāatzīst un jāņem vērā nacionālajos atjaunošanas plānos. Ņemot vērā *IPCC* 2022. gada ziņojumā norādīto steidzamo vajadzību rīkoties, lai atjaunotu degradētas ekosistēmas, dalībvalstīm minētie pasākumi būtu jāīsteno līdztekus atjaunošanas plānu sagatavošanai.
- (63) Nacionālajos atjaunošanas plānos **un dzīvotņu atjaunošanas pasākumos, kā arī pasākumos, kuru mērķis ir novērst dzīvotņu noplicināšanos,** būtu jāņem vērā arī ekosistēmu stāvokļa novērtēšanai, atjaunošanas pasākumu apzināšanai un ieviešanai un monitoringa vajadzībām relevantu pētniecības projektu rezultāti **un attiecīgā gadījumā saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 191. panta 2. punktu – dažādu Savienības reģionu stāvokļa atšķirības, piemēram, sociālās, ekonomiskās un kulturālās prasības un reģionālās un vietējās īpatnības, tai skaitā iedzīvotāju blīvums.**

- (64) Ir lietderīgi ņemt vērā īpašo situāciju Savienības tālākajos reģionos, kas uzskaitīti Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 349. pantā, kurā paredzēti īpaši minēto reģionu atbalstam domāti pasākumi. Kā paredzēts ES Biodaudzveidības stratēģijā 2030. gadam, tālāko reģionu ekosistēmu aizsardzībai un atjaunošanai būtu jāvelta īpaša vērība, jo tās ir biodaudzveidības ziņā sevišķi augstvērtīgas. **Tajā pašā laikā, jo īpaši nacionālo atjaunošanas plānu izstrādes gaitā, būtu jāņem vērā izmaksas, kas saistītas ar minēto ekosistēmu aizsardzību un atjaunošanu, un tālāko reģionu attālums, izolētība, mazā teritorija, sarežģītā topogrāfija un klimats. Dalībvalstis tiek mudinātas brīvprātīgi ietvert specifiskus atjaunošanas pasākumus tajos tālākajos reģionos, kas neietilpst šīs regulas darbības jomā.**
- (65) Eiropas Vides aģentūrai (EVA) būtu dalībvalstīm jāpalīdz sagatavot nacionālos atjaunošanas plānus, kā arī monitorēt atjaunošanas mērķrādītāju sasniegšanā un pienākumu izpildē panākto progresu. Komisijai būtu jānovērtē, vai nacionālie atjaunošanas plāni ir minēto mērķrādītāju sasniegšanai un pienākumu izpildei piemēroti.

(66) Komisijas 2020. gada ziņojums par dabas stāvokli liecina, ka liela daļa informācijas, ko dalībvalstis ziņo saskaņā ar Padomes Direktīvas 92/43/EEK ⁵² 17. pantu un Direktīvas 2009/147/EK 12. pantu, jo īpaši par tajās aizsargājamo dzīvotņu un sugu saglabāšanās stāvokli un tendencēm, ir iegūta no daļējiem apsekojumiem vai balstās tikai uz ekspertu slēdzienu. Minētais ziņojums liecina arī par to, ka vairāku saskaņā ar Direktīvu 92/43/EEK aizsargājamo veidu dzīvotņu un sugu stāvoklis joprojām nav zināms. Lai sagatavotu stabilus un zinātnē balstītus nacionālos atjaunošanas plānus, šie zināšanu robi ir jāaizpilda un jāveic investīcijas monitoringā un uzraudzībā. Lai uzlabotu dažādu monitoringa metožu savlaicīgumu, rezultativitāti un saskanību, monitoringā un uzraudzībā būtu pēc iespējas optimālāk jāizmanto Savienības finansēto pētniecības un inovācijas projektu rezultāti, jaunas tehnoloģijas, piemēram, *in situ* monitoringa un tālizpēte, kas izmanto saskaņā ar Savienības kosmosa programmu nodrošinātos kosmosa datus un pakalpojumus (*EGNOS/Galileo* un *Copernicus*). Atjaunošanas mērķkrādītāju īstenošanu atbalstīs ES misijas "Mūsu okeāna un ūdeņu atjaunošana", "Pielāgošanās klimata pārmaiņām" un "Augsnes kurss Eiropai" ⁵³.

(66a) Nemot vērā konkrētos tehniskos un finansiālos izaicinājumus, kas saistīti ar jūras vides kartēšanu un monitoringu, dalībvalstis, novērtējot II pielikumā uzskaitīto jūras dzīvotņu stāvokli, var papildus informācijai, kas paziņota saskaņā ar Direktīvas 92/43/EEK 17. pantu un saskaņā ar Direktīvas 2008/56/EK 17. pantu, kā bāzi ekstrapolācijai izmantot informāciju par slodzes faktoriem un apdraudējumiem vai citu attiecīgu informāciju. Tādējādi šādu pieeju var izmantot arī par bāzi jūras dzīvotņu atjaunošanas pasākumu plānošanai saskaņā ar šo regulu. II pielikumā uzskaitīto jūras dzīvotņu stāvokļa vispārējais novērtējums būtu jābalsta uz labākajām pieejamajām zināšanām un jaunākajiem tehnikas un zinātnes sasniegumiem.

⁵² Padomes Direktīva 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (OV L 206, 22.7.1992., 7. lpp.).

⁵³ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par Eiropas misijām (COM(2021) 609 final).

- (67) Lai monitorētu nacionālo atjaunošanas plānu īstenošanā panākto progresu, ieviestos atjaunošanas pasākumus, teritorijas, uz kurām atjaunošanas pasākumi attiecas, un upju nepārtrauktības šķēršļu inventarizācijas datus, būtu jāievieš sistēma, kas dalībvalstīm prasa izveidot, atjaunināt un darīt pieejamus relevantos datus par šāda monitoringa rezultātiem. Lai elektroniski ziņotu datus Komisijai, būtu jāizmanto EVA sistēma *ReportNet* un būtu jācenšas pēc iespējas mazināt visu subjektu administratīvo slogu. Lai nodrošinātu atbilstošu infrastruktūru, kas izmantojama publiskai piekļuvei datiem un datu ziņošanai un kopīgošanai starp publiskā sektora iestādēm, dalībvalstīm attiecīgā gadījumā datu specifikācijas būtu jābalsta uz tām specifikācijām, kas minētas Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2003/4/EK ⁵⁴, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2007/2/EK ⁵⁵ un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā (ES) 2019/1024 ⁵⁶.
- (68) Lai nodrošinātu šīs regulas rezultatīvu īstenošanu, Komisijai pēc pieprasījuma būtu jāpalīdz dalībvalstīm ar tehniskā atbalsta instrumentu ⁵⁷, kas sniedz īpaši pielāgotu tehnisko atbalstu reformu izstrādē un īstenošanā. Tehniskais atbalsts ietver, piemēram, administratīvās spējas stiprināšanu, tiesisko regulējumu saskaņošanu un relevanto paraugpraksi kopīgošanu.
- (69) Par progresu, ko dalībvalstis panākušas šajā regulā noteikto atjaunošanas mērķrādītāju sasniegšanā un pienākumu izpildē, Komisijai būtu jāziņo, pamatojoties uz Savienības mēroga progresa ziņojumiem, kurus sagatavojusi EVA, kā arī citu analīzi un ziņojumiem, ko dalībvalstis darījušas pieejamus relevantajās rīcībpolitikas jomās, tādās kā dabas, jūras un ūdens resursu rīcībpolitika.

⁵⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2003/4/EK (2003. gada 28. janvāris) par vides informācijas pieejamību sabiedrībai un par Padomes Direktīvas 90/313/EEK atcelšanu (OV L 41, 14.2.2003., 26. lpp.).

⁵⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2007/2/EK (2007. gada 14. marts), ar ko izveido Telpiskās informācijas infrastruktūru Eiropas Kopienā (*INSPIRE*) (OV L 108, 25.4.2007., 1. lpp.).

⁵⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/1024 (2019. gada 20. jūnijs) par atvērtajiem datiem un publiskā sektora informācijas atkalizmantošanu (OV L 172, 26.6.2019., 56. lpp.).

⁵⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/240 (2021. gada 10. februāris), ar ko izveido tehniskā atbalsta instrumentu (OV L 57, 18.2.2021., 1. lpp.).

(70) Lai nodrošinātu šajā regulā noteikto mērķrādītāju sasniegšanu un pienākumu izpildi, ir ārkārtīgi svarīgi, lai atjaunošanā tiktu veiktas pienācīgas privātās un publiskās investīcijas, tālab dalībvalstīm savā valsts budžetā būtu jāintegrē biodaudzveidības mērķu sasniegšanai domāti izdevumi, arī tādi, kuri saistīti ar alternatīvajām un pārkārtošanās izmaksām, kas izriet no nacionālo atjaunošanas plānu īstenošanas, un jāatspoguļo, kā tiek izmantots Savienības finansējums. Kas attiecas uz Savienības finansējumu, izdevumi no Savienības budžeta un Savienības finansēšanas programmām, tādām kā Vides un klimata pasākumu programma ("*LIFE*")⁵⁸, Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fonds (EJZAF)⁵⁹, Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai (ELFLA)⁶⁰, Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonds (ELGF), Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF), Kohēzijas fonds⁶¹ un Taisnīgas pārkārtošanās fonds⁶², kā arī Savienības pētniecības un inovācijas pamatprogramma "Apvārsnis Eiropa"⁶³, palīdz sasniegt biodaudzveidības mērķus saskaņā ar ieceri biodaudzveidības mērķiem 2024. gadā novirzīt 7,5 % un 2026. un 2027. gadā 10 % no 2021.–2027. gada daudzgadu finanšu shēmas⁶⁴ gada līdzekļiem.

⁵⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/783 (2021. gada 29. aprīlis), ar ko izveido vides un klimata pasākumu programmu (*LIFE*) un atceļ Regulu (ES) Nr. 1293/2013 (OV L 172, 17.5.2021., 53. lpp.).

⁵⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1139 (2021. gada 7. jūlijs), ar ko izveido Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fondu un groza Regulu (ES) 2017/1004 (OV L 247, 13.7.2021., 1. lpp.).

⁶⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2020/2220 (2020. gada 23. decembris), ar ko nosaka dažus pārejas noteikumus atbalstam no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) un Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda (ELGF) 2021. un 2022. gadā un ar ko attiecībā uz līdzekļiem un piemērošanu 2021. un 2022. gadā groza Regulas (ES) Nr. 1305/2013, (ES) Nr. 1306/2013 un (ES) Nr. 1307/2013, un attiecībā uz līdzekļiem un šāda atbalsta sadalījumu 2021. un 2022. gadā groza Regulu (ES) Nr. 1308/2013 (OV L 437, 28.12.2020., 1. lpp.).

⁶¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1058 (2021. gada 24. jūnijs) par Eiropas Reģionālās attīstības fondu un Kohēzijas fondu (OV L 231, 30.6.2021., 60. lpp.).

⁶² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1056 (2021. gada 24. jūnijs), ar ko izveido Taisnīgas pārkārtošanās fondu (OV L 231, 30.6.2021., 1. lpp.).

⁶³ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/695 (2021. gada 28. aprīlis), ar ko izveido pētniecības un inovācijas pamatprogrammu "Apvārsnis Eiropa", nosaka tās dalības un rezultātu izplatīšanas noteikumus un atceļ Regulas (ES) Nr. 1290/2013 un (ES) Nr. 1291/2013 (OV L 170, 12.5.2021., 1. lpp.).

⁶⁴ Padomes Regula (ES, *Euratom*) 2020/2093 (2020. gada 17. decembris), ar ko nosaka daudzgadu finanšu shēmu 2021.–2027. gadam (OV L 433I, 22.12.2020., 11. lpp.).

Vēl viens biodaudzveidības un ekosistēmu aizsardzības un atjaunošanas finansējuma avots ir Atveseļošanas un noturības mehānisms (ANM) ⁶⁵. Programmas "LIFE" kontekstā īpaša vērība būtu jāvelta tam, lai stratēģiskie dabas projekti tiktu pienācīgi izmantoti par īpašu instrumentu, kas varētu lieti noderēt šīs regulas īstenošanā, pieejamos finanšu resursus tajā integrējot rezultatīvi un efektīvi.

- (71) Privātā finansējuma stimulēšanas vajadzībām ir pieejamas vairākas ES, nacionālas un privātas iniciatīvas, piemēram, programma *InvestEU* ⁶⁶, kas paver iespējas mobilizēt publisko un privāto finansējumu, lai cita starpā atbalstītu dabas un biodaudzveidības uzlabošanu ar zaļās un zilās infrastruktūras projektu palīdzību un oglekļa saistīgu lauksaimniecību kā zaļās uzņēmējdarbības modeli ⁶⁷.

(71.a) Lai nodrošinātu šīs regulas īstenošanu, būtiska nozīme ir pienācīgām privātām un publiskām investīcijām dabas atjaunošanas pasākumos. Tāpēc Komisijai 12 mēnešu laikā pēc regulas stāšanās spēkā un apspriežoties ar dalībvalstīm būtu jāiesniedz ziņojums, kurā analīzes ceļā apzinātas šīs regulas īstenošanas nepilnības. Minētajam ziņojumam attiecīgā gadījumā būtu jāpievieno priekšlikumi par pienācīgiem pasākumiem, tostarp finanšu pasākumiem, konstatēto nepilnību novēršanai, piemēram, īpaši šim nolūkam paredzēta finansējuma izveidi, neskarot abu likumdevēju prerogatīvas pieņemt daudzgadu finanšu shēmu laikposmam pēc 2027. gada.

⁶⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp.).

⁶⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/523 (2021. gada 24. marts), ar ko izveido programmu *InvestEU* un groza Regulu (ES) 2015/1017 (OV L 107, 26.3.2021., 30. lpp.).

⁶⁷ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei "Ilgtspējīgi oglekļa aprites cikli" (COM(2021) 800 final).

(71.b) Saskaņā ar Tiesas iedibināto judikatūru atbilstoši Līguma par Eiropas Savienību (LES)

4. panta 3. punktā noteiktajam lojālas sadarbības principam dalībvalstu tiesām ir jānodrošina personas tiesību aizsardzība tiesā saskaņā ar Savienības tiesībām. Papildus tam LES 19. panta 1. punkts prasa, lai dalībvalstis nodrošinātu tiesību aizsardzības līdzekļus, kas ir pietiekami efektīvi tiesiskās aizsardzības nodrošināšanai jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības. Savienība un dalībvalstis ir puses Apvienoto Nāciju Organizācijas Eiropas Ekonomikas komisijas (ANO/EEK) Konvencijā par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem ("Orhūsas konvencija"). Saskaņā ar Orhūsas konvenciju dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka saskaņā ar attiecīgo valsts tiesību sistēmu attiecīgās sabiedrības daļas locekļiem ir iespēja vērsties tiesā.

- (72) Taisnīga un visu sabiedrību ietveroša pieeja nacionālo atjaunošanas plānu sagatavošanā un īstenošanā dalībvalstīm būtu jāveicina, paredzot sabiedrības līdzdalības procesus un respektējot vietējo kopien un ieinteresēto personu vajadzības.
- (73) Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2021/2115 ⁶⁸ ar KLP stratēģiskajiem plāniem ir iecerēts veicināt to valsts ilgtermiņa mērķrādītāju sasniegšanu, kas izklāstīti minētās regulas XIII pielikumā uzskaitītajos tiesību aktos vai no tiem izriet, un panākt saskaņu ar minētajiem mērķrādītājiem. Kad Komisija saskaņā ar Regulas (ES) 2021/2115 159. pantu līdz 2025. gada 31. decembrim izskata minētās regulas XIII pielikumā iekļauto sarakstu, šī regula par dabas atjaunošanu būtu jāņem vērā.
- (74) Saskaņā ar apņemšanos, kas pausta 8. vides rīcības programmā laikposmam līdz 2030. gadam ⁶⁹, dalībvalstīm būtu pakāpeniski jāatsakās no videi kaitīgām subsīdijām valsts līmenī, pēc iespējas labāk izmantojot tirgus instrumentus un zaļās budžeta plānošanas instrumentus, arī tos, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu sociāli taisnīgu pārkārtošanos, un palīdzot uzņēmumiem un citām ieinteresētajām personām izstrādāt standartizētas dabas kapitāla uzskaites prakses.

⁶⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/2115 (2021. gada 2. decembris), ar ko izveido noteikumus par atbalstu stratēģiskajiem plāniem, kuri dalībvalstīm jāizstrādā saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku (KLP stratēģiskie plāni) un kurus finansē no Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda (ELGF) un no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA), un ar ko atceļ Regulas (ES) Nr. 1305/2013 un (ES) Nr. 1307/2013.

⁶⁹ [Ievietot atsauci uz 8. VRP, kad tā būs publicēta].

- (75) Lai nodrošinātu vajadzīgo šīs regulas pielāgošanu, būtu saskaņā ar LESD 290. pantu Komisijai jādeleģē pilnvaras pieņemt aktus attiecībā uz I–VII pielikuma grozījumiem, kas izdarāmi, lai pielāgotu dzīvotņu grupas, lai **pielāgotu to putnu sugu sarakstu, kuru izmanto saistībā ar** [...] parasto lauku putnu populāciju indeksu, kā arī lai lauksaimniecisko ekosistēmu biodaudzveidības indikatoru sarakstu, meža ekosistēmu biodaudzveidības indikatoru sarakstu, jūras **dzīvotņu un** jūras organismu sugu [...] sarakstus un atjaunošanas pasākumu piemēru sarakstu pielāgotu **tehnikas un zinātnes progresam, un lai nemtu vērā regulas piemērošanā gūto pieredzi vai lai nodrošinātu saskaņotību ar EUNIS dzīvotņu veidiem**. Ir īpaši būtiski, lai Komisija, veicot sagatavošanas darbus, veiktu **ietekmes novērtējumus un** rīkotu atbilstīgas apspriešanās, tostarp ekspertu līmenī, [...] saskaņā ar principiem, kas noteikti 2016. gada 13. aprīļa Iestāžu nolīgumā par labāku likumdošanas procesu ⁵². Jo īpaši, lai deleģēto aktu sagatavošanā nodrošinātu vienādu dalību, Eiropas Parlaments un Padome visus dokumentus saņem vienlaicīgi ar dalībvalstu ekspertiem, un minēto iestāžu ekspertiem ir sistemātiska piekļuve Komisijas ekspertu grupu sanāksmēm, kurās notiek deleģēto aktu sagatavošana.
- (76) Lai nodrošinātu vienādus šīs regulas īstenošanas nosacījumus, būtu Komisijai jāpiešķir īstenošanas pilnvaras konkrētizēt apputeksnētāju monitoringa metodi, konkrētizēt šīs regulas IV pielikumā uzskaitīto lauksaimniecisko ekosistēmu indikatoru un šīs regulas VI pielikumā uzskaitīto meža ekosistēmu indikatoru monitoringa metodes, **izveidot** [...] **pilsētu zaļās zonas, pilsētu koku vainagu projektīvā seguma urbānajās ekosistēmās**, apputeksnētāju, šīs regulas IV pielikumā uzskaitīto lauksaimniecisko ekosistēmu indikatoru un šīs regulas VI pielikumā uzskaitīto meža ekosistēmu indikatoru apmierinošu līmeņu noteikšanas **orientējošos** satvarus, noteikt nacionālo atjaunošanas plānu vienotu formātu, noteikt formātu, struktūru un detalizētu kārtību, kādā Komisijai elektroniski ziņo datus un informāciju. Minētās pilnvaras būtu jāizmanto saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 182/2011 ⁷⁰.

⁷⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 182/2011 (2011. gada 16. februāris), ar ko nosaka normas un vispārīgus principus par dalībvalstu kontroles mehānismiem, kuri attiecas uz Komisijas īstenošanas pilnvaru izmantošanu (OV L 55, 28.2.2011., 13. lpp.).

- (77) Komisijai šī regula būtu jāizvērtē. Atbilstīgi Iestāžu nolīguma par labāku likumdošanas procesu 22. punktam minētajam izvērtējumam būtu jābalstās uz pieciem kritērijiem, proti, efektivitāte, lietderība, relevantums, saskaņotība un ES pievienotā vērtība, un tam būtu jāsigādā iespējamo turpmāko pasākumu ietekmes novērtējumu pamats. Turklāt Komisijai būtu jāizvērtē vajadzība noteikt papildu atjaunošanas mērķrādītājus, kas balstītos uz kopīgām 4. un 5. panta neapvertu ekosistēmu stāvokļa novērtēšanas metodēm un ņemtu vērā jaunākos zinātniskos pierādījumus.
- (78) Ņemot vērā to, ka šīs regulas mērķus nevar pietiekami labi sasniegt atsevišķās dalībvalstīs, bet tās mēroga vai iedarbības dēļ tos var labāk sasniegt Savienības līmenī, Savienība var pieņemt pasākumus saskaņā ar [...] L[...]E[...]S[...] 5. pantā noteikto subsidiaritātes principu. Saskaņā ar minētajā pantā noteikto proporcionalitātes principu šajā regulā paredz vienīgi tos pasākumus, kas ir vajadzīgi minēto mērķu sasniegšanai,

IR PIENĒMUŠI ŠO REGULU.

I NODAĻA

VISPĀRĪGI NOTEIKUMI

1. pants

Priekšmets

1. Šī regula nosaka noteikumus, kas palīdz:
 - a) ekosistēmu atjaunošanas ceļā panākt pastāvīgu un noturīgu biodaudzveidīgas un izturētspējīgas dabas ilgtermiņa atkopšanos [...] **dalībvalstu** zemes un jūras teritorijās;
 - b) sasniegt Savienības virsmērķus, kas nosprausti attiecībā uz klimata pārmaiņu mīkstināšanu, [...] pielāgošanos klimata pārmaiņām **un zemes degradācijas neitralitāti**;
 - c) izpildīt Savienības starptautiskās saistības.
2. Šī regula izveido satvaru, kādā dalībvalstis [...] ievieš [...] iedarbīgus un platībbalstītus atjaunošanas pasākumus [...] **ar mērķi kopā** līdz 2030. gadam aptvert vismaz 20 % [...] zemes un **20 % [...]** jūras teritoriju un līdz 2050. gadam – visas ekosistēmas, kurām vajadzīga atjaunošana, **to īstenojot kā Savienības mērķi visās teritorijās un ekosistēmās saskanā ar 2. pantā definēto tvērumu.**

2. pants

Ģeogrāfiskais tvērums

Šo regulu piemēro 4.–10. pantā minētajām ekosistēmām:

- a) dalībvalstu teritorijā;

aa) dalībvalstu piekrastes ūdeņos, kā tie definēti Direktīvā 2000/60/EK, to gultnē un tās apakškārtā;

- b) ūdeņos, jūras dibenā un tā dzīlēs, kas atrodas jūras virzienā no bāzes līnijas, no kuras mēra teritoriālo ūdeņu platumu, un sniedzas līdz vistālākajam punktam apgabalā, kurā dalībvalstij **ir** suverēnās tiesības **vai jurisdikcija vai** kurā dalībvalsts īsteno suverēnās tiesības **vai jurisdikciju**, saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas 1982. gada Jūras tiesību konvenciju.

Šo regulu piemēro tikai ekosistēmām dalībvalstu Eiropas teritorijā, kurai ir piemērojams Līgums.

3. pants

Definīcijas

Piemēro šādas definīcijas:

- 1) "ekosistēma" ir dinamisks augu, dzīvnieku, **sēnu** un mikroorganismu sabiedrību un to nedzīvās vides komplekss, kurš mijiedarbojas kā funkcionāla vienība un kurā ietilpst konkrētu veidu dzīvotnes, sugu dzīvotnes un sugu populācijas;
- 2) "sugas dzīvotne" [...] **ir sugas dzīvotne, kā definēts Direktīvas 92/43/EEK 1. panta f) punktā;**

- 3) "atjaunošana" ir process, kura gaitā aktīvi vai pasīvi palīdz ekosistēmai atkopties, [...] **lai uzlabotu tās struktūru un funkcijas nolūkā saglabāt vai uzlabot biodaudzveidību un ekosistēmas izturētspēju**[...]; ekosistēmu atjaunošana šīs regulas vajadzībām tiek **veikta**, konkrēta veida dzīvotni uzlabojot **līdz labam stāvoklim**, [...] **to atkalizveidojot līdz labvēlīgai atsaucēs platībai**[...] un sugas dzīvotni **uzlabojot līdz pietiekamai kvalitātei un kvantitātei** [...] **saskaņā ar 4. panta 1., 2. un 3. punktu un 5. panta 1., 2. un 3. punktu**, [...] **un izpildot mērkrādītājus un pienākumus, kas paredzēti 6.–10. pantā, tostarp, panākot** [...] **8. panta 1. punktā, 9. panta 2. punktā un 10. panta 2. punktā minētos indikatoru apmierinošos līmenus**, kas noder par biodaudzveidības un ekosistēmas izturētspējas saglabāšanas vai uzlabošanas līdzekli;
- 4) **konkrēta veida dzīvotnes** "labs stāvoklis" ir stāvoklis, kurā [...] **tās** galvenie raksturlielumi [...], **jo īpaši** tās [...] struktūra [...] un funkcijas, **kā arī tai raksturīgās sugas vai raksturīgais sugu sastāvs**, [...] uzrāda augsta līmeņa ekoloģisko integritāti, stabilitāti un izturētspēju, kas vajadzīga, lai garantētu tās ilgtermiņa uzturēšanu, **un tādējādi palīdz sasniegt vai saglabāt labvēlīgu aizsardzības statusu saskaņā ar Direktīvas 92/43/EEK 1. panta e) punktu, ja attiecīgais dzīvotnes veids ir uzskaitīts minētās direktīvas I pielikumā, un jūras ekosistēmās palīdz sasniegt vai saglabāt labu vides stāvokli saskaņā ar Direktīvas 2008/56/EK 3. panta 5. punktu**;

- 5) "labvēlīga atsaucē platība" ir konkrēta veida dzīvotņu kopējā platība, kas noteikta biogeogrāfiskajā reģionā vai jūras reģionā, valsts līmenī ņemot, tiek uzskatīta par minimumu, kāds vajadzīgs, lai nodrošinātu konkrēta veida dzīvotņu un tām **raksturīgo** sugu **vai raksturīgā sugu sastāva** ilgtermiņa dzīvotspēju, kā arī visas būtiskās ekoloģiskās variācijas dabiskajā areālā; šo platību veido konkrēta veida dzīvotņu platība un – ja minētā platība nav pietiekama – platība, kas vajadzīga konkrēta veida dzīvotņu atkalizveidošanai; **ja attiecīgā veida dzīvotne ir uzskaitīta Direktīvas 92/43/EEK I pielikumā, šāda atkalizveidošana palīdz sasniegt labvēlīgu aizsardzības statusu saskaņā ar minētās direktīvas 1. panta e) punktu, un jūras ekosistēmās šāda atkalizveidošana palīdz sasniegt vai saglabāt labu vides stāvokli saskaņā ar Direktīvas 2008/56/EK 3. panta 5. punktu;**
- 6) "pietiekama dzīvotnes kvalitāte" ir sugas dzīvotnes kvalitāte, kas dod iespēju sugas ekoloģiskās prasības jebkurā tās bioloģiskā cikla posmā apmierināt tā, lai suga dabiskajā areālā ilgtermiņā pašuzturētos kā dzīvotspējīga savas dzīvotnes daļa, **saskaņā ar Direktīvas 92/43/EEK 1. panta i) punktu palīdzot sasniegt vai saglabāt sugu labvēlīgu aizsardzības statusu attiecībā uz sugām, kuras uzskaitītas minētās direktīvas II, IV vai V pielikumā, un nodrošinot to savvaļas putnu sugu populācijas, uz ko attiecas Direktīva 2009/147/EK, kā arī jūras ekosistēmās palīdzot sasniegt vai saglabāt labu vides stāvokli saskaņā ar Direktīvas 2008/56/EK 3. panta 5. punktu;**

- 7) "pietiekama dzīvotnes kvantitāte" ir sugas dzīvotnes kvantitāte, kas dod iespēju sugas ekoloģiskās prasības jebkurā tās bioloģiskā cikla posmā apmierināt tā, lai suga dabiskajā areālā ilgtermiņā pašuzturētos kā dzīvotspējīga savas dzīvotnes daļa, **saskaņā ar Direktīvas 92/43/EEK 1. panta i) punktu palīdzot sasniegt vai saglabāt sugu labvēlīgu aizsardzības statusu attiecībā uz sugām, kuras uzskaitītas minētās direktīvas II, IV vai V pielikumā, un nodrošinot to savvalas putnu sugu populācijas, uz ko attiecas Direktīva 2009/147/EK, kā arī jūras ekosistēmās palīdzot sasniegt vai saglabāt labu vides stāvokli saskaņā ar Direktīvas 2008/56/EK 3. panta 5. punktu;**
- 8) "apputeksnētājs" ir savvaļas [...] **kukainis**, kas ziedputekšņus no auga putekšnīcas pārnēs uz auga drīksnu, lai augs varētu apaugļoties un ražot sēklas;
- 9) "apputeksnētāju populāciju sarūkšana" ir apputeksnētāju skaitliskuma, daudzveidības vai abu minēto raksturlielumu samazināšanās;
- (9.a) "autohtona koku suga" ir koku suga, kas sastopama tās dabiskajā areālā (bijušā vai esošā) un izplatības potenciāla apgabalā (t. i., areālā, kuru tā aizņem dabiski vai varētu aizņemt bez cilvēku veiktas tiešas vai netiešas introducēšanas vai kopšanas);**
- 10) "vietēja administratīvā vienība" jeb "*LAU*" ir saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 1059/2003 ⁷¹ 4. pantu izveidota dalībvalsts administratīvā iedalījuma vienība, kas ir zemāka līmeņa vienība nekā province, reģions vai pavalsts;

⁷¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1059/2003 (2003. gada 26. maijs) par kopējas statistiski teritoriālo vienību klasifikācijas (*NUTS*) izveidi (*OV L 154, 21.6.2003., 1. lpp.*).

10.a) "urbānie centri" un "urbānie klasteri" ir teritoriālas vienības, kas klasificētas pilsētās, mazpilsētās un piepilsētās, izmantojot tipoloģiju, kuras pamatā ir koordinātu tīkls un kura izveidota ar Regulas (EK) Nr. 1059/2003 4.b panta 2. punktu;

- 11) "pilsētas" ir LAU, kurās vismaz 50 % iedzīvotāju dzīvo vienā vai vairākos urbānajos centros, ko mēra pēc urbanizācijas pakāpes, kuru nosaka saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1059/2003 4.b panta 3. punkta a) apakšpunktu;
- 12) "mazpilsētas un piepilsētas" ir LAU, kurās mazāk nekā 50 % iedzīvotāju dzīvo urbānajā centrā, bet vismaz 50 % iedzīvotāju dzīvo urbānajā klasterī, ko mēra pēc urbanizācijas pakāpes, kuru nosaka saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1059/2003 4.b panta 3. punkta a) apakšpunktu;

12.a) "piepilsētu teritorijas" ir teritorijas, kas atrodas blakus urbāniem centriem vai urbāniem klasteriem, tostarp vismaz visas teritorijas 1 kilometra rādiusā, mērot no minēto urbāno centru vai urbāno klasteru ārējām robežām, un kas atrodas tajā pašā pilsētā vai tajā pašā mazpilsētā un piepilsētā, kurā ir minētie urbānie centri vai urbānie klasteri;

- 13) "pilsētu zaļā zona" ir [...] pilsētās vai mazpilsētās un piepilsētās [...] sastopamo **koku, krūmu, krūmaugu, ilggadīgās zālaugu veģetācijas, kērpju un sūnu, dīķu un ūdensteču kopējā platība**, ko aprēķina pēc datiem, kurus nodrošina Copernicus zemes monitoringa pakalpojums, kas izveidots ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2021/696⁷², **un, ja attiecīgajai dalībvalstij tie ir pieejami, pēc citiem atbilstošiem papildu datiem, kurus nodrošina minētā dalībvalsts;**

⁷² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/696 (2021. gada 28. aprīlis), ar ko izveido Savienības kosmosa programmu un Eiropas Savienības Kosmosa programmas aģentūru un atceļ Regulas (ES) Nr. 912/2010, (ES) Nr. 1285/2013 un (ES) Nr. 377/2014 un Lēmumu Nr. 541/2014/ES (OV L 170, 12.5.2021., 69. lpp.).

- 14) "pilsētu koku vainagu projektīvais segums" ir koku seguma kopējā platība pilsētās un mazpilsētās un piepilsētās, ko aprēķina pēc koku seguma blīvuma datiem, kurus nodrošina *Copernicus* zemes monitoringa pakalpojums, kas izveidots ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2021/696, **un, ja attiecīgajai dalībvalstij tie ir pieejami, pēc citiem atbilstošiem papildu datiem, kurus nodrošina minētā dalībvalsts; [...]**
- 14.a) "brīvi plūstoša upe" ir upe vai upes posms, kura garenisko, sānisko un vertikālo savienotību nekavē mākslīgas struktūras, kas veido šķērslī, un kura dabiskās funkcijas lielākoties nav ietekmētas;**
- 14.b) "kūdrāja hidroloģiskā režīma atjaunošana" ir process, kurā nosusinātu kūdras augsni pārveido par mitru augsni;**
- 15) "atjaunīgo energoresursu **paātrinātas apguves** [...] teritorija" ir atjaunīgo energoresursu **paātrinātas apguves** teritorija, kas definēta Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2018/2001 ⁷³ 2. panta 9a) punktā.

⁷³ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai, ar ko groza Direktīvu (ES) 2018/2001 par no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas izmantošanas veicināšanu, Direktīvu 2010/31/ES par ēku energoefektivitāti un Direktīvu 2012/27/ES par energoefektivitāti (COM(2022) 222 final).

II NODAĻA

ATJAUNOŠANAS MĒRĶRĀDĪTĀJI UN PIENĀKUMI

4. pants

Sauszemes, piekrastes un saldūdens ekosistēmu atjaunošana

1. Dalībvalstis ievieš atjaunošanas pasākumus, kas vajadzīgi, lai līdz labam stāvoklim uzlabotu I pielikumā uzskaitīto veidu dzīvotņu teritorijas, kuru stāvoklis nav labs. Šādus pasākumus ievieš: [...] **a) līdz 2030. gadam vismaz 30 % no visu I pielikumā uzskaitīto veidu dzīvotņu kopējās platības, kuras stāvoklis nav labs un kura kvantitatīvi noteikta 12. pantā minētajā nacionālajā atjaunošanas plānā;**
b) līdz 2040. gadam vismaz 60 % un līdz 2050. gadam vismaz 90 % no katras I pielikumā uzskaitītās konkrēto veidu dzīvotņu grupas platības, kuras stāvoklis nav labs un kura kvantitatīvi noteikta 12. pantā minētajā nacionālajā atjaunošanas plānā.
2. Dalībvalstis ievieš atjaunošanas pasākumus, kas vajadzīgi, lai I pielikumā uzskaitīto veidu dzīvotnes atkalizveidotu teritorijās, kuras minēto veidu dzīvotnes neaizņem, **ar mērķi sasniegt to labvēlīgu atsaucē platību.** Šādus pasākumus līdz 2030. gadam ievieš teritorijās, kas veido vismaz 30 % no kopējā papildu virsmas laukuma, kāds vajadzīgs, lai sasniegtu katras I pielikumā uzskaitītās konkrēto veidu dzīvotņu grupas kopējo labvēlīgo atsaucē platību, kura kvantitatīvi noteikta 12. pantā minētajā nacionālajā atjaunošanas plānā, līdz 2040. gadam – vismaz 60 % no minētā virsmas laukuma un līdz 2050. gadam – 100 % no minētā virsmas laukuma.

3. Attiecībā uz Direktīvas 92/43/EEK II, IV un V pielikumā uzskaitīto sugu sauszemes, piekrastes un saldūdens dzīvotnēm un Direktīvas 2009/147/EK aptverto savvaļas putnu sauszemes, piekrastes un saldūdens dzīvotnēm dalībvalstis ievieš atjaunošanas pasākumus, kas – **papildus atjaunošanas pasākumiem saskaņā ar šā panta 1. un 2. punktu** – ir vajadzīgi, lai uzlabotu minēto dzīvotņu kvalitāti un kvantitāti, arī tās atkalizveidojot, un lai uzlabotu savienotību, līdz ir sasniegta pietiekama minēto dzīvotņu kvalitāte un kvantitāte.
4. Saskaņā ar šā panta 1., 2. un 3. punktu veicamajiem atjaunošanas pasākumiem vispiemērotāko teritoriju noteikšana balstās uz labākajām pieejamajām zināšanām un jaunākajiem zinātniskajiem pierādījumiem par I pielikumā uzskaitīto veidu dzīvotņu stāvokli, ko mēra pēc struktūras un funkcijām, kuras vajadzīgas to ilgtermiņa uzturēšanai, arī pēc dzīvotnēm raksturīgajām sugām, kā norādīts Direktīvas 92/43/EEK 1. panta e) punktā, un par šā panta 3. punktā minēto sugu dzīvotņu kvalitāti un kvantitāti, **izmantojot informāciju, kas pazinota saskaņā ar Direktīvas 92/43/EEK 17. pantu un Direktīvas 2009/147/EK 12. pantu, un attiecīgā gadījumā ņemot vērā dažādu reģionu stāvokļa atšķirības, kā minēts 11. panta 9.a punktā.** [...]
- 4.a Dalībvalstis, vēlākais, līdz 2030. gadam nodrošina, ka stāvoklis ir zināms attiecībā uz vismaz 90 % no teritorijas, kas sadalīta pa I pielikumā uzskaitītajām visu veidu dzīvotnēm. Visu I pielikumā uzskaitīto veidu dzīvotņu teritoriju stāvoklis ir zināms līdz 2040. gadam.**
5. Šā panta 1. un 2. punktā minētajos atjaunošanas pasākumos rēķinās ar vajadzību uzlabot I pielikumā uzskaitīto veidu dzīvotņu savienotību un ņem vērā to 3. punktā minēto sugu ekoloģiskās prasības, kas minēto veidu dzīvotnēs sastopamas.

6. Dalībvalstis nodrošina, ka teritorijās, uz kurām attiecas 1., 2. un 3. punktam atbilstoši atjaunošanas pasākumi, I pielikumā uzskaitīto veidu dzīvotņu stāvoklis pastāvīgi uzlabojas, līdz ir sasniegts labs stāvoklis, un 3. punktā minēto sugu dzīvotņu kvalitāte pastāvīgi uzlabojas, līdz ir sasniegta pietiekama minēto dzīvotņu kvalitāte. Dalībvalstis nodrošina, ka teritorijas, kurās ir sasniegts labs stāvoklis un kurās ir sasniegta pietiekama sugas dzīvotņu kvalitāte, **būtiski** nenoplicinās.
7. Dalībvalstis **ne vēlāk kā līdz dienai, kad saskaņā ar 14. panta 6. punktu tiek publicēti to nacionālie atjaunošanas plāni, cenšas ieviest vajadzīgos pasākumus [...] ar mērķi novērst to teritoriju būtisku noplicināšanos, kurās ir sastopami I pielikumā uzskaitītie dzīvotņu veidi un kuru stāvoklis ir labs, vai kurās jāsasniedz 1. punktā paredzētie atjaunošanas mērķrādītāji [...].**
8. Šā panta [...] 6.[...] punktā noteikto pienākumu neizpilde ārpus *Natura 2000* teritorijām ir pamatota, ja tās iemesls ir:
- a) nepārvarama vara, **tostarp dabas katastrofas;**
 - b) nenovēršamas dzīvotņu pārveides, ko tieši izraisa klimata pārmaiņas; [...]
 - c) sevišķi svarīgu sabiedrības interešu **plāns vai** projekts, kuram nav pieejami mazāk kaitējoši alternatīvi risinājumi, ko nosaka katrā gadījumā atsevišķi; **vai** [...]
 - d) **tāda trešo valstu darbība vai bezdarbība, par ko attiecīgā dalībvalsts nav atbildīga.**

8.a Ārpus *Natura 2000* teritorijām 7. punktā noteiktais pienākums ieviest vajadzīgos pasākumus neattiecas uz noplicināšanos, ja tās iemesls ir:

- a) nepārvarama vara, tostarp dabas katastrofas;**
- b) nenovēršamas dzīvotņu pārveides, ko tieši izraisa klimata pārmaiņas;**
- c) sevišķi svarīgu sabiedrības interešu projekti vai plāni, kuriem nav pieejami mazāk kaitējoši alternatīvi risinājumi; vai**
- d) tāda trešo valstu darbība vai bezdarbība, par ko attiecīgā dalībvalsts nav atbildīga.**

9. Šā panta 6. un 7. punktā noteikto pienākumu neizpilde *Natura 2000* teritorijās ir pamatota, ja tās iemesls ir:

- a) nepārvarama vara, **tostarp dabas katastrofas;**
- b) nenovēršamas dzīvotņu pārveides, ko tieši izraisa klimata pārmaiņas[...]; vai
- c) plāns vai projekts, kas atļauts saskaņā ar Direktīvas 92/43/EEK 6. panta 4. punktu.

10. Dalībvalstis nodrošina:

- a) attiecībā uz I pielikumā uzskaitīto veidu dzīvotnēm – to, ka labā stāvoklī esošā dzīvotnes platība palielinās, līdz vismaz 90 % ir labā stāvoklī un līdz katra veida dzīvotnes katrā [...] [...] **attiecīgās dalībvalsts** biogeogrāfiskajā reģionā ir sasniegušas labvēlīgu atsaucē platību;
- b) augšupēju tendenci virzībā uz Direktīvas 92/43/EEK II, IV un V pielikumā minēto sugu un Direktīvas 2009/147/EK aptverto sugu sauszemes, piekrastes un saldūdens dzīvotņu pietiekamu kvalitāti un kvantitāti.

5. pants

Jūras ekosistēmu atjaunošana

- 1. Dalībvalstis ievieš atjaunošanas pasākumus, kas vajadzīgi, lai līdz labam stāvoklim uzlabotu II pielikumā uzskaitīto veidu dzīvotņu platības, kuru stāvoklis nav labs. Šādus pasākumus ievieš[...] [...]
- a) **līdz 2030. gadam vismaz 30 % no II pielikuma 1.–6. grupā uzskaitīto veidu dzīvotņu kopējās platības, kuras stāvoklis nav labs un kura kvantitatīvi noteikta 12. pantā minētajā nacionālajā atjaunošanas plānā;**
- b) **līdz 2040. gadam vismaz 60 % un līdz 2050. gadam vismaz 90 % no katras II pielikuma 1.–6. grupā uzskaitīto veidu dzīvotņu grupas platības, kuras stāvoklis nav labs un kura kvantitatīvi noteikta 12. pantā minētajā nacionālajā atjaunošanas plānā;**

c) līdz 2040. gadam divās trešdaļās no d) punktā minētās procentuālās daļas no II pielikuma 7. grupā uzskaitīto veidu dzīvotņu platības, kuras stāvoklis nav labs un kura kvantitatīvi noteikta 12. pantā minētajā nacionālajā atjaunošanas plānā, un;

d) līdz 2050. gadam procentuālajā daļā, kas noteikta saskaņā ar 11. panta 2.a punktu, no II pielikuma 7. grupā uzskaitīto veidu dzīvotņu platības, kuras stāvoklis nav labs un kura kvantitatīvi noteikta 12. pantā minētajā nacionālajā atjaunošanas plānā.

Šā punkta d) apakšpunktā minēto procentuālo daļu nosaka tā, lai nekavētu sasniegt vai saglabāt labu vides stāvokli, kā tas definēts, ievērojot Direktīvas 2008/56/EK 9. panta 1. punktu.

2. Dalībvalstis ievieš atjaunošanas pasākumus, kas vajadzīgi, lai II pielikuma 1.–6. grupā uzskaitīto veidu dzīvotnes atkalizveidotu teritorijās, kuras minēto veidu dzīvotnes neaizņem, ar mērķi sasniegt to labvēlīgu atsaucēs platību. Šādus pasākumus līdz 2030. gadam ievieš teritorijās, kas veido vismaz 30 % no kopējā papildu virsmas laukuma, kāds vajadzīgs, lai sasniegtu katras konkrēto veidu dzīvotņu grupas kopējo labvēlīgo atsaucēs platību, kura kvantitatīvi noteikta 12. pantā minētajā nacionālajā atjaunošanas plānā, līdz 2040. gadam – vismaz 60 % no minētā virsmas laukuma un līdz 2050. gadam – 100 % no minētā virsmas laukuma.
3. Attiecībā uz šīs regulas III pielikumā un Direktīvas 92/43/EEK II, IV un V pielikumā uzskaitīto sugu jūras dzīvotnēm un Direktīvas 2009/147/EK aptverto savvaļas putnu jūras dzīvotnēm dalībvalstis ievieš atjaunošanas pasākumus, kas – papildus atjaunošanas pasākumiem, kuri ieviesti saskaņā ar šā panta 1. un 2. punktu, – ir vajadzīgi, lai uzlabotu minēto dzīvotņu kvalitāti un kvantitāti, arī tās atkalizveidojot, un lai uzlabotu savienotību, līdz ir sasniegta pietiekama minēto dzīvotņu kvalitāte un kvantitāte.

4. Saskaņā ar 1., 2. un 3. punktu veicamajiem atjaunošanas pasākumiem vispiemērotāko teritoriju noteikšana balstās uz labākajām pieejamajām zināšanām un jaunākajiem **tehnikas un** zinātnes [...] **sasniegumiem, kas ļauj noteikt** [...] II pielikumā uzskaitīto veidu dzīvotņu stāvokli [...] un šā panta 3. punktā minēto sugu dzīvotņu kvalitāti un kvantitāti, izmantojot informāciju, kas paziņota saskaņā ar Direktīvas 92/43/EEK 17. pantu, Direktīvas 2009/147/EK 12. pantu un Direktīvas 2008/56/EK [...] 17. pantu. [...]

4.a Dalībvalstis, vēlākais, līdz 2030. gadam nodrošina, ka stāvoklis ir zināms attiecībā uz vismaz 50 % no teritorijas, kas sadalīta pa visiem II pielikuma 1.–6. grupā uzskaitītajiem dzīvotņu veidiem. Visu II pielikuma 1.–6. grupā uzskaitīto veidu dzīvotņu teritoriju stāvoklis ir zināms līdz 2040. gadam. Dalībvalstis, vēlākais, līdz 2040. gadam nodrošina arī to, ka stāvoklis ir zināms attiecībā uz vismaz 50 % no teritorijas, kas sadalīta pa visiem II pielikuma 7. grupā uzskaitītajiem dzīvotņu veidiem. Visu II pielikuma 7. grupā uzskaitīto veidu dzīvotņu teritoriju stāvoklis ir zināms līdz 2050. gadam.

5. Šā panta 1. un 2. punktā minētajos atjaunošanas pasākumos rēķinās ar vajadzību uzlabot II pielikumā uzskaitīto veidu dzīvotņu **ekoloģisko saskanotību un** savienotību un ņem vērā to 3. punktā minēto sugu ekoloģiskās prasības, kas minēto veidu dzīvotnēs sastopamas.
6. Dalībvalstis nodrošina, ka platībās, uz kurām attiecas 1., 2. un 3. punktam atbilstoši atjaunošanas pasākumi, **II** pielikumā uzskaitīto veidu dzīvotņu stāvoklis pastāvīgi uzlabojas, līdz ir sasniegts labs stāvoklis, un 3. punktā minēto sugu dzīvotņu kvalitāte pastāvīgi uzlabojas, līdz ir sasniegta pietiekama minēto dzīvotņu kvalitāte. Dalībvalstis nodrošina, ka teritorijas, kurās ir sasniegts labs stāvoklis un kurās ir sasniegta pietiekama sugas dzīvotņu kvalitāte, **būtiski** nenoplicinās.

7. Dalībvalstis ne vēlāk kā līdz dienai, kad saskaņā ar 14. panta 6. punktu tiek publicēti to nacionālie atjaunošanas plāni, cenšas ieviest vajadzīgos pasākumus [...] [...] ar mērķi novērst to teritoriju būtisku noplicināšanos, kurās ir sastopami I pielikumā uzskaitītie dzīvotņu veidi un kuru stāvoklis ir labs, vai kurās jāsasniedz 1. punktā paredzētie atjaunošanas mērkrādītāji [...].
8. Šā panta [...] 6.[...] punktā noteikto pienākumu neizpilde ārpus *Natura 2000* teritorijām ir pamatota, ja tās iemesls ir:
- a) nepārvarama vara, tostarp dabas katastrofas;
 - b) nenovēršamas dzīvotņu pārveides, ko tieši izraisa klimata pārmaiņas; [...]
 - c) sevišķi svarīgu sabiedrības interešu plāns vai projekts, kuram nav pieejami mazāk kaitējoši alternatīvi risinājumi, ko nosaka katrā gadījumā atsevišķi; vai [...]
 - d) tāda trešo valstu darbība vai bezdarbība, par ko attiecīgā dalībvalsts nav atbildīga.

8.a Ārpus *Natura 2000* teritorijām 7. punktā noteiktais pienākums ieviest vajadzīgos pasākumus neattiecas uz noplicināšanos, ja tās iemesls ir:

- a) nepārvarama vara, tostarp dabas katastrofas;
- b) nenovēršamas dzīvotņu pārveides, ko tieši izraisa klimata pārmaiņas;
- c) sevišķi svarīgu sabiedrības interešu projekti vai plāni, kuriem nav pieejami mazāk kaitējoši alternatīvi risinājumi; vai
- d) tāda trešo valstu darbība vai bezdarbība, par ko attiecīgā dalībvalsts nav atbildīga.

9. Šā panta 6. un 7. punktā noteikto pienākumu neizpilde *Natura 2000* teritorijās ir pamatota, ja tās iemesls ir:
- a) nepārvarama vara, **tostarp dabas katastrofas**;
 - b) nenovēršamas dzīvotņu pārveides, ko tieši izraisa klimata pārmaiņas[...]; vai
 - c) plāns vai projekts, kas atļauts saskaņā ar Direktīvas 92/43/EEK 6. panta 4. punktu.
10. Dalībvalstis nodrošina:
- a) attiecībā uz II pielikuma **1.–6. grupā** uzskaitīto veidu dzīvotnēm – to, ka labā stāvoklī esošā dzīvotnes platība palielinās, līdz vismaz 90 % ir labā stāvoklī un līdz katra veida dzīvotnes katrā [...] **attiecīgās dalībvalsts** bioģeogrāfiskajā reģionā ir sasniegušas labvēlīgu atsauces platību;
 - aa) attiecībā uz II pielikuma 7. grupā uzskaitīto veidu dzīvotnēm – to, ka labā stāvoklī esošā dzīvotnes platība palielinās, līdz vismaz 1. punkta d) apakšpunktā minētā procentuālā daļa ir labā stāvoklī un līdz katra veida dzīvotnes katrā attiecīgās dalībvalsts bioģeogrāfiskajā reģionā ir sasniegušas labvēlīgu atsauces platību;**
 - b) pozitīvu tendenci virzībā uz šīs regulas III pielikumā un Direktīvas 92/43/EEK II, IV un V pielikumā minēto sugu un Direktīvas 2009/147/EK aptverto sugu jūras dzīvotņu pietiekamu kvalitāti un kvantitāti.

5.a pants

Energija no atjaunīgiem energoresursiem

Regulas 4. panta 8. un 8.a punkta un 5. panta 8. un 8.a punkta vajadzībām uzskata, ka tādu staciju plānošana, būvniecība un ekspluatācija, kuras paredzētas atjaunīgās enerģijas ražošanai, un to pieslēgšana tīklam, pašam saistītajam tīklam un uzglabāšanas aktīviem, ir sevišķi svarīgu sabiedrības interešu labā. Dalībvalstis var tās atbrīvot no 4. panta 8. un 8.a punktā un 5. panta 8. un 8.a punktā paredzētā pienākuma pierādīt, ka nav pieejami mazāk kaitējoši alternatīvi risinājumi, ja saskaņā ar Direktīvā 2001/42/EK izklāstītajiem noteikumiem ir veikts stratēģiskais vides novērtējums vai ja tām ir veikts ietekmes uz vidi novērtējums saskaņā ar Direktīvā (ES) 2011/92 izklāstītajiem nosacījumiem. Pienācīgi pamatotos un konkrētos apstākļos dalībvalstis var ierobežot šo noteikumu piemērošanu, attiecinot tos tikai uz konkrētām savas teritorijas daļām, kā arī uz konkrētiem tehnoloģiju veidiem vai projektiem ar konkrētiem tehniskiem raksturlielumiem saskaņā ar prioritātēm, kas noteiktas to nacionālajos integrētajos enerģētikas un klimata plānos, ievērojot Regulu (ES) 2018/1999. Dalībvalstis informē Komisiju par piemērotajiem ierobežojumiem un tos pamato.

5.b pants

Valsts aizsardzība

1. Kad dalībvalstis 4. panta 1.–3. punkta un 5. panta 1.–3. punkta vajadzībām ievieš atjaunošanas pasākumus, tās var noteikt atbrīvojumu teritorijām, kuras izmanto darbībām, kuru vienīgais mērķis ir valsts aizsardzība, ja šie pasākumi tiek uzskatīti par nesaderīgiem ar konkrēto teritoriju pastāvīgu lietošanu militāros nolūkos.
2. Regulas 4. panta 8. un 8.a punkta un 5. panta 8. un 8.a punkta vajadzībām dalībvalstis var paredzēt, ka plānus un projektus, kuru vienīgais mērķis ir valsts aizsardzība, uzskata par tādiem, kas ir sevišķi svarīgu sabiedrības interešu labā. Regulas 4. panta 8. un 8.a punkta un 5. panta 8. un 8.a punkta vajadzībām dalībvalstis var arī atbrīvot šādus plānus un projektus no prasības pierādīt, ka nav pieejami mazāk kaitējoši alternatīvi risinājumi. Tomēr, ja šo atbrīvojumu piemēro, attiecīgā dalībvalsts ievieš pasākumus, ciktāl tas ir pamatoti un iespējami, lai mazinātu ietekmi uz dzīvotņu veidiem.

6. pants

Urbāno ekosistēmu atjaunošana

1. Dalībvalstis līdz 2030. gada **31. decembrim** nodrošina, ka **urbāno ekosistēmu teritorijās, kuras nosaka saskaņā ar 11. panta 2.b punktu**, pilsētu zaļās zonas un pilsētu koku vainagu projektīvā seguma **kopējā platība valstī** neuzrāda neto zudumu salīdzinājumā ar **[šīs regulas spēkā stāšanās gads]** [...]. **Šā pienākuma vajadzībām dalībvalstis var no minētās kopējās platības valstī izslēgt tās urbānās ekosistēmas teritorijas, kurās pilsētu zaļās zonas īpatsvars urbānajos centros un urbānajos klāstos ir lielāks par 45 % un kurās pilsētu koku vainagu projektīvā seguma teritorijas īpatsvars ir lielāks par 10 %.**
2. Dalībvalstis [...] **pēc tam** urbāno ekosistēmu teritorijās, kuras nosaka saskaņā ar 11. panta 2.b punktu, panāk pilsētu zaļās zonas kopējas platības valstī augšupēju **tendenci**, – **tostarp, pilsētu zaļo zonu integrējot ēkās un infrastruktūrā, – ko pēc 2030. gada 31. decembra mēra reizi sešos gados, līdz ir sasniegts apmierinošs līmenis, kāds noteikts saskaņā ar 11. panta 3. punktu** [...].
3. Dalībvalstis [...] **katrā urbānās ekosistēmas teritorijā, kuru nosaka saskaņā ar 11. panta 2.b punktu, panāk** [...] [...] [...] pilsētu koku vainagu projektīvā seguma **augšupēju tendenci, ko pēc 2030. gada 31. decembra mēra reizi sešos gados, līdz ir sasniegts apmierinošs līmenis, kāds noteikts saskaņā ar 11. panta 3. punktu.**

[...]

b) [...]

7. pants

Upju dabiskās savienotības un saistīto palieņu dabisko funkciju atjaunošana

1. Dalībvalstis sagatavo virszemes ūdeņu [...] savienotības **mākslīgo** šķēršļu uzskaitījumu un, **nemot vērā to sociālekonomiskās funkcijas**, identificē šķēršļus, kuri jālikvidē, lai palīdzētu sasniegt šīs regulas 4. pantā noteiktos atjaunošanas mērķrādītājus un mērķi līdz 2030. gadam Savienībā atjaunot brīvi plūstošas upes vismaz 25 000 km garumā, neskarot Direktīvu 2000/60/EK, jo īpaši tās 4. panta 3. punktu, 4. panta 5. punktu un 4. panta 7. punktu, un Regulu (ES) Nr. 1315/2013, jo īpaši tās 15. pantu.
2. Dalībvalstis, pamatojoties uz šā panta 1. punktā paredzēto uzskaitījumu, likvidē virszemes ūdeņu [...] savienotības mākslīgos šķēršļus [...] saskaņā ar šķēršļu likvidēšanas plānu, kurš minēts 12. panta 2. punkta e) un f) apakšpunktā. Kad dalībvalstis likvidē šķēršļus, tās visupirms aizvāc novecojušus šķēršļus, kas atjaunīgās enerģijas ražošanai, iekšzemes kuģošanai, ūdensapgādei, **aizsardzībai pret plūdiem** vai citiem mērķiem vairs nav vajadzīgi.
3. Papildus 2. punktā minēto šķēršļu likvidēšanai dalībvalstis veic pasākumus, kas vajadzīgi, lai uzlabotu saistīto palieņu dabiskās funkcijas.
4. **Dalībvalstis nodrošina, ka tiek saglabāta saskaņā ar 2. un 3. punktu atjaunotā upju dabiskā savienotība un saistīto palieņu dabiskās funkcijas.**

8. pants

Apputeksnētāju populāciju atjaunošana

1. Dalībvalstis līdz 2030. gadam apvērš apputeksnētāju populāciju sarukšanas tendenci un pēc tam sasniedz apputeksnētāju populāciju augšupēju tendenci, ko pēc 2030. gada mēra reizi [...] **sešos** gados, līdz ir sasniegts apmierinošs līmenis, kāds noteikts saskaņā ar 11. panta 3. punktu.
2. Komisija pieņem īstenošanas aktus, ar kuriem nosaka apputeksnētāju populāciju monitoringa metodi. Minētos īstenošanas aktus pieņem saskaņā ar pārbaudes procedūru, kas minēta 21. panta 2. punktā.

3. Šā panta 2. punktā minētā metode nodrošina standartizētu pieeju tam, kā ik gadus vācamie dati par apputeksnētāju sugu skaitliskumu un daudzveidību un novērtējamās apputeksnētāju populāciju tendences.

9. pants

Lauksaimniecisko ekosistēmu atjaunošana

1. Papildus teritorijām, uz kurām attiecas 4. panta 1., 2. un 3. punktam atbilstoši atjaunošanas pasākumi, dalībvalstis ievieš atjaunošanas pasākumus, kas vajadzīgi, lai uzlabotu lauksaimniecisko ekosistēmu biodaudzveidību⁹²
2. Dalībvalstis panāk, ka valsts līmenī katrs no tālāk minētajiem lauksaimniecisko ekosistēmu indikatoriem, kas konkretizēti IV pielikumā, uzrāda augšupēju tendenci, ko mēra laikā no šīs regulas spēkā stāšanās dienas līdz 2030. gada 31. decembrim un pēc tam reizi [...] **sešos** gados, līdz ir sasniegts apmierinošs līmenis, kāds noteikts saskaņā ar 11. panta 3. punktu:
 - a) zālāju tauriņu indekss;
 - b) organiskā oglekļa uzkrājums aramzemes minerālaugsnēs;
 - c) tādas lauksaimniecības zemes īpatsvars, kurā ir ļoti daudzveidīgi ainavas elementi.
3. Dalībvalstis ievieš atjaunošanas pasākumus, ar ko nodrošina, ka parasto lauku putnu populāciju indekss, kurš balstās uz V pielikumā nosauktajām sugām un kura [datumā] *[PB ieraksta datumu, kas apzīmē tā mēneša pirmo dienu, kas ir 12 mēnešus pēc šīs regulas spēkā stāšanās dienas]* indeksētā vērtība ir vienāda ar 100, valsts mērogā sasniedz šādus līmeņus:
 - a) šīs regulas V pielikumā uzskaitītajās dalībvalstīs, kurās lauku putnu populācijas vēsturiski ir vairāk noplicinātas, – līdz 2030. gadam 110, līdz 2040. gadam 120 un līdz 2050. gadam 130;
 - b) šīs regulas IV pielikumā uzskaitītajās dalībvalstīs, kurās lauku putnu populācijas vēsturiski ir mazāk noplicinātas, – līdz 2030. gadam 105, līdz 2040. gadam 110 un līdz 2050. gadam 115.

4. Dalībvalstis ievieš atjaunošanas pasākumus organiskās augsnēs, kas ir lauksaimnieciski izmantoti nosusināti kūdrāji. Minētos pasākumus ievieš šādi:
- a) līdz 2030. gadam – vismaz 30 % šādu platību, no kurām vismaz ceturtajā daļā atjauno hidroloģisko režīmu;
 - b) līdz 2040. gadam – vismaz **40**[...] % šādu platību, no kurām vismaz pusē atjauno hidroloģisko režīmu;
 - c) līdz 2050. gadam – vismaz **50**[...] % šādu platību, no kurām vismaz pusē atjauno hidroloģisko režīmu.

Dalībvalstis drīkst atjaunošanas pasākumus, arī hidroloģiskā režīma atjaunošanu, ieviest kūdras ieguves objektu teritorijās un šīs teritorijas ieskaitīt par tādām, kas palīdz sasniegt pirmās daļas a), b) un c) apakšpunktā minētos attiecīgos mērķrādītājus.

Turklāt dalībvalstis var ieviest atjaunošanas pasākumus, kuru mērķis ir atjaunot organiskās augsnes nosusinātos kūdrājos, kas atvēlēti citiem zemes izmantojumiem, nevis lauksaimnieciskai izmantošanai vai kūdras ieguvei, un minētās teritorijas, kurās atjaunots hidroloģiskais režīms, ne vairāk kā **40**[...] % apmērā ieskaitīt par tādām, kas palīdz sasniegt pirmās daļas a), b) un c) apakšpunktā minētos mērķrādītājus.

Atjaunošanas pasākumi, kas ietver kūdrāja hidroloģiskā režīma atjaunošanu, tostarp sasniedzamos ūdens līmeņus, palīdz samazināt siltumnīcefekta gāzu neto emisijas un palielināt biodaudzveidību, vienlaikus ņemot vērā valsts un vietējos apstākļus.

Pienācīgi pamatotos gadījumos dalībvalsts var lauksaimnieciskai izmantošanai atvēlēto kūdrāju hidroloģiskā režīma atjaunošanu samazināt līdz tādām apmēram, kas ir mazāks, nekā prasīts a), b) un c) apakšpunktā, ja šāda hidroloģiskā režīma atjaunošana varētu būtiski negatīvi ietekmēt infrastruktūru, ēkas, pielāgošanos klimata pārmaiņām vai citas sabiedrības intereses un ja hidroloģiskā režīma atjaunošanu nevar veikt uz citas zemes, kas nav lauksaimniecības zeme. Šādu samazināšanu nosaka saskaņā ar 11. panta 4.b punktu.

10. pants

Meža ekosistēmu atjaunošana

1. Papildus teritorijām, uz kurām attiecas 4. panta 1., 2. un 3. punktam atbilstoši atjaunošanas pasākumi, dalībvalstis ievieš atjaunošanas pasākumus, kas vajadzīgi, lai uzlabotu meža ekosistēmu biodaudzveidību.
2. Dalībvalstis panāk, ka valsts līmenī katrs no tālāk minētajiem meža ekosistēmu indikatoriem, kas konkretizēti VI pielikumā, uzrāda augšupēju tendenci, ko mēra laikā no šīs regulas spēkā stāšanās dienas līdz 2030. gada 31. decembrim un pēc tam reizi [...] **sešos** gados, līdz ir sasniegts apmierinošs līmenis, kāds noteikts saskaņā ar 11. panta 3. punktu:
 - a) stāvoša atmirusī koksne;
 - b) guloša atmirusī koksne;
 - c) [...]
 - d) [...]
 - [...]e) parasto meža putnu populāciju indekss[...] [...].
 - f) [...].

2.a Dalībvalstis panāk, ka valsts līmenī augšupēju tendenci uzrāda trīs no tālāk minētajiem meža ekosistēmu indikatoriem, kas konkretizēti VI pielikumā un kas izvēlēti, pamatojoties uz to spēju pierādīt meža ekosistēmu biodaudzveidības uzlabošanos attiecīgajā dalībvalstī. Šo tendenci mēra laikā no šīs regulas spēkā stāšanās dienas līdz 2030. gada 31. decembrim un pēc tam reizi sešos gados, līdz ir sasniegts apmierinošs līmenis, kāds noteikts saskaņā ar 11. panta 3. punktu:

- a) nevienmērīgas vecumstruktūras mežu īpatsvars;**
- b) meža savienotība;**
- c) organiskā oglekļa uzkrājums;**
- d) to mežu īpatsvars, kuros dominē autohtonas koku sugas;**
- e) koku sugu daudzveidība.**

3. Šā panta 2. un 2.a punktā noteikto pienākumu neizpilde ir pamatota, ja tās iemesls ir:

- a) liela mēroga nepārvarama vara, tostarp dabas katastrofas, jo īpaši neplānoti un nekontrolēti dabas ugunsgrēki; vai**
- b) nenovēršamas dzīvotņu pārveides, ko tieši izraisa klimata pārmaiņas.**

III NODAĻA

NACIONĀLIE ATJAUNOŠANAS PLĀNI

11. pants

Nacionālo atjaunošanas plānu sagatavošana

1. Dalībvalstis, ņemot vērā jaunākos zinātniskos pierādījumus, sagatavo nacionālos atjaunošanas plānus un, lai sagatavotos, veic monitoringu un izpēti, kas vajadzīga, lai apzinātu atjaunošanas pasākumus, kuri nepieciešami 4.–10. pantā noteikto mērķrādītāju sasniegšanai un pienākumu izpildei.
2. Platību, kas jāatjauno, lai sasniegtu 4. un 5. pantā noteiktos atjaunošanas mērķrādītājus, dalībvalstis kvantitatīvi nosaka, ņemot vērā [...] 4. panta 1. punktā, 4. panta 2. punktā, 5. panta 1. punktā un 5. panta 2. punktā minēto veidu dzīvotņu stāvokli un 4. panta 3. punktā un 5. panta 3. punktā minēto sugu dzīvotņu kvalitāti un kvantitāti. Kvantitatīvās noteikšanas pamatā cita starpā ir šāda informācija:
 - a) par katra veida dzīvotnēm:
 - i) kopējā dzīvotņu platība un to pašreizējā izvietojuma karte,
 - ii) dzīvotņu platība, kuras stāvoklis nav labs,
 - iii) labvēlīgā atsauces platība, ņemot vērā **ierakstus par vēsturisko izvietojumu** [...] un prognozētās vides apstākļu izmaiņas klimata pārmaiņu dēļ,
 - iv) teritorijas, kas ir konkrētu veidu dzīvotņu atkalizveidošanai vispiemērotākās, ņemot vērā notiekošās un prognozētās vides apstākļu izmaiņas klimata pārmaiņu dēļ;

- b) pietiekama sugu dzīvotņu kvalitāte un kvantitāte, kāda vajadzīga, lai sasniegtu to labvēlīgu saglabāšanās stāvokli, un ko nosaka, ņemot vērā minēto dzīvotņu atkalizveidošanai vispiemērotākās teritorijas un dzīvotņu savienotību, kāda vajadzīga, lai sugu populācijas varētu kuplināties, kā arī notiekošās un prognozētās vides apstākļu izmaiņas klimata pārmaiņu dēļ.

ba) nolūkā kvantitatīvi noteikt katra veida dzīvotņu platību, kas jāatjauno, lai sasniegtu 4. panta 1. punkta a) apakšpunktā un 5. panta 1. punkta a) apakšpunktā noteiktos atjaunošanas mērķrādītājus, a) apakšpunkta ii) punktā minētā dzīvotnes platība, kuras stāvoklis nav labs, ietver tikai tādas teritorijas, kuru stāvoklis ir zināms;

bb) nolūkā kvantitatīvi noteikt katra veida dzīvotņu platību, kas jāatjauno, lai sasniegtu 4. panta 1. punkta b) apakšpunktā un 5. panta 1. punkta b), c) un d) apakšpunktā noteiktos atjaunošanas mērķrādītājus, a) apakšpunkta ii) punktā minētā dzīvotnes platība, kuras stāvoklis nav labs, ietver tikai tādas teritorijas, kuru stāvoklis ir zināms vai būs zināms, ievērojot 4. panta 4.a punktu un 5. panta 4.a punktu.

2.a Attiecībā uz II pielikumā uzskaitīto dzīvotņu veidu 7. grupu dalībvalstis nosaka procentuālo daļu, kas minēta 5. panta 1. punkta d) apakšpunktā.

2.b Dalībvalstis nosaka un kartē 6. pantā minētās urbāno ekosistēmu teritorijas attiecībā uz visām savām pilsētām vai mazpilsētām un piepilsētām.

Pilsētas vai mazpilsētas un piepilsētas urbānās ekosistēmas teritorijā ietilpst:

- a) visa pilsēta vai mazpilsēta un piepilsēta; vai**
- b) pilsētas vai mazpilsētas un piepilsētas daļas, tostarp vismaz tās urbānie centri, urbānie klasteri un, ja attiecīgā dalībvalsts uzskata, ka tas ir piemēroti, piepilsētu teritorijas.**

Dalībvalstis var divu vai vairāku blakus esošu pilsētu un/vai mazpilsētu un piepilsētu urbāno ekosistēmu teritorijas apvienot vienā urbānās ekosistēmas teritorijā, kas ir kopīga minētajām pilsētām un/vai mazpilsētām un piepilsētām.

- 3. Dalībvalstis, izmantojot atklātu un rezultatīvu procesu un novērtējumu, kas balstās uz jaunākajiem zinātniskajiem pierādījumiem,[...] 17. panta 9.a punktā minēto **orientējošo** satvaru **un, ja tāds ir pieejams, 17. panta 9. punktā minēto orientējošo satvaru**, vēlākais līdz 2030. gadam nosaka katra 8. panta 1. punktā, 9. panta 2. punktā, [...] 10. panta 2. punktā minētā indikatora, **katra saskaņā ar 10. panta 2.a punktu izvēlētā indikatora un 6. panta 2. punktā minētās pilsētu zaļās zonas un 6. panta 3. punktā minētā pilsētu koku vainagu projektīvā seguma** apmierinošus līmeņus.
- 4. Dalībvalstis identificē un kartē lauksaimniecības un meža teritorijas, kurām vajadzīga atjaunošana, jo īpaši teritorijas, kurām intensifikācijas vai citu apsaimniekošanas faktoru dēļ ir vajadzīga labāka savienotība un lielāka ainaviskā daudzveidība.

4.a Viena gada laikā pēc šīs regulas stāšanās spēkā dalībvalstis var izstrādāt metodiku IV pielikumā minētās metodikas papildināšanai, lai monitorētu ļoti daudzveidīgus ainavas elementus, uz kuriem neattiecas kopīgā metodika, kas norādīta minētajā pielikumā iekļautajā aprakstā par ļoti daudzveidīgiem ainavas elementiem. Komisija viena mēneša laikā pēc šīs regulas stāšanās spēkā sniedz norādījumus par šādas metodikas izstrādes satvaru.

4.b Dalībvalstis attiecīgā gadījumā nosaka kūdrāja hidroloģiskā režīma atjaunošanas apmēra samazinājumu, kā minēts 9. panta 4. punkta piektajā daļā.

5. Dalībvalstis identificē sinerģiju ar klimata pārmaiņu mīkstināšanu, pielāgošanos klimata pārmaiņām, **zemes degradācijas neitralitāti** un katastrofu novēršanu un atjaunošanas pasākumus attiecīgi prioritizē. Dalībvalstis ņem vērā arī
- a) Regulas (ES) 2018/1999 3. pantā minēto integrēto nacionālo enerģētikas un klimata plānu;
 - b) Regulas (ES) 2018/1999 15. pantā minēto ilgtermiņa stratēģiju;
 - c) Savienības saistošo mērķrādītāju, kas 2030. gadam noteikts Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2018/2001 3. pantā.
6. Nacionālo atjaunošanas plānu izstrādi dalībvalstis koordinē ar **to teritoriju kartēšanu, kas nepieciešamas vismaz nacionālo devumu nodrošināšanai 2030. gada atjaunīgās enerģijas mērķrādītāja sasniegšanā, un attiecīgā gadījumā ar** atjaunīgo energoresursu **paātrinātas** [...] apguves teritoriju **un īpašu infrastruktūras teritoriju** izraudzīšanos. Dabas atjaunošanas plānu sagatavošanas laikā dalībvalstīm būtu jānodrošina sinerģija **ar atjaunīgās enerģijas izvēšanu un enerģijas infrastruktūras izvēšanu, un** ar jau izraudzītajām atjaunīgo energoresursu **paātrinātas apguves teritorijām un īpašām infrastruktūras** [...] teritorijām un būtu jānodrošina, ka netiek mainīta **šo** [...] atjaunīgo energoresursu teritoriju funkcionēšana, tostarp Direktīvā (ES) 2018/2001 paredzētās atļauju piešķiršanas procedūras, kas piemērojamas **šīm** atjaunīgo energoresursu teritorijām, **kā arī tīkla projektu funkcionēšana, kas nepieciešami atjaunīgās enerģijas integrēšanai elektroenerģijas sistēmā, un attiecīgās atļauju piešķiršanas procedūras.**

7. Kad dalībvalstis sagatavo savus nacionālos atjaunošanas plānus, tās **jo īpaši** ņem vērā šādus elementus:

- a) saglabāšanas pasākumi, kas *Natura 2000* teritorijām noteikti saskaņā ar Direktīvu 92/43/EEK;
- b) prioritārās rīcības plāni, kas sagatavoti saskaņā ar Direktīvu 92/43/EEK;
- c) ūdensobjektu laba **kvantitatīvā**, ekoloģiskā un ķīmiskā stāvokļa sasniegšanai domāti pasākumi, kas iekļauti **pasākumu programmās un** upju baseinu apsaimniekošanas plānos, kuri sagatavoti saskaņā ar Direktīvu 2000/60/EK, **un plūdu riska pārvaldības plānos, kuri izstrādāti saskaņā ar Direktīvu 2007/60/EK**;
- d) **attiecīgā gadījumā** – jūras stratēģijas, kas paredzētas laba vides stāvokļa sasniegšanai visos Savienības jūras reģionos un sagatavotas saskaņā ar Direktīvu 2008/56/EK;
- e) valstu gaisa piesārņojuma ierobežošanas programmas, kas sagatavotas saskaņā ar Direktīvu (ES) 2016/2284;
- f) nacionālās biodaudzveidības stratēģijas un rīcības plāni, kas izstrādāti saskaņā ar Biodaudzveidības konvencijas 6. pantu;
- g) **attiecīgā gadījumā** – saglabāšanas **un pārvaldības** pasākumi, kas pieņemti saskaņā ar kopējo zivsaimniecības politiku;

h) KLP stratēģiskie plāni, kas izstrādāti saskaņā ar Regulu (ES) 2021/2115.

8. Kad dalībvalstis sagatavo nacionālos atjaunošanas plānus, tās atkarībā no konkrētajiem valsts un vietējiem apstākļiem un jaunākajiem zinātniskajiem pierādījumiem **var** [...] izmantot dažādos atjaunošanas pasākumus, kuru piemēri uzskaitīti VII pielikumā.

9. Kad dalībvalstis sagatavo nacionālos atjaunošanas plānus, to mērķis ir optimizēt ekosistēmu ekoloģiskās, ekonomiskās un sociālās funkcijas, kā arī to devumu attiecīgo reģionu un kopienu ilgtspējīgā attīstībā.
- 9.a **Kad dalībvalstis izstrādā savus nacionālos atjaunošanas plānus, tās var ņemt vērā dažādu reģionu stāvokļa atšķirības, kas saistītas ar sociālajām, ekonomiskajām un kulturālajām prasībām un reģionālām un vietējām īpatnībām, un iedzīvotāju blīvumu. Attiecīgā gadījumā būtu jāņem vērā Savienības tālāko reģionu specifiskais stāvoklis, piemēram, to attālums, izolētība, mazā teritorija, sarežģītā topogrāfija un klimats, kā arī bagātīgā bioloģiskā daudzveidība un izmaksas, kas saistītas ar to ekosistēmu aizsardzību un atjaunošanu,**
10. Kad iespējams, dalībvalstis veicina sinerģiju ar citu dalībvalstu nacionālajiem atjaunošanas plāniem, jo īpaši pārrobežu ekosistēmu gadījumā **vai gadījumā, kad dalībvalstīm ir kopīgs jūras reģions vai apakšreģions Direktīvas 2008/56/EK nozīmē.**
- 10.a **Lai izstrādātu un īstenotu nacionālos atjaunošanas plānus saistībā ar jūras ekosistēmu atjaunošanu un atkalizveidošanu, dalībvalstis, ja tas ir praktiski iespējams un lietderīgi, var izmantot esošās reģionālās institucionālās sadarbības struktūras.**
- 10.b **Ja dalībvalstis konstatē problēmu, kas varētu kavēt jūras ekosistēmu atjaunošanas un atkalizveidošanas pienākumu izpildi un saistībā ar ko ir vajadzīgi tādi pasākumi, attiecībā uz kuriem tās nav kompetentas, tās attiecīgā gadījumā individuāli vai kopīgi vēršas pie dalībvalstīm, Komisijas vai starptautiskām organizācijām, aprakstot konstatēto problēmu[...] un iespējamus pasākumus, lai tos varētu apsvērt un, iespējams, pieņemt.**
11. Dalībvalstis nodrošina, ka atjaunošanas plāna sagatavošana ir atklāta, iekļaujoša un rezultatīva un ka sabiedrībai tiek dotas faktiskas iespējas agrīni piedalīties tā izstrādē. Apspriešanās atbilst prasībām, kas izklāstītas Direktīvā 2001/42/EK [...].

12. pants

Nacionālo atjaunošanas plānu saturs

1. Nacionālais atjaunošanas plāns aptver laiku līdz 2050. gadam, un tajā ir starpposma termiņi, kas atbilst 4.–10. pantā noteiktajiem mērķrādītājiem un pienākumiem.

1.a Atkāpioties no 1. punkta, nacionālajā atjaunošanas plānā, kas jāiesniedz saskaņā ar 13. pantu un 14. panta 6. punktu, var – attiecībā uz laikposmu pēc 2032. gada jūnija un līdz tā izskatīšanai saskaņā ar 15. panta 1. punktu – aprobežoties ar stratēģisku pārskatu par:

a) elementiem, kas minēti 2. punktā, un;

b) saturu, kas minēts 3. un 3.a punktā.

Pārstrādātajā nacionālajā atjaunošanas plānā, kas izriet no izskatīšanas, kura saskaņā ar 15. panta 1. punktu jāveic pirms 2032. gada jūlija, var – attiecībā uz laikposmu pēc 2042. gada jūnija un līdz brīdim, kad to pirms 2042. gada jūlija pārskata saskaņā ar 15. panta 1. punktu, aprobežoties ar stratēģisku pārskatu par minētajiem elementiem un saturu.

2. Izmantojot vienoto formātu, kas noteikts saskaņā ar šā panta 4. punktu, dalībvalstis nacionālajā atjaunošanas plānā iekļauj šādus elementus:
 - a) kvantitatīvi izteiktas platības, kuras jāatjauno, lai sasniegtu 4.–10. pantā noteiktos atjaunošanas mērķrādītājus, un kuras noteiktas, pamatojoties uz sagatavošanas darbu, kas veikts saskaņā ar 11. pantu, un [...] **iespējamo** platību, **kuras jāatjauno, indikatīvās** [...] kartes;
 - b) apraksts par atjaunošanas pasākumiem, kas plānoti vai ieviesti, lai izpildītu 4.–10. pantā noteiktos mērķrādītājus un pienākumus, un norāde par to, kuri no šiem atjaunošanas pasākumiem ir plānoti vai ieviesti saskaņā ar Direktīvu 92/43/EEK izveidotajā *Natura 2000* tīklā;

ba) īpašu iedalu, kurā izklāstīti pasākumi 4. panta 4.a punktā un 5. panta 4.a punktā minēto pienākumu izpildei;

- c) norāde uz pasākumiem, kas veicami, lai saskaņā ar 4. panta 6. punktu un 5. panta 6. punktu nodrošinātu, ka I un II pielikumā uzskaitīto veidu dzīvotņu aizņemtās platības nenoplicinās teritorijās, kurās ir sasniegts labs stāvoklis, un ka 4. panta 3. punktā un 5. panta 3. punktā minēto sugu dzīvotnes nenoplicinās teritorijās, kurās ir sasniegta pietiekama sugas dzīvotņu kvalitāte;
- d) norāde uz pasākumiem, **kuru mērķis** saskaņā ar 4. panta 7. punktu un 5. panta 7. punktu ir **I un II pielikumā uzskaitīto veidu dzīvotnes uzturēt labā stāvoklī tajās teritorijās, kurās tās ir sastopamas, un [...] novērst to, ka būtiski noplicinās citas [...] I un II pielikumā uzskaitīto veidu dzīvotņu aizņemtās platības [...]**;
- e) šķēršļu un saskaņā ar 7. panta 1. punktu identificēto likvidējamo šķēršļu uzskaitījums, to likvidēšanas plāns saskaņā ar 7. panta 2. punktu un [...] brīvi plūstošu upju garums, kas jāsasniedz, likvidējot minētos šķēršļus, **un kas aplēsts no 2020. gada līdz [...]** 2030. gadam un [...] 2050. gadam, un visi citi pasākumi, kas saskaņā ar 7. panta 3. punktu veicami, lai atjaunotu palieņu dabiskās funkcijas;

ea) attiecīgā gadījumā – pamatojums kūdrāja hidroloģiskā režīma atjaunošanai mazākā proporcijā, nekā noteikts 9. panta 4. punkta pirmās daļas a)–c) apakšpunktā;

eb) pārskats par meža ekosistēmu indikatoriem, kas izvēlēti saskaņā ar 10. panta 2.a punktu, un par to piemērotību pierādīt meža ekosistēmu biodaudzveidības uzlabošanas attiecīgajā dalībvalstī;

- f) saskaņā ar 4.–10. pantu veicamo atjaunošanas pasākumu ieviešanas grafiks;
- g) attiecīgā gadījumā – īpaša iedaļa, kurā izklāstīti pielāgoti atjaunošanas pasākumi, kas veicami dalībvalstu tālākajos reģionos;
- h) to teritoriju monitorings, uz kurām attiecas 4. un 5. pantā minētā atjaunošana, process, kā novērtē saskaņā ar 4.–10. pantu ieviesto atjaunošanas pasākumu rezultativitāti un minētos pasākumus vajadzības gadījumā pārskata, lai nodrošinātu 4.–10. pantā noteikto mērķrādītāju sasniegšanu un pienākumu izpildi;
- i) norāde uz noteikumiem, kas nodrošina 4.–10. pantā minēto atjaunošanas pasākumu pastāvīgu un noturīgu ilgtermiņa ietekmi;
- j) aplēstie klimata pārmaiņu mīkstināšanai **un zemes degradācijas neitralitātei** sagādātie papildieguvumi, ko laika gaitā panāk ar atjaunošanas pasākumiem, kā arī plašāki sociālekonomiskie ieguvumi no minētajiem pasākumiem;
- k) īpaša iedaļa, kurā izklāstīts, kā nacionālajā atjaunošanas plānā ņemts vērā:
 - i) klimata pārmaiņu scenāriju relevantums atjaunošanas pasākumu veida un vietas plānošanā,
 - ii) atjaunošanas pasākumu potenciāls minimalizēt klimata pārmaiņu ietekmi uz dabu, novērst **vai mazināt** dabas katastrofu **sekas** un atbalstīt adaptāciju,
 - iii) sinerģija ar nacionālajām adaptācijas stratēģijām vai plāniem un nacionālajiem katastrofu riska novērtējuma ziņojumiem,
 - iv) pārskats par mijiedarbību starp pasākumiem, kas iekļauti nacionālajā atjaunošanas plānā un nacionālajā enerģētikas un klimata plānā;

- l) atjaunošanas pasākumu īstenošanas finansējuma vajadzību aplēses, kuras ietver aprakstu par atbalstu ieinteresētajām personām, ko ietekmē atjaunošanas pasākumi vai citi jauni pienākumi, kuri izriet no šīs regulas, un plānotā publiskā vai privātā finansējuma līdzekļi, tai skaitā Savienības finansēšanas instrumentu (līdz-)finansējums;
 - m) norāde uz subsīdijām, kas šajā regulā noteikto mērķrādītāju sasniegšanu un pienākumu izpildi ietekmē negatīvi;
 - n) nacionālā atjaunošanas plāna sagatavošanas un izveides procesa kopsavilkums, kas ietver informāciju par sabiedrības līdzdalību un to, kā ņemtas vērā vietējo kopienu un ieinteresēto personu vajadzības;
 - o) īpaša iedaļa, kurā norādīts, kā saskaņā ar 14. panta 5. punktu ir ņemti vērā Komisijas apsvērumi par 14. panta 4. punktā minēto nacionālā atjaunošanas plāna projektu. Ja attiecīgā dalībvalsts Komisijas apsvērumus vai būtisku to daļu neņem vērā, minētā dalībvalsts savu rīcību pamato.
3. Nacionālajos atjaunošanas plānos attiecīgā gadījumā iekļauj saglabāšanas **un pārvaldības** pasākumus, kurus dalībvalsts plāno pieņemt saskaņā ar kopējo zivsaimniecības politiku un pie kuriem pieder arī saglabāšanas pasākumi, kas ietverti kopīgajos ieteikumos, kurus dalībvalsts plāno ierosināt saskaņā ar Regulā (ES) Nr. 1380/2013 noteikto procedūru, un visu relevanto informāciju par minētajiem pasākumiem.

3.a Nacionālajos atjaunošanas plānos iekļauj pārskatu par mijiedarbību starp pasākumiem, kas iekļauti nacionālajā atjaunošanas plānā un nacionālajā stratēģiskajā plānā saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku.

**3.b Nacionālajos atjaunošanas plānos attiecīgā gadījumā iekļauj pārskatu par
apsvērumiem, kas saistīti ar dažādu reģionu stāvokļa atšķirībām, kā minēts 11. panta
9.a punktā.**

4. Komisija pieņem īstenošanas aktus, ar kuriem nosaka nacionālo atjaunošanas plānu vienotu formātu. Minētos īstenošanas aktus pieņem saskaņā ar pārbaudes procedūru, kas minēta 21. panta 2. punktā. Vienotā formāta izstrādē Komisijai palīdz Eiropas Vides aģentūra (EVA). **Komisija līdz [datums = tā mēneša pirmā diena, kas seko 3 mēnešiem pēc šīs regulas spēkā stāšanās dienas] īstenošanas aktu projektus iesniedz 21. panta 1. punktā minētajai komitejai.**

13. pants

Nacionālā atjaunošanas plāna projekta iesniegšana

Dalībvalstis 11. un 12. pantā minētā nacionālā atjaunošanas plāna projektu Komisijai iesniedz līdz...
[PB ieraksta datumu, kas apzīmē tā mēneša pirmo dienu, kurš ir 24 mēnešus pēc šīs regulas spēkā stāšanās dienas].

14. pants

Nacionālo atjaunošanas plānu novērtēšana

1. Komisija nacionālo atjaunošanas plānu projektus novērtē sešu mēnešu laikā no saņemšanas dienas. Veikdama minēto novērtēšanu, Komisija cieši sadarbojas ar attiecīgo dalībvalsti.

2. Kad Komisija novērtē nacionālā atjaunošanas plāna projektu, tā izvērtē:
- a) projekta atbilstību 12. pantam;[...]
 - b) [...]vai ar to pietiek, lai sasniegtu/izpildītu 4.–10. pantā noteiktos mērķrādītājus un pienākumus;[...]
 - c) tā ieguldījumu [...]1. pantā minētajos Savienības virsmērķos, 7. panta 1. punktā minētajos konkrētajos mērķos līdz 2030. gadam Savienībā atjaunot brīvi plūstošas upes vismaz 25 000 km garumā un 2030. gada mērķī panākt, lai vismaz 10 % Savienības lauksaimniecības zemes platības aizņemtu ļoti daudzveidīgi ainavas elementi.
3. Nacionālo atjaunošanas plānu projektu novērtēšanā Komisijai palīdz eksperti vai EVA.
4. Sešu mēnešu laikā no nacionālā atjaunošanas plāna projekta saņemšanas dienas Komisija var nosūtīt dalībvalstīm savus apsvērumus.
5. Visus Komisijas apsvērumus dalībvalstis [...]ņem vērā galīgajā nacionālajā atjaunošanas plānā.
6. Nacionālo atjaunošanas plānu dalībvalstis pabeidz, publicē un iesniedz Komisijai sešu mēnešu laikā no Komisijas apsvērumu saņemšanas dienas.

15. pants

Nacionālo atjaunošanas plānu izskatīšana

1. Dalībvalstis **pirms 2032. gada jūlija un pirms 2024. gada jūlija** izskata **un pārstrādā** savu nacionālo atjaunošanas plānu **un tajā iekļauj papildu pasākumus. Dalībvalstis pēc tam** vismaz reizi 10 gados **izskata savu nacionālo atjaunošanas plānu un, ja nepieciešams, to pārstrādā, un tajā iekļauj papildu pasākumus.**[...] **Izskatīšanu veic** saskaņā ar 11. un 12. pantu, ņemot vērā plāna īstenošanā panākto progresu, labākos pieejamos zinātniskos pierādījumus, kā arī pieejamās zināšanas par vides apstākļu izmaiņām vai gaidāmajām izmaiņām klimata pārmaiņu dēļ. **Izskatīšanā, kas jāveic pirms 2032. gada jūlija un pirms 2024. gada jūlija, dalībvalstis ņem vērā zināšanas par I un II pielikumā uzskaitīto veidu dzīvotņu stāvokli, kas iegūtas saskaņā ar 4. panta 4.a punktā un 5. panta 4.a punktā noteiktajiem pienākumiem. Dalībvalstis publicē un paziņo Komisijai savu pārstrādāto nacionālo atjaunošanas plānu.**
2. [...] **Ja saskaņā ar 17. pantu veiktais monitorings liecina,** ka nacionālajā atjaunošanas plānā izklāstītie pasākumi nebūs pietiekami, lai sasniegtu/izpildītu 4.–10. pantā noteiktos mērķrādītājus un pienākumus, [...] dalībvalsts[...] nacionālo atjaunošanas plānu **izskata un, ja nepieciešams, to pārstrādā** un tajā iekļauj papildu pasākumus. **Dalībvalstis publicē un paziņo Komisijai pārstrādāto nacionālo atjaunošanas plānu.**

3. Ja Komisija, pamatojoties uz 18. panta 1. un 2. punktā minēto informāciju un 18. panta 4. un 5. punktā minēto novērtējumu, uzskata, ka dalībvalsts panāktais progress nav pietiekams, lai sasniegtu/izpildītu 4.–10. pantā noteiktos mērķrādītājus un pienākumus, Komisija **pēc apspriešanās ar attiecīgo dalībvalsti** var pieprasīt, lai dalībvalsts [...]iesniegtu [...]pārstrādātu nacionālā atjaunošanas plāna projektu ar papildu pasākumiem. Minēto **pārstrādāto** nacionālo atjaunošanas plānu ar papildu pasākumiem publicē un iesniedz sešu mēnešu laikā no Komisijas pieprasījuma saņemšanas dienas. **Pēc attiecīgās dalībvalsts pieprasījuma un pienācīgi pamatotos gadījumos Komisija minēto termiņu var pagarināt vēl par sešiem mēnešiem.**

16. pants

[...]

[...]

IV NODAĻA

MONITORINGS UN ZIŅOŠANA

17. pants

Monitorings

1. Dalībvalstis monitorē šādus elementus:

- a) uz 12. panta 2. punkta h) apakšpunktā minētā monitoringa pamata – šīs regulas 4. pantā minēto veidu dzīvotņu stāvoklis un stāvokļa tendence un 5. pantā minēto sugu dzīvotņu kvalitāte un kvalitātes tendence teritorijās, uz kurām attiecas atjaunošanas pasākumi;
- b) šīs regulas 6. pantā minētā pilsētu zaļās zonas platība un koku vainagu projektīvais segums **urbāno ekosistēmu teritorijās, kuras nosaka saskaņā ar 11. panta 2.b punktu**[...];
- c) šīs regulas IV pielikumā uzskaitītie lauksaimniecisko ekosistēmu biodaudzveidības indikatori;
- d) šīs regulas V pielikumā uzskaitīto parasto lauku putnu sugu populācijas;
- e) šīs regulas [...] **10. panta 2. punktā** [...] uzskaitītie meža ekosistēmu **trīs** biodaudzveidības indikatori;

**ea) trīs no šīs regulas 10. panta 2.a punktā uzskaitītajiem meža ekosistēmu
biodaudzveidības indikatoriem, kurus izvēlējusies dalībvalsts;**

- f) apputeksnētāju sugu skaitliskums un daudzveidība, ko monitorē ar metodi, kura noteikta saskaņā ar 8. panta 2. punktu;
 - g) šīs regulas I un II pielikumā uzskaitīto veidu dzīvotņu aizņemto teritoriju platība un stāvoklis[...];
 - h) šīs regulas 4. panta 3. punktā un 5. panta 3. punktā minētā sugu dzīvotņu platība un kvalitāte[...].
- 2. Monitorings, ko veic saskaņā ar 1. punkta a) apakšpunktu, sākas, tiklīdz atjaunošanas pasākumi ir ieviesti.
 - 3. Monitorings, ko veic saskaņā ar 1. punkta b), c), d), e) **un ea)** apakšpunktu, sākas *[PB ieraksta šīs regulas spēkā stāšanās dienu]*.
 - 4. Monitorings, ko veic saskaņā ar 1. punkta f) apakšpunktu, sākas vienu gadu pēc 8. panta 2. punktā minētā īstenošanas akta stāšanās spēkā.

5. Monitoringu saskaņā ar 1. punkta a) un [...] b) apakšpunktu veic vismaz reizi sešos gados. Monitoringu [...] attiecībā uz organiskā oglekļa uzkrājumu aramzemes minerālaugsnēs un tādās lauksaimniecības zemes īpatsvaru, kurā ir ļoti daudzveidīgi ainavas elementi, saskaņā ar minētā [...] punkta c) apakšpunktu un attiecībā uz stāvošu atmirušo koksni un [...] gulošu atmirušo koksni, un – attiecīgā gadījumā – nevienmērīgas vecumstruktūras mežu īpatsvaru, meža savienotību, to mežu īpatsvaru, kuros dominē autohtonas koku sugas, koku sugu daudzveidību un organiskā oglekļa uzkrājumu saskaņā ar e) apakšpunktu veic vismaz reizi [...] sešos gados [...] vai, ja tas nepieciešams, lai izvērtētu augšupēju tendenču sasniegšanu līdz 2030. gadam, ar īsāku intervālu [...]. Monitoringu attiecībā uz zālāju tauriņu indeksu saskaņā ar minētā punkta c) apakšpunktu, attiecībā uz parasto meža putnu populāciju indeksu saskaņā ar minētā punkta d) un e) apakšpunktu un attiecībā uz apputeksnētāju sugām saskaņā ar minētā punkta f) apakšpunktu veic katru gadu. Monitoringu saskaņā ar minētā punkta g) un h) apakšpunktu veic vismaz reizi sešos gados un koordinē ar Direktīvas 92/43/EEK 17. pantā noteikto ziņojumu iesniegšanas ciklu un Direktīvas 56/2008/EK 17. pantā paredzēto sākotnējo novērtējumu.
6. Dalībvalstis nodrošina, ka šīs regulas 9. panta 2. punkta b) apakšpunktā minēto lauksaimniecisko ekosistēmu indikatoru un 10. panta 2. punkta a) un b) apakšpunktā un 10. panta 2.a punkta c) apakšpunktā minēto meža ekosistēmu indikatoru monitorings notiek ar Regulās (ES) 2018/841 un (ES) 2018/1999 prasīto monitoringu saderīgā veidā.
7. Datus, kas ģenerēti saskaņā ar šo pantu veiktajā monitoringā, dalībvalstis publisko saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2007/2/EK ⁷⁴ un saskaņā ar 5. punktā noteikto monitoringa biežumu.

⁷⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2007/2/EK (2007. gada 14. marts), ar ko izveido Telpiskās informācijas infrastruktūru Eiropas Kopienā (*INSPIRE*) (OV L 108, 25.4.2007., 1. lpp.).

8. Dalībvalstu monitoringa sistēmu pamatā ir elektroniskas datubāzes un ģeogrāfiskās informācijas sistēmas, un tās maksimizē piekļuvi datiem un pakalpojumiem, ko nodrošina tālizpētes tehnoloģijas, zemes novērošana (*Copernicus* pakalpojumi), *in situ* sensori un ierīces, vai amatierzinātnes datiem un šādu datu un pakalpojumu izmantošanu, izvēršot mākslīgā intelekta, progresīvas datu analīzes un apstrādes pavērtās iespējas.
9. Komisija var pieņemt īstenošanas aktus, ar kuriem:
- a) konkretizē IV pielikumā uzskaitīto lauksaimniecisko ekosistēmu indikatoru monitoringa metodes;
 - b) konkretizē VI pielikumā uzskaitīto meža ekosistēmu indikatoru monitoringa metodes;
 - c) [...] **izveido** [...] **orientējošu** satvaru **10. panta 2. punktā un 10. panta 2.a punktā** minēto apmierinošo līmeņu noteikšanai.

9.a Komisija līdz 2028. gadam pieņem īstenošanas aktus, ar kuriem izveido orientējošu satvaru 6. panta 2. punktā, 6. panta 3. punktā, 8. panta 1. punktā un 9. panta 2. punktā minēto apmierinošo līmeņu noteikšanai.

9.b [...]Šā panta **9. punktā un 9.a punktā paredzētos** īstenošanas aktus pieņem saskaņā ar 21. panta 2. punktā minēto pārbaudes procedūru.

18. pants

Ziņošana

1. Dalībvalstis [...] **vismaz reizi trijos gados** elektroniski ziņo Komisijai par teritoriju, uz kuru attiecas 4.–10. pantā minētie atjaunošanas pasākumi, un par 7. pantā minētajiem šķēršļiem, kas ir likvidēti. **Pirmo ziņojumu iesniedz 2028. gada jūnijā.** [...]
2. Vismaz reizi [...] **sešos** gados dalībvalstis ar EVA palīdzību elektroniski ziņo Komisijai šādus datus un informāciju:
 - a) nacionālā atjaunošanas plāna īstenošanā, atjaunošanas pasākumu ieviešanā un 4.–10. pantā noteikto mērķrādītāju sasniegšanā un pienākumu izpildē panāktais progress;
 - b) saskaņā ar 17. pantu veiktā monitoringa rezultāti. Saskaņā ar 17. panta 1. punkta g) un h) apakšpunktu veiktā monitoringa rezultāti [...] **tie**k paziņoti **un** ietver [...] [...] ģeogrāfiski referencētas kartes;
 - c) to teritoriju atrašanās vieta un apmērs, uz kurām attiecas 4. pantā, 5. pantā un 9. panta 4. punktā minētie atjaunošanas pasākumi, arī ģeogrāfiski referencēta minēto teritoriju karte;
 - d) atjaunināts 7. panta 1. punktā minēto šķēršļu uzskaitījums;
 - e) saskaņā ar 12. panta 2. punkta l) apakšpunktu – informācija par finansējuma vajadzību apmierināšanā panākto progresu, arī pārskats par faktiskajām investīcijām salīdzinājumā ar sākotnējiem investīciju pieņēmumiem.

Pirmos ziņojumus par laikposmu līdz 2030. gadam iesniedz 2031. gada jūnijā.

3. Komisija pieņem īstenošanas aktus, ar kuriem nosaka šā panta 1. un 2. punktā minētās informācijas sniegšanas formātu, struktūru un detalizētu kārtību. Minētos īstenošanas aktus pieņem saskaņā ar pārbaudes procedūru, kas minēta 21. panta 2. punktā. Izstrādāt elektroniskās ziņošanas formātu, struktūru un detalizētu kārtību Komisijai palīdz EVA.
4. Pamatojoties uz datiem, ko dalībvalstis darījušas pieejamus saskaņā ar šā panta 1. punktu un 17. panta 7. punktu, EVA **reizi trijos gados** sniedz Komisijai [...] tehnisku pārskatu par šajā regulā noteikto mērķrādītāju sasniegšanā un pienākumu izpildē panākto progresu.
5. Pamatojoties uz datiem, ko dalībvalstis darījušas pieejamus saskaņā ar šā panta 1., 2. un 3. punktu, EVA sniedz Komisijai Savienības mēroga tehnisko ziņojumu par šajā regulā noteikto mērķrādītāju sasniegšanā un pienākumu izpildē panākto progresu. Tā var izmantot arī informāciju, kas paziņota saskaņā ar Direktīvas 92/43/EEK 17. pantu, Direktīvas 2000/60/EK 15. pantu, Direktīvas 2009/147/EK 12. pantu un Direktīvas 2008/56/EK 17[...]. pantu. Ziņojumu sniedz līdz 2032. gada jūnijam, un nākamos ziņojumus pēc tam sniedz reizi [...] **sešos** gados.
6. No **[četri gadi pēc šīs regulas spēkā stāšanās dienas]** [...] Komisija Eiropas Parlamentam un Padomei reizi [...] **sešos** gados ziņo par šīs regulas īstenošanu.

6.a Komisija 12 mēnešu laikā no šīs regulas stāšanās spēkā un pēc apspriešanās ar dalībvalstīm iesniedz ziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei, kurā ietver:

- a) pārskatu par ES līmenī pieejamajiem finanšu resursiem šīs regulas īstenošanas nolūkā;**
- b) novērtējumu par finansējuma vajadzībām 4.–10. panta īstenošanai un 1. panta 2. punktā noteikto mērķu sasniegšanai;**
- c) analīzi, lai konstatētu jebkādos iespējamos finansējuma trūkumus attiecībā uz regulā noteikto pienākumu īstenošanu;**
- d) attiecīgā gadījumā – priekšlikumus par pienācīgiem pasākumiem, tostarp finanšu pasākumiem, konstatēto nepilnību novēršanai, piemēram, īpaši šim nolūkam paredzēta finansējuma izveidi, neskarot abu likumdevēju prerogatīvas pieņemt daudzgadu finanšu shēmu laikposmam pēc 2027. gada.**

7. Dalībvalstis nodrošina, ka 1. un 2. punktā minētā informācija ir pareiza un atjaunināta un ka tā ir publiski pieejama saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/4/EK, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2007/2/EK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2019/1024.

V NODAĻA

DELEĢĒTĀS PILNVARAS UN KOMITEJU PROCEDŪRA

19. pants

Pielikumu grozīšana

1. Komisija tiek pilnvarota saskaņā ar 20. pantu pieņemt deleģētos aktus, ar kuriem groza I pielikumu, lai **veidu, kādā tiek grupēti** [...] dzīvotņu veidi, pielāgotu **tehnikas un zinātnes progresam un lai ņemtu vērā šīs regulas piemērošanā gūto pieredzi.**
2. Komisija tiek pilnvarota saskaņā ar 20. pantu pieņemt deleģētos aktus, ar kuriem groza II pielikumu, lai:
 - a) [...] pielāgotu dzīvotņu veidu sarakstu **nolūkā nodrošināt saskanotību ar atjauninājumiem [...] Eiropas dabas informācijas sistēmas (EUNIS) dzīvotņu klasifikācijā** un;
 - b) **veidu, kādā tiek grupēti** [...] dzīvotņu veidi, pielāgotu **tehnikas un zinātnes progresam un lai ņemtu vērā šīs regulas piemērošanā gūto pieredzi.**
3. Komisija tiek pilnvarota saskaņā ar 20. pantu pieņemt deleģētos aktus, ar kuriem groza III pielikumu, lai [...] 5. pantā minēto jūras organismu sugu sarakstu pielāgotu **tehnikas un zinātnes progresam.**
4. Komisija tiek pilnvarota saskaņā ar 20. pantu pieņemt deleģētos aktus, ar kuriem groza IV pielikumu, lai [...] lauksaimniecisko ekosistēmu indikatoru aprakstu, mērvienību un metodiku pielāgotu **tehnikas un zinātnes progresam.**

5. Komisija tiek pilnvarota saskaņā ar 20. pantu pieņemt deleģētos aktus, ar kuriem groza V pielikumu, lai [...] sarakstu ar sugām, ko dalībvalstīs izmanto parasto lauku putnu populāciju indeksa vajadzībām, **pielāgotu tehnikas un zinātnes progresam**.
6. Komisija tiek pilnvarota saskaņā ar 20. pantu pieņemt deleģētos aktus, ar kuriem groza VI pielikumu, lai [...] meža ekosistēmu indikatoru aprakstu, mērvienību un metodiku pielāgotu **tehnikas un zinātnes progresam**.
7. Komisija tiek pilnvarota saskaņā ar 20. pantu pieņemt deleģētos aktus, ar kuriem groza VII pielikumu, lai atjaunošanas pasākumu piemēru sarakstu pielāgotu **tehnikas un zinātnes progresam un lai nemtu vērā šīs regulas piemērošanā gūto pieredzi**.

20. pants

Deleģēšanas īstenošana

1. Pilnvaras pieņemt deleģētos aktus Komisijai piešķir, ievērojot šajā pantā izklāstītos nosacījumus.
2. Pilnvaras pieņemt 19. pantā minētos deleģētos aktus Komisijai piešķir uz piecu gadu laikposmu no *[PB ieraksta šīs regulas spēkā stāšanās dienu]*. Komisija sagatavo ziņojumu par pilnvaru deleģēšanu vēlākais deviņus mēnešus pirms piecu gadu laikposma beigām. Pilnvaru deleģēšana tiek automātiski pagarināta uz tāda paša ilguma laikposmiem, ja vien Eiropas Parlaments vai Padome neiebilst pret šādu pagarinājumu vēlākais trīs mēnešus pirms katra laikposma beigām.

3. Eiropas Parlaments vai Padome jebkurā laikā var atsaukt 19. pantā minēto pilnvaru deleģēšanu. Ar lēmumu par atsaukšanu izbeidz tajā norādīto pilnvaru deleģēšanu. Lēmums stājas spēkā nākamajā dienā pēc tā publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* vai vēlākā dienā, kas tajā norādīta. Tas neskar jau spēkā esošos deleģētos aktus.
4. Pirms deleģētā akta pieņemšanas Komisija apspriežas ar katras dalībvalsts ieceltajiem ekspertiem saskaņā ar principiem, kas noteikti 2016. gada 13. aprīļa Iestāžu nolīgumā par labāku likumdošanas procesu ⁷⁵.
5. Tiklīdz Komisija pieņem deleģētu aktu, tā par to paziņo vienlaikus Eiropas Parlamentam un Padomei.
6. Saskaņā ar 19. pantu pieņemts deleģētais akts stājas spēkā tikai tad, ja divos mēnešos no dienas, kad minētais akts paziņots Eiropas Parlamentam un Padomei, ne Eiropas Parlaments, ne Padome nav izteikuši iebildumus vai ja pirms minētā laikposma beigām gan Eiropas Parlaments, gan Padome ir informējuši Komisiju par savu nodomu neizteikt iebildumus. Pēc Eiropas Parlamenta vai Padomes iniciatīvas šo laikposmu pagarina par diviem mēnešiem.

⁷⁵ Iestāžu nolīgums starp Eiropas Parlamentu, Eiropas Savienības Padomi un Eiropas Komisiju par labāku likumdošanas procesu (OV L 123, 12.5.2016., 1. lpp.).

21. pants

Komiteju procedūra

1. Komisijai palīdz komiteja. Minētā komiteja ir komiteja Regulas (ES) Nr. 182/2011 nozīmē.
2. Ja ir atsauce uz šo punktu, piemēro Regulas (ES) Nr. 182/2011 5. pantu.

VI NODAĻA

NOBEIGUMA NOTEIKUMI

21.a pants

Grozījums Regulā (ES) 2022/869

Regulas (ES) 2022/869 7. panta 8. punkta pirmo daļu aizstāj ar šādu:

"Attiecībā uz ietekmi uz vidi, kas skatīta Direktīvas 92/43/EEK 6. panta 4. punktā, Direktīvas 2000/60/EK 4. panta 7. punktā un [priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par dabas atjaunošanu] 4. panta 8. un 8.a punktā un 5. panta 8. un 8.a punktā, ar noteikumu, ka ir ievēroti visi minētajās direktīvās noteiktie nosacījumi, Savienības sarakstā esošus projektus no enerģētikas rīcībpolitikas viedokļa uzskata par projektiem sabiedrības interesēs un var uzskatīt par projektiem sevišķi svarīgu sabiedrības interešu labā."

22. pants

Izskatīšana

1. Komisija līdz 2035. gada 31. decembrim izvērtē šīs regulas piemērošanu.
2. Ziņojumu par galvenajiem izvērtējuma konstatējumiem Komisija iesniedz Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai. Ja Komisija to uzskata par lietderīgu, ziņojumam pievieno tiesību akta priekšlikumu izdarīt šīs regulas relevanto noteikumu grozījumu, ņemot vērā vajadzību noteikt papildu atjaunošanas mērķrādītājus, kas balstās uz kopīgām 4. un 5. panta neapvertu ekosistēmu stāvokļa novērtēšanas metodēm un jaunākajiem zinātniskajiem pierādījumiem.

23. pants

Stāšanās spēkā

Šī regula stājas spēkā divdesmitajā dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

Šī regula uzliek saistības kopumā un ir tieši piemērojama visās dalībvalstīs.

Briselē,

Eiropas Parlamenta vārdā –

Padomes vārdā –

priekšsēdētāja priekšsēdētājs

I PIELIKUMS**SAUSZEMES, PIEKRASTES UN SALDŪDENS EKOSISTĒMAS – DZĪVOTŅU VEIDI UN
DZĪVOTŅU VEIDU GRUPAS, KAS MINĒTAS 4. PANTA 1. UN 2. PUNKTĀ**

Šajā sarakstā ir iekļauti visi 4. panta 1. un 2. punktā minētie sauszemes, piekrastes un saldūdens dzīvotņu veidi, kas uzskaitīti Direktīvas 92/43/EEK I pielikumā, kā arī sešas šo dzīvotņu veidu grupas, proti, 1) mitrāji (piekrastes un iekšzemes), 2) zālāji un citas ganību dzīvotnes, 3) upju, ezeru, aluviālās un krasta zonu dzīvotnes, 4) meži, 5) stepju, virsāju un krūmāju dzīvotnes un 6) klinšu un kāpu dzīvotnes.

1. 1. GRUPA. Mitrāji (piekrastes un iekšzemes)

Dzīvotnes veida kods, kas minēts Padomes Direktīvas 92/43/EEK I pielikumā	Dzīvotnes veida nosaukums, kas minēts Padomes Direktīvas 92/43/EEK I pielikumā
Piekrastes un halofītu dzīvotnes	
1130	Grīvas ūdeņi
1140	Purvāji un smilšu līdzenumi, ko nelielas plūdmaiņas gadījumā neklāj jūras ūdens
1150	Piekrastes lagūnas
1310	<i>Salicornia</i> un citi viengadīgie augi, kas pārņem dubļus un smiltis
1320	<i>Spartina</i> velēnas (<i>Spartinion maritimae</i>)
1330	Atlantijas sālslauki (<i>Glaucopuccinellietalia maritimae</i>)
1340	Kontinentālie sālslauki
1410	Vidusjūras sālslauki (<i>Juncetalia maritimi</i>)
1420	Vidusjūras un termoatlantiskie halofīlie krūmāji (<i>Sarcocornetea fruticosi</i>)

1530	Panoniskās sālsstepes un sāļie purvi
1650	Baltijas jūras boreālās šaurās ietekas
Mitrie virsāji un kūdras pļavas	
4010	Ziemeļatlantijas mitrie virsāji ar <i>Erica tetralix</i>
4020	Mērenās joslas Atlantijas mitrie virsāji ar <i>Erica ciliaris</i> un <i>Erica tetralix</i>
6460	Troodos kūdras pļavas
Augstie purvi, mūklāji un dumbrāji	
7110	Aktīvie augstie purvi
7120	Sadalījušies augstie purvi, kuri joprojām spēj dabiski reģenerēties
7130	Kūdras slāņa purvi
7140	Izžūstošie mūklāji un nestabilie purvi
7150	<i>Rhynchosporion</i> noslāņojumi kūdras substrātos
7160	Fenoskandijas minerālvielām bagātie avoti un iztekas
7210	Kaļķainie dumbrāji ar <i>Cladium mariscus</i> un <i>Caricion davallianae</i> sugām
7220	Pārakmeņojušās atradnes ar tufa audzēm (<i>Cratoneurion</i>)
7230	Sārmaini dumbrāji
7240	<i>Caricion bicoloris-atrofuscae</i> Alpu piekaļņu audzes
7310	Aapa mūklāji
7320	Palsa mūklāji

Mitrie meži	
9080	Fenoskandijas purvainie lapu koku meži
91D0	Purvainas mežu zemes

2. 2. GRUPA. Zālāji un citas ganību dzīvotnes

Dzīvotnes veida kods, kas minēts Padomes Direktīvas 92/43/EEK I pielikumā	Dzīvotnes veida nosaukums, kas minēts Padomes Direktīvas 92/43/EEK I pielikumā
Piekrastes un kāpu dzīvotnes	
1630	Boreālās Baltijas piekrastes pļavas
21A0	Piejūras pļavas
Virsjū un krūmāju dzīvotnes	
4030	Eiropas sausie virsāji
4040	Sausie Atlantijas piekrastes virsāji ar <i>Erica vagans</i>
4090	Endēmiskie oro-Vidusjūras virsāji ar irbulenēm
5130	<i>Juniperus communis</i> audzes virsāja vai kaļķakmens pļavās
8240	Kaļķakmens slāņi
Zālāji	
6110	Kaļķainas vai bāziskas augsnes <i>Alyso-Sedion albi</i> klinšu pļavas
6120	Sausas smilšu augsnes kaļķainās pļavas
6130	<i>Violetalia calaminariae</i> kalamīna pļavas
6140	Pireneju <i>Festuca eskia</i> silīcija augsnes pļavas
6150	Silīcija augsnes Alpu un boreālās pļavas
6160	Oro-Ibērijas <i>Festuca indigesta</i> pļavas
6170	Alpu un subalpu kaļķainas augsnes pļavas
6180	Makronēziskās mezofilās augsnes pļavas

6190	Klinšu panoniskās pļavas (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>)
6210	Pusdabiskas sausās pļavas un krūmāju zemes fācijas uz kalcifiliem substrātiem (<i>Festuco-Brometalia</i>)
6220	Pseudostepe ar stiebrzālēm un viengadīgajiem <i>Thero-Brachypodietea</i>
6230	Sugām bagātas <i>Nardus</i> pļavas ar silikātu substrātu kalnu apvidos (un piekaļņu apvidos – kontinentālajā Eiropā)
6240	Subpanoniskās stepes veida pļavas
6250	Panoniskās dzeltenzemes stepes veida pļavas
6260	Panoniskās smilšu stepes
6270	Fenoskandijas zemieņu sugām bagātās sausās – vidēji mitrās pļavas
6280	Nordiskās alvas un pirmskembrija perioda kaļķakmens plakankalnes
62A0	Austrumu sub-Vidusjūras sausās pļavas (<i>Scorzoneratalia villosae</i>)
62B0	Serpentīnveida pļavas Kiprā
62C0	Ponto-Sarmatijas stepes
62D0	Oro-Moēzijas acidofilās pļavas
6410	<i>Molinia</i> pļavas ar kaļķainu, kūdras vai mālu – dubļu piesātināto augsni (<i>Molinion caeruleae</i>)
6420	<i>Molinio-Holoschoenion</i> Vidusjūras garstiebru zāles mitrās pļavas
6510	Zemieņu siena pļavas (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)
6520	Kalnu siena pļavas

Dehesas un kokiem apaugušās pļavas	
6310	Dehesas ar mūžzaļajiem <i>Quercus</i> spp.
6530	Fenoskandijas kokiem apaugušās pļavas
9070	Fenoskandijas kokiem apaugušās ganības

3. 3. GRUPA. Upju, ezeru, aluviālās un krasta zonu dzīvotnes

Dzīvotnes veida kods, kas minēts Padomes Direktīvas 92/43/EEK I pielikumā	Dzīvotnes veida nosaukums, kas minēts Padomes Direktīvas 92/43/EEK I pielikumā
Upes un ezeri	
3110	Smilšainu zemieņu oligotrofiskie ūdeņi, kuros ir ļoti maz minerālvielu (<i>Littorelletalia uniflorae</i>)
3120	Oligotrofiski ūdeņi – galvenokārt rietumu Vidusjūras apvidos –, kuros ir ļoti maz minerālvielu un kuros ir <i>Isoetes</i> spp.
3130	Oligotrofiski līdz mezotrofiski stāvoši ūdeņi, kuros ir <i>Littorelletea uniflorae</i> un/vai <i>Isoëto-Nanojuncetee</i> veģetācija
3140	Cieti oligomezotrofiski ūdeņi ar <i>Chara</i> spp. bentālu veģetāciju
3150	Dabiski eitrofiski ezeri ar <i>Magnopotamion</i> vai <i>Hydrocharition</i> tipa veģetāciju
3160	Dabiski distrofiski ezeri un dīķi
3170	Vidusjūras izžūstošie dīķi
3180	Izžūstoši karsta ezeri
3190	Ezeri ar ģipšakmens karstu
31A0	Transilvānijas karsto avotu amoliņa audzes
3210	Fenoskandijas dabiskās upes
3220	Alpu upes un zālaugu veģetācija to krastos
3230	Alpu upes un to <i>Myricaria germanica</i> koku veģetācija
3240	Alpu upes un to <i>Salix elaeagnos</i> koku veģetācija

3250	Pastāvīgi plūstošas Vidusjūras upes ar <i>Glaucium flavum</i>
3260	Zemieņu – kalnāju līmeņa ūdensteces ar <i>Ranunculion fluitantis</i> un <i>Callitricho-Batrachion</i> veģetāciju
3270	Upes ar dubļainiem krastiem, kuros ir <i>Chenopodion rubri</i> p.p. un <i>Bidention</i> p.p. veģetācija
3280	Pastāvīga plūduma Vidusjūras upes, kurās ir <i>Paspalo-Agrostidion</i> sugas, kā arī <i>Salix</i> un <i>Populus alba</i> nokares
3290	Neregulāra plūduma Vidusjūras upes, kurās ir <i>Paspalo-Agrostidion</i>
32A0	Karsta upju tufa kaskādes dināriskajos Alpos
Aluviālās pļavas	
6430	Zemieņu un kalnāju – Alpu līmeņa hidrofilās garstiebru augu audzes
6440	<i>Cnidion dubii</i> aluviālās pļavas upju ielejās
6450	Ziemeļu boreālās aluviālās pļavas
6540	<i>Molinio-Hordeion secalini</i> submediteriānās pļavas
Aluviālie/krasta meži	
9160	<i>Carpinion betuli</i> Subatlantijas un Viduseiropas ozolu vai ozolu un skābaržu meži
91E0	Aluviāli meži ar <i>Alnus glutinosa</i> un <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)
91F0	Lielo upju piekrastes jauktie meži ar <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> , <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vai <i>Fraxinus angustifolia</i> (<i>Ulmenion minoris</i>)
92A0	<i>Salix alba</i> un <i>Populus alba</i> alejas
92B0	Vidusjūras neregulāro ūdensteču piekrastes audzes ar <i>Rhododendron ponticum</i> , <i>Salix</i> un citām sugām
92C0	<i>Platanus orientalis</i> un <i>Liquidambar orientalis</i> meži (<i>Platanion orientalis</i>)
92D0	Dienvidu piekrastes alejas un biezokņi (<i>Nerio-Tamaricetea</i> un <i>Securinegion tinctoriae</i>)
9370	<i>Phoenix</i> palmu birzis

4. 4. GRUPA. Meži

Dzīvotnes veida kods, kas minēts Padomes Direktīvas 92/43/EEK I pielikumā	Dzīvotnes veida nosaukums, kas minēts Padomes Direktīvas 92/43/EEK I pielikumā
Boreālie meži	
9010	Rietumu taiga
9020	Fennoskandiski hemiboreāli dabiskie meži ar veciem platlapu kokiem, kas nomet lapotni (<i>Quercus</i> , <i>Tilia</i> , <i>Acer</i> , <i>Fraxinus</i> vai <i>Ulmus</i>), bagātīga epifītu veģetācija
9030	Pirmās paaudzes dabiskie meži piekrastēs ar zemes garozas pacēlumu
9040	Ziemeļu subalpu/subarktiskie meži ar <i>Betula pubescens</i> ssp. <i>czerepanovii</i>
9050	Fennoskandijas augiem bagātie meži ar <i>Picea abies</i>
9060	Skujkoku meži, kas atrodas uz glaciofluviāliem eskeriem vai saistīti ar tiem
Mērenās joslas meži	
9110	Dižskābaržu meži ar <i>Luzulo-Fagetum</i>
9120	Atlantijas acidofilie dižskābaržu meži ar <i>Ilex</i> un dažkārt arī ar <i>Taxus pamežā</i> (<i>Quercion robori-petraeae</i> vai <i>Ilici-Fagenion</i>)
9130	Dižskābaržu meži ar <i>Asperulo-Fagetum</i>
9140	Viduseiropas subalpu dižskābaržu meži ar <i>Acer</i> un <i>Rumex arifolius</i>
9150	Viduseiropas <i>Cephalanthero-Fagion</i> kaļķakmens augšņu dižskābaržu meži
9170	<i>Galio-Carpinetum</i> ozolu un skābaržu meži
9180	<i>Tilio-Acerion</i> nokaļņu, nogāžu un aizu meži
9190	Veci acidofilie ozolu meži ar <i>Quercus robur</i> smilšainos līdzenumos
91A0	Veci akmens-ozolu meži ar <i>Ilex</i> un <i>Blechnum</i> Britu salās
91B0	Termofilie <i>Fraxinus angustifolia</i> meži
91G0	Panoniskie meži ar <i>Quercus petraea</i> un <i>Carpinus betulus</i>
91H0	Panoniskie meži ar <i>Quercus pubescens</i>

91I0	Eiropas-Sibīrijas stepju meži ar <i>Quercus</i> spp.
91J0	<i>Taxus baccata</i> meži Britu salās
91K0	Illīrijas <i>Fagus sylvatica</i> meži (<i>Aremonio-Fagion</i>)
91L0	Illīrijas ozolu un skābaržu meži (<i>Erythronio-carpinion</i>)
91M0	Panoniskie-balkānu sarkanlapu ozolu un sēdlapu ozolu meži
91P0	Dižegļu meži (<i>Abietetum polonicum</i>)
91Q0	Rietumkarpatu kaļķainās augsnes <i>Pinus sylvestris</i> meži
91R0	Dināriskā dolomīta Skotijas priežu meži (<i>Genisto januensis-Pinetum</i>)
91S0	Rietumu Pontijas dižskābaržu meži
91T0	Centrāleiropas ķērpjainie Skotijas priežu meži
91U0	Sarmatijas stepju priežu meži
91V0	<i>Dacian</i> dižskābaržu meži (<i>Symphyto-Fagion</i>)
91W0	Moēzijas dižskābaržu meži
91X0	<i>Dobrogean</i> dižskābaržu meži
91Y0	<i>Dacian</i> ozolu un skābaržu meži
91Z0	Moēzijas sudrabliepu meži
91AA	Austrumu balto ozolu meži
91BA	Moēzijas balteglu meži
91CA	<i>Rhodopide</i> un Balkānu <i>Range</i> Skotijas priežu meži

Vidusjūras un Makronēziskie meži	
9210	Apenīnu dižskābaržu meži ar <i>Taxus</i> un <i>Ilex</i>
9220	Apenīnu dižskābaržu meži ar <i>Abies alba</i> un dižskābaržu meži ar <i>Abies nebrodensis</i>
9230	Galīcijas un Portugāles ozolu meži ar <i>Quercus robur</i> un <i>Quercus pyrenaica</i>
9240	Ibērijas <i>Quercus faginea</i> un <i>Quercus canariensis</i> meži
9250	<i>Quercus trojana</i> meži
9260	<i>Castanea sativa</i> meži
9270	Grieķijas dižskābaržu meži ar <i>Abies borisii-regis</i>
9280	<i>Quercus frainetto</i> meži
9290	<i>Cupressus</i> meži (<i>Acero-Cupression</i>)
9310	Egejas jūras <i>Quercus brachyphylla</i> meži
9320	<i>Olea</i> un <i>Ceratonia</i> meži
9330	<i>Quercus suber</i> meži
9340	<i>Quercus ilex</i> un <i>Quercus rotundifolia</i> meži
9350	<i>Quercus macrolepis</i> meži
9360	Makronēziskie lauru koku meži (<i>Laurus</i> , <i>Ocotea</i>)
9380	<i>Ilex aquifolium</i> meži
9390	Krūmāju un zemkoku mežu veģetācija ar <i>Quercus alnifolia</i>
93A0	Mežu zemes ar <i>Quercus infectoria</i> (<i>Anagyro foetidae-Quercetum infectoriae</i>)
Kalnainie skujkoku meži	
9410	Acidofilie <i>Picea</i> meži kalnāju – Alpu līmeņos (<i>Vaccinio-Piceetea</i>)
9420	Alpu <i>Larix decidua</i> un/vai <i>Pinus cembra</i> meži
9430	Subalpīnie un kalnāju <i>Pinus uncinata</i> meži
9510	Dienvīdāpenīnu <i>Abies alba</i> meži
9520	<i>Abies pinsapo</i> meži

9530	Vidusjūras vai subvidusjūras priežu meži ar endēmiskām melnajām priedēm
9540	Vidusjūras priežu meži ar endēmiskām <i>Mesogean</i> priedēm
9550	Kanāriju salu endēmiskie priežu meži
9560	Endēmiskie meži ar <i>Juniperus</i> spp.
9570	<i>Tetraclinis articulata</i> meži
9580	Vidusjūras <i>Taxus baccata</i> meži
9590	<i>Cedrus brevifolia</i> meži (<i>Cedrosetum brevifoliae</i>)
95A0	Augstie oro-Vidusjūras priežu meži

5. 5. GRUPA. Stepju, virsāju un krūmāju dzīvotnes

Dzīvotnes veida kods, kas minēts Padomes Direktīvas 92/43/EEK I pielikumā	Dzīvotnes veida nosaukums, kas minēts Padomes Direktīvas 92/43/EEK I pielikumā
Sālsstepes un ģipšakmens stepes	
1430	Halonitrofilie krūmāji (<i>Pegano-Salsoletea</i>)
1510	Vidusjūras sālsstepes (<i>Limonietalia</i>)
1520	Ibērijas ģipšakmens veģetācija (<i>Gypsophiletalia</i>)
Mērenās joslas virsāji un krūmāji	
4050	Endēmiski makronēziskie tīreļi
4060	Alpu un boreālie virsāji
4070	Krūmāji ar <i>Pinus mugo</i> un <i>Rhododendron hirsutum</i> (<i>Mugo-Rhododendretum hirsuti</i>)
4080	Subartiskie <i>Salix</i> spp. krūmāji
40A0	Subkontinentālie peripanoniskie krūmāji
40B0	<i>Rhodope Potentilla fruticosa</i> biezokņi
40C0	Ponto-Sarmatijas lapu biezokņi

Sklerofcītu krūmāji (<i>matorral</i>)	
5110	Stabilas kserotermofilās audzes ar <i>Buxus sempervirens</i> uz akmens nogāzēm (<i>Berberidion</i> p.p.)
5120	Kalnu <i>Cytisus purgans</i> audzes
5140	<i>Cistus palhinhae</i> audzes piejūras mitrajos virsājos
5210	<u>Kokveida krūmāji ar <i>Juniperus</i> spp.</u>
5220	Kokveida krūmāji ar <i>Zyziphus</i>
5230	Kokveida krūmāji ar <i>Laurus nobilis</i>
5310	<i>Laurus nobilis</i> saaudzes
5320	<i>Euphorbia</i> zemās audzes tuvu pie klintīm
5330	Vidējās joslas Vidusjūras un pirmstuksneša krūmāji
5410	Rietumu Vidusjūras klinšu virsotņu dzelksnāji (<i>Astragalo-Plantaginetum subulatae</i>)
5420	<i>Sarcopoterium spinosum</i> dzelksnāji
5430	<i>Euphorbio-Verbascion</i> endēmiskie dzelksnāji

6. 6. GRUPA. Klinšu un kāpu dzīvotnes

Dzīvotnes veida kods, kas minēts Padomes Direktīvas 92/43/EEK I pielikumā	Dzīvotnes veida nosaukums, kas minēts Padomes Direktīvas 92/43/EEK I pielikumā
Jūras klintis, pludmales un salas	
1210	Plūdmaiņu joslas viengadīgā veģetācija
1220	Akmeņaino krastu daudzgadīgā veģetācija
1230	Atlantijas okeāna un Baltijas jūras krasta jūras klintis ar veģetāciju
1240	Vidusjūras krasta jūras klintis ar veģetāciju, kam raksturīgs <i>Limonium</i> spp.
1250	Jūras klintis ar veģetāciju, kas ietver makronēzisko krastu endēmisko floru

1610	Baltijas eskeru salas ar smilšu, akmeņu un šķembu pludmaļu veģetāciju un piekrastes veģetāciju
1620	Boreālās klintis un mazās salas Baltijas jūrā
1640	Boreālās Baltijas smilšainās pludmales ar daudzgadīgu veģetāciju
Piekrastes un iekšzemes kāpas	
2110	Embrioniskas ceļojošās kāpas
2120	Piekrastes ceļojošās kāpas ar <i>Ammophila arenaria</i> ("baltās kāpas")
2130	Nostiprinātās piekrastes kāpas ar zālaugu veģetāciju ("pelēkās kāpas")
2140	Nepārkaļķojušās nostiprinātās kāpas ar <i>Empetrum nigrum</i>
2150	Atlantijas nepārkaļķojušās nostiprinātās kāpas (<i>Calluno-Ulicetea</i>)
2160	Kāpas ar <i>Hippophaë rhamnoides</i>
2170	Kāpas ar <i>Salix repens</i> ssp. <i>argentea</i> (<i>Salicion arenariae</i>)
2180	Kokiem apaugušas kāpas Atlantijas, kontinentālajā vai boreālajā reģionā
2190	Mitrās kāpu ieplakas
2210	<i>Crucianellion maritimae</i> nostiprinātās pludmales kāpas
2220	Kāpas ar <i>Euphorbia terracina</i>
2230	<i>Malcolmietalia</i> kāpu pļavas
2240	<i>Brachypodietalia</i> kāpu pļavas ar viengadīgiem augiem
2250	Piekrastes kāpas ar <i>Juniperus</i> spp.
2260	<i>Cisto-Lavenduleta</i> kāpu sklerofilie krūmāji
2270	Kokiem apaugušas kāpas ar <i>Pinus pinea</i> un/vai <i>Pinus pinaster</i>
2310	Sauso smilšu augšņu virsāji ar <i>Calluna</i> un <i>Genista</i>
2320	Sauso smilšu augšņu virsāji ar <i>Calluna</i> un <i>Empetrum nigrum</i>
2330	Kontinentālās kāpas ar atklātām <i>Corynephorus</i> un <i>Agrostis</i> zālaugu pļavām
2340	Panoniskās kontinentālās kāpas
91N0	Panoniskais kontinentālo smilšu kāpu biezoknis (<i>Junipero-Populetum albae</i>)

Klinšu dzīvotnes	
8110	Silikātu nogāzes kalnāju-sniega līmeņos (<i>Androsacetalia alpinae</i> un <i>Galeopsietalia ladani</i>)
8120	Kaļķakmens un <i>calcshist</i> nogāzes kalnāju-Alpu līmeņos (<i>Thlaspietea rotundifolii</i>)
8130	Rietumvidusjūras un termofilās nogāzes
8140	Austrumvidusjūras nogāzes
8150	Viduseiropas kalnāju silikātu nogāzes
8160	Viduseiropas kaļķakmens nogāzes kalnu un kalnāju līmenī
8210	Klinšainas kaļķakmens nogāzes ar klinšu veģetāciju
8220	Klinšainas silikātu nogāzes ar klinšu veģetāciju
8230	Silikātklīntis ar <i>Sedo-Scleranthion</i> vai <i>Sedo albi-Veronicion dillenii</i> piekalņu veģetāciju
8310	Alas, kas nav pieejamas publiskai apskatei
8320	Lavas un iežu dabisko atsegumu lauki
8340	Pastāvīgi ledāji

II PIELIKUMS

JŪRAS EKOSISTĒMAS – DZĪVOTŅU VEIDI UN DZĪVOTŅU VEIDU GRUPAS, KAS MINĒTAS 5. PANTA 1. UN 2. PUNKTĀ

Šajā sarakstā ir iekļauti 5. panta 1. un 2. punktā minētie jūras dzīvotņu veidi, kā arī septiņas šo dzīvotņu veidu grupas, proti, 1) jūraszāļu audzes, 2) makroaļģu meži, 3) gliemju, vēžveidīgo un adatādainu sēkļi, 4) kaļķaļģu audzes, 5) sūkļu, koraļļu un koraļļveidīgo audzes, 6) atveres un plaisas un 7) mīkstie sedimenti (ne dziļāk par 1000 m). Ir norādīta arī saikne ar Direktīvas 92/43/EEK I pielikumā uzskaitītajiem dzīvotņu veidiem.

Izmantotā jūras dzīvotņu veidu klasifikācija, kas diferencēta pa jūras biogeogrāfiskajiem reģioniem, ir izveidota saskaņā ar Eiropas dabas informācijas sistēmu (*EUNIS*), ko Eiropas Vides aģentūras (EVA) 2022. gadā ir pārskatījusi attiecībā uz jūras dzīvotņu tipoloģiju. Informācija par Padomes Direktīvas 92/43/EEK I pielikumā uzskaitītajām saistītajām dzīvotnēm ir balstīta uz EVA 2021. gadā publicēto sastatījumu ¹.

1. 1. grupa. Jūraszāļu audzes

<i>EUNIS</i> kods	<i>EUNIS</i> dzīvotnes veida nosaukums	Saistītais dzīvotnes veida kods, kas minēts Padomes Direktīvas 92/43/EEK I pielikumā
Atlantijas okeāns		
MA522	Jūraszāļu audzes uz Atlantijas okeāna litorāles smiltīm	1140; 1160
MA623	Jūraszāļu audzes uz Atlantijas okeāna litorāles dūņām	1140; 1160
MB522	Jūraszāļu audzes uz Atlantijas okeāna infralitorāles smiltīm	1110; 1150; 1160

¹ [*EUNIS* jūras dzīvotņu klasifikācija, 2022. Eiropas Vides aģentūra.](#)

Baltijas jūra		
MA332	Baltijas jūras hidrolitorāles rupjie sedimenti, kam raksturīga zemūdens veģetācija	1130; 1160; 1610; 1620
MA432	Baltijas jūras hidrolitorāles jauktie sedimenti, kam raksturīga zemūdens veģetācija	1130; 1140; 1160; 1610
MA532	Baltijas jūras hidrolitorāles smiltis, kam raksturīgi sakņojoši zemūdens augi	1130; 1140; 1160; 1610
MA632	Baltijas jūras hidrolitorāles dūņas, kam raksturīgi sakņojoši zemūdens augi	1130; 1140; 1160; 1650
MB332	Baltijas jūras infralitorāles rupjie sedimenti, kam raksturīgi sakņojoši zemūdens augi	1110; 1160
MB432	Baltijas jūras infralitorāles jauktie sedimenti, kam raksturīgi sakņojoši zemūdens augi	1110; 1160; 1650
MB532	Baltijas jūras infralitorāles smiltis, kam raksturīgi sakņojoši zemūdens augi	1110; 1130; 1150; 1160
MB632	Baltijas jūras infralitorāles dūņu sedimenti, kam raksturīgi sakņojoši zemūdens augi	1130; 1150; 1160; 1650
Melnā jūra		
MB546	Jūraszāļu un rizoīdu aļģu pļavas Melnās jūras infralitorāles dūņainajās smiltīs, kas pakļautas saldūdens ietekmei	1110; 1130; 1160
MB547	Melnās jūras jūraszāļu pļavas uz mēreni atsegtām augšējās infralitorāles tīrajām smiltīm	1110; 1160
MB548	Melnās jūras jūraszāļu pļavas uz apakšējās infralitorāles smiltīm	1110; 1160
Vidusjūra		
MB252	<i>Posidonia oceanica</i> biocenoze	1120
MB2521	<i>Posidonia oceanica</i> joslaino pļavu ekomorfoze	1120; 1130; 1160
MB2522	<i>Posidonia oceanica</i> "barjerrifu" pļavu ekomorfoze	1120; 1130; 1160
MB2523	Atmirušu <i>Posidonia oceanica</i> sakņu pinums bez izteikta epifloras daudzuma	1120; 1130; 1160
MB2524	Asociācija ar <i>Caulerpa prolifera</i> uz <i>Posidonia</i> pļavām	1120; 1130; 1160

MB5521	Asociācija ar <i>Cymodocea nodosa</i> uz viendabīgi kalibrētām smalkām smiltīm	1110; 1130; 1160
MB5534	Asociācija ar <i>Cymodocea nodosa</i> uz virsējām dūņainām smiltīm mierīgos ūdeņos	1110; 1130; 1160
MB5535	Asociācija ar <i>Zostera noltei</i> uz virsējām dūņainām smiltīm mierīgos ūdeņos	1110; 1130; 1160
MB5541	Asociācija ar <i>Ruppia cirrhosa</i> un/vai <i>Ruppia maritima</i> uz smiltīm	1110; 1130; 1160
MB5544	Asociācija ar <i>Zostera noltei</i> eirihalīnā un eiritermālā vidē uz smiltīm	1110; 1130; 1160
MB5545	Asociācija ar <i>Zostera marina</i> eirihalīnā un eiritermālā vidē	1110; 1130; 1160

2. 2. grupa. Makroaļģu meži

EUNIS kods	EUNIS dzīvotnes tipa nosaukums	Saistītie I pielikuma (Dzīvotņu direktīva) kodi
Atlantijas okeāns		
MA123	Jūras aļģu sabiedrības uz Atlantijas okeāna klintīm pilnsāļos ūdeņos	1160; 1170; 1130
MA125	Fuku (brūnaļģu) sabiedrības uz Atlantijas okeāna klintīm pilnsāļos ūdeņos	1170; 1130
MB121	Lamināriju un jūras aļģu sabiedrības uz Atlantijas okeāna infralitorāles klintīm	1170; 1160
MB123	Lamināriju un jūras aļģu sabiedrības uz sedimentu skartām vai iztraucētām Atlantijas okeāna infralitorāles klintīm	1170; 1160
MB124	Lamināriju sabiedrības uz Atlantijas okeāna infralitorāles klintīm mainīgi sāļos ūdeņos	1170; 1130; 1160
MB321	Lamināriju un jūras aļģu sabiedrības uz Atlantijas okeāna infralitorāles rupjajiem sedimentiem	1160
MB521	Lamināriju un jūras aļģu sabiedrības uz Atlantijas okeāna infralitorāles smiltīm	1160
MB621	Augu sabiedrības Atlantijas okeāna infralitorāles dūņās	1160

Baltijas jūra		
MA131	Baltijas jūras hidrolitorāles klintis un akmeņi, uz kuriem parasti aug daudzgadīgas aļģes	1160; 1170; 1130; 1610; 1620
MB131	Daudzgadīgas aļģes uz Baltijas jūras infralitorāles klintīm un akmeņiem	1170; 1160
MB232	Baltijas jūras infralitorāles dibens, ko parasti sedz sadrupušas čaulas	1160; 1110
MB333	Baltijas jūras infralitorāles rupjie sedimenti, kam raksturīgas daudzgadīgas aļģes	1110; 1160
MB433	Baltijas jūras infralitorāles jauktie sedimenti, kam raksturīgas daudzgadīgas aļģes	1110; 1130; 1160; 1170
Melnā jūra		
MB144	Viļņu darbībai eksponētas Melnās jūras augšējās infralitorāles klintis, ko klāj fuki un kur dominē ēdamgliemenes	1170; 1160
MB149	Viļņu darbībai mēreni eksponētas Melnās jūras augšējās infralitorāles klintis, ko klāj fuki un kur dominē ēdamgliemenes	1170; 1160
MB14A	Viļņu darbībai neeksponētas Melnās jūras augšējās infralitorāles klintis, ko klāj fuki un citas aļģes un kas ir labi apgaismotas	1170; 1160
Vidusjūra		
MA1548	Asociācija ar <i>Fucus virsoides</i>	1160; 1170
MB1512	Asociācija ar <i>Cystoseira tamariscifolia</i> un <i>Saccorhiza polyschides</i>	1170; 1160
MB1513	Asociācija ar <i>Cystoseira amentacea</i> (var. <i>amentacea</i> , var. <i>stricta</i> , var. <i>spicata</i>)	1170; 1160
MB151F	Asociācija ar <i>Cystoseira brachycarpa</i>	1170; 1160
MB151G	Asociācija ar <i>Cystoseira crinita</i>	1170; 1160
MB151H	Asociācija ar <i>Cystoseira crinitophylla</i>	1170; 1160
MB151J	Asociācija ar <i>Cystoseira sauvageauana</i>	1170; 1160
MB151K	Asociācija ar <i>Cystoseira spinosa</i>	1170; 1160
MB151L	Asociācija ar <i>Sargassum vulgare</i>	1170; 1160
MB151M	Asociācija ar <i>Dictyopteris polypodioides</i>	1170; 1160
MB151W	Asociācija ar <i>Cystoseira compressa</i>	1170; 1160

MB1524	Asociācija ar <i>Cystoseira barbata</i>	1170; 1160
MC1511	Asociācija ar <i>Cystoseira zosteroides</i>	1170; 1160
MC1512	Asociācija ar <i>Cystoseira usneoides</i>	1170; 1160
MC1513	Asociācija ar <i>Cystoseira dubia</i>	1170; 1160
MC1514	Asociācija ar <i>Cystoseira corniculata</i>	1170; 1160
MC1515	Asociācija ar <i>Sargassum</i> spp.	1170; 1160
MC1518	Asociācija ar <i>Laminaria ochroleuca</i>	1170; 1160
MC3517	Asociācija ar <i>Laminaria rodriguezii</i> uz detrītiskas gultnes	1160

3. 3. grupa. Gliemju, vēžveidīgo un adatādaņu sēkļi

EUNIS kods	EUNIS dzīvotnes tipa nosaukums	Saistītie I pielikuma (Dzīvotņu direktīva) kodi
Atlantijas okeāns		
MA122	<i>Mytilus edulis</i> un/vai sprogkāju sabiedrības uz viļņu darbībai eksponētām Atlantijas okeāna litorāles klintīm	1160; 1170
MA124	Ēdamgliemeņu un/vai sprogkāju sabiedrības ar jūras aļģēm uz Atlantijas okeāna litorāles klintīm	1160; 1170
MA227	Gliemeņu rīfi Atlantijas okeāna litorālē	1170; 1140
MB222	Gliemeņu rīfi Atlantijas okeāna infralitorālē	1170; 1130; 1160
MC223	Gliemeņu rīfi Atlantijas okeāna cirkalitorālē	1170
Baltijas jūra		
MB231	Baltijas jūras infralitorāles dibens, kur dominē epibentiskas gliemenes	1170; 1160
MC231	Baltijas jūras cirkalitorāles dibens, kur dominē epibentiskas gliemenes	1170; 1160; 1110
MD231	Baltijas jūras cirkalitorāles atkrastes biogēniskais dibens, kam raksturīgas epibentiskas gliemenes	1170
MD232	Baltijas jūras cirkalitorāles dibens, ko parasti sedz sadrupušas čaulas un kam raksturīgas gliemenes	1170
MD431	Baltijas jūras cirkalitorāles jaukta tipa dibens, kam raksturīgas makroskopiskas epibentiskās biotiskās struktūras	

MD531	Baltijas jūras cirkalitorāles smiltis, kam raksturīgas makroskopiskas epibentiskās biotiskās struktūras	
MD631	Baltijas jūras atkrastes cirkalitorāles dūņas, kam raksturīgas epibentiskās gliemenes	
Melnā jūra		
MB141	Melnās jūras apakšējās infralitorāles klintis, kur dominē bezmugurkaulnieki	1170
MB143	Viļņu darbībai eksponētas Melnās jūras augšējās infralitorāles klintis, ko klāj foliozās aļģes (nevis fuki) un kur dominē ēdamgliemenes	1170; 1160
MB148	Viļņu darbībai mēreni eksponētas Melnās jūras augšējās infralitorāles klintis, ko klāj foliozās aļģes (nevis fuki) un kur dominē ēdamgliemenes	1170; 1160
MB242	Ēdamgliemeņu sēkļi Melnās jūras infralitorālē	1170; 1130; 1160
MB243	Austeru rīfi uz Melnās jūras apakšējās infralitorāles klintīm	1170
MB642	Melnās jūras infralitorāles terīgēnās dūņas	1160
MC141	Melnās jūras apakšējās cirkalitorāles klintis, kur dominē bezmugurkaulnieki	1170
MC241	Ēdamgliemeņu sēkļi uz Melnās jūras cirkalitorāles terīgēnām dūņām	1170
MC645	Melnās jūras apakšējās cirkalitorāles dūņas	
Vidusjūra		
MA1544	Fācija ar <i>Mytilus galloprovincialis</i> ūdeņos, kas bagātināti ar organiskām vielām	1160; 1170
MB1514	Fācija ar <i>Mytilus galloprovincialis</i>	1170; 1160
	<u>Vidusjūras infralitorāles austeru sēkļi</u>	
	<u>Vidusjūras cirkalitorāles austeru sēkļi</u>	

4. 4. grupa. Kaļķaļģu audzes

EUNIS kods	EUNIS dzīvotnes veida nosaukums	Saistītie I pielikuma (Dzīvotņu direktīva) kodi
Atlantijas okeāns		
MB322	Kaļķaļģu audzes uz Atlantijas okeāna infralitorāles rupjiem sedimentiem	1110; 1160
MB421	Kaļķaļģu audzes uz Atlantijas okeāna infralitorāles jauktiem sedimentiem	1110; 1160
MB622	Kaļķaļģu audzes uz Atlantijas okeāna infralitorāles dūņu sedimentiem	1110; 1160
Vidusjūra		
MB3511	Asociācija ar rodolītiem viļņu sajauktās rupjās smiltīs un smalkā grantī	1110; 1160
MB3521	Asociācija ar rodolītiem rupjās smiltīs un smalkā grantī, ko iespaido straumes jūras dibenā	1110; 1160
MB3522	Asociācija ar kaļķaļģēm (= asociācija ar <i>Lithothamnion corallioides</i> un <i>Phymatolithon calcareum</i>) uz Vidusjūras rupjām smiltīm un grants	1110; 1160
MC3521	Asociācija ar rodolītiem uz piekrastes detritiska dibena	1110
MC3523	Asociācija ar kaļķaļģēm (<i>Lithothamnion corallioides</i> un <i>Phymatolithon calcareum</i>) uz piekrastes detritiska dibena	1110

5. 5. grupa. Sūkļu, koraļļu un koraļļveidīgo audzes

EUNIS kods	EUNIS dzīvotnes veida nosaukums	Saistītie I pielikuma (Dzīvotņu direktīva) kodi
Atlantijas okeāns		
MC121	Faunas sabiedrību klājums uz Atlantijas okeāna cirkalitorāles klintīm	1170
MC124	Faunas sabiedrības uz Atlantijas okeāna cirkalitorāles klintīm mainīgi sāļos ūdeņos	1170; 1130
MC126	Atlantijas okeāna cirkalitorāles alās un pārkarēs dzīvojošas sabiedrības	8330; 1170
MC222	Auksto ūdeņu koraļļu rīfi Atlantijas okeāna cirkalitorālē	1170
MD121	Sūkļu sabiedrības uz Atlantijas okeāna atkrastes cirkalitorāles klintīm	1170

MD221	Auksto ūdeņu koraļļu rīfi Atlantijas okeāna atkrastes cirkalitorālē	1170
ME122	Sūkļu sabiedrības uz Atlantijas okeāna augšējās batiāles klintīm	1170
ME123	Jauktas auksto ūdeņu koraļļu sabiedrības uz Atlantijas okeāna augšējās batiāles klintīm	1170
ME221	Auksto ūdeņu koraļļu rīfi Atlantijas okeāna augšējā batiālē	1170
ME322	Jauktas auksto ūdeņu koraļļu sabiedrības uz Atlantijas okeāna augšējās batiāles rupjiem sedimentiem	
ME324	Sūkļu agregācija uz Atlantijas okeāna augšējās batiāles rupjiem sedimentiem	
ME422	Sūkļu agregācija uz Atlantijas okeāna augšējās batiāles jauktiem sedimentiem	
ME623	Sūkļu agregācija uz Atlantijas okeāna augšējās batiāles dūņām	
ME624	Stāvo koraļļu lauks uz Atlantijas okeāna augšējās batiāles dūņām	
MF121	Jauktas auksto ūdeņu koraļļu sabiedrības uz Atlantijas okeāna apakšējās batiāles klintīm	1170
MF221	Auksto ūdeņu koraļļu rīfi Atlantijas okeāna apakšējā batiālē	1170
MF321	Jauktas auksto ūdeņu koraļļu sabiedrības uz Atlantijas okeāna apakšējās batiāles rupjiem sedimentiem	
MF622	Sūkļu agregācija uz Atlantijas okeāna apakšējās batiāles dūņām	
MF623	Stāvo koraļļu lauks uz Atlantijas okeāna apakšējās batiāles dūņām	
Baltijas jūra		
MB138	Baltijas infralitorāles klintis un akmeņi, kam raksturīgi epibentiski sūkļi	1170; 1160
MB43A	Baltijas infralitorāles jauktie sedimenti, kam raksturīgi epibentiski sūkļi (Porifera)	1160; 1170
MC133	Baltijas cirkalitorāles klintis un akmeņi, kam raksturīgi epibentiski dzēlējzarndobumaiņi	1170; 1160
MC136	Baltijas cirkalitorāles klintis un akmeņi, kam raksturīgi epibentiski sūkļi	1170; 1160
MC433	Baltijas cirkalitorāles jauktie sedimenti, kam raksturīgi epibentiski dzēlējzarndobumaiņi	1160; 1170

MC436	Baltijas cirkalitorāles jauktie sedimenti, kam raksturīgi epibentiski sūkļi	1160
Melnā jūra		
MD24	Melnās jūras atkrastes cirkalitorāles biogēniskās dzīvotnes	1170
ME14	Melnās jūras augšējās batiāles klintis	1170
ME24	Melnās jūras augšējās batiāles biogēniskās dzīvotnes	1170
MF14	Melnās jūras apakšējās batiāles klintis	1170
Vidusjūra		
MB151E	Fācija ar <i>Cladocora caespitosa</i>	1170; 1160
MB151Q	Fācija ar <i>Astroides calycularis</i>	1170; 1160
MB151α	Koraļļveidīgo biocenožu fācija un asociācija (anklāvā)	1170; 1160
MC1519	Fācija ar <i>Eunicella cavolini</i>	1170; 1160
MC151A	Fācija ar <i>Eunicella singularis</i>	1170; 1160
MC151B	Fācija ar <i>Paramuricea clavata</i>	1170; 1160
MC151E	Fācija ar <i>Leptogorgia sarmentosa</i>	1170; 1160
MC151F	Fācija ar <i>Anthipatella subpinnata</i> un skrajām sārtalģēm	1170; 1160
MC151G	Fācija ar milzu sūkļiem un skrajām sārtalģēm	1170; 1160
MC1522	Fācija ar <i>Corallium rubrum</i>	8330; 1170
MC1523	Fācija ar <i>Leptopsammia pruvoti</i>	8330; 1170
MC251	Koraļļveidīgo platformas	1170
MC6514	Lipīgu dūņu fācija ar <i>Alcyonium palmatum</i> un <i>Parastichopus regalis</i> cirkalitorāles dūņās	1160
MD151	Vidusjūras šelfa malas biocenoze	1170
MD25	Vidusjūras atkrastes cirkalitorāles biogēniskās dzīvotnes	1170
MD6512	Lipīgu dūņu fācija ar <i>Alcyonium palmatum</i> un <i>Parastichopus regalis</i> apakšējās cirkalitorāles dūņās	
ME1511	Vidusjūras augšējās batiāles <i>Lophelia pertusa</i> rīfi	1170

ME1512	Vidusjūras augšējās batiāles <i>Madrepora oculata</i> rīfi	1170
ME1513	Vidusjūras augšējās batiāles <i>Madrepora oculata</i> un <i>Lophelia pertusa</i> rīfi	1170
ME6514	Vidusjūras augšējās batiāles fācija ar <i>Pheronema carpenteri</i>	
MF1511	Vidusjūras apakšējās batiāles <i>Lophelia pertusa</i> rīfi	1170
MF1512	Vidusjūras apakšējās batiāles <i>Madrepora oculata</i> rīfi	1170
MF1513	Vidusjūras apakšējās batiāles <i>Madrepora oculata</i> un <i>Lophelia pertusa</i> rīfi	1170
MF6511	Vidusjūras apakšējās batiāles smilšainu dūņu fācija ar <i>Thenia muricata</i>	
MF6513	Vidusjūras apakšējās batiāles kompakto dūņu fācija ar <i>Isidella elongata</i>	

6. 6. grupa. Atveres un plaisas

EUNIS kods	EUNIS dzīvotnes veida nosaukums	Saistītie I pielikuma (Dzīvotņu direktīva) kodi
Atlantijas okeāns		
MB128	Atveres un plaisas Atlantijas okeāna infralitorāles klintīs	1170; 1160; 1180
MB627	Atveres un plaisas Atlantijas okeāna infralitorāles dūņās	1130; 1160
MC127	Atveres un plaisas Atlantijas okeāna cirkalitorāles klintīs	1170; 1180
MC622	Atveres un plaisas Atlantijas okeāna cirkalitorāles dūņās	1160
MD122	Atveres un plaisas Atlantijas okeāna atkrastes cirkalitorāles klintīs	1170
MD622	Atveres un plaisas Atlantijas okeāna atkrastes cirkalitorāles dūņās	

7. 7. grupa. Mīkstie sedimenti (ne dziļāk par 1000 m)

EUNIS kods	EUNIS dzīvotnes veida nosaukums	Saistītie I pielikuma (Dzīvotņu direktīva) kodi
Atlantijas okeāns		
MA32	Atlantijas okeāna litorāles rupjie sedimenti	1130; 1160

MA42	Atlantijas okeāna litorāles jauktie sedimenti	1130; 1140; 1160
MA52	Atlantijas okeāna litorāles smiltis	1130; 1140; 1160
MA62	Atlantijas okeāna litorāles dūņas	1130; 1140; 1160
MB32	Atlantijas okeāna infralitorāles rupjie sedimenti	1110; 1130; 1160
MB42	Atlantijas okeāna infralitorāles jauktie sedimenti	1110; 1130; 1150; 1160
MB52	Atlantijas okeāna infralitorāles smiltis	1110; 1130; 1150; 1160
MB62	Atlantijas okeāna infralitorāles dūņas	1110; 1130; 1160
MC32	Atlantijas okeāna cirkalitorāles rupjie sedimenti	1110; 1160
MC42	Atlantijas okeāna cirkalitorāles jauktie sedimenti	1110; 1160
MC52	Atlantijas okeāna cirkalitorāles smiltis	1110; 1160
MC62	Atlantijas okeāna cirkalitorāles dūņas	1160
MD32	Atlantijas okeāna atkrastes cirkalitorāles rupjie sedimenti	
MD42	Atlantijas okeāna atkrastes cirkalitorāles jauktie sedimenti	
MD52	Atlantijas okeāna atkrastes cirkalitorāles smiltis	
MD62	Atlantijas okeāna atkrastes cirkalitorāles dūņas	
ME32	Atlantijas okeāna augšējās batiāles rupjie sedimenti	
ME42	Atlantijas okeāna augšējās batiāles jauktie sedimenti	
ME52	Atlantijas okeāna augšējās batiāles smiltis	
ME62	Atlantijas okeāna augšējās batiāles dūņas	
MF32	Atlantijas okeāna apakšējās batiāles rupjie sedimenti	
MF42	Atlantijas okeāna apakšējās batiāles jauktie sedimenti	
MF52	Atlantijas okeāna apakšējās batiāles smiltis	
MF62	Atlantijas okeāna apakšējās batiāles dūņas	
Baltijas jūra		
MA33	Baltijas jūras hidrolitorāles rupjie sedimenti	1130; 1160; 1610; 1620

MA43	Baltijas jūras hidrolitorāles jauktie sedimenti	1130; 1140; 1160; 1610
MA53	Baltijas jūras hidrolitorāles smiltis	1130; 1140; 1160; 1610
MA63	Baltijas jūras hidrolitorāles dūņas	1130; 1140; 1160; 1650
MB33	Baltijas jūras infralitorāles rupjie sedimenti	1110; 1150; 1160
MB43	Baltijas jūras infralitorāles jauktie sedimenti	1110; 1130; 1150; 1160; 1170; 1650
MB53	Baltijas jūras infralitorāles smiltis	1110; 1130; 1150; 1160
MB63	Baltijas jūras infralitorāles dūņas	1130; 1150; 1160; 1650
MC33	Baltijas jūras cirkalitorāles rupjie sedimenti	1110; 1160
MC43	Baltijas jūras cirkalitorāles jauktie sedimenti	1160; 1170
MC53	Baltijas jūras cirkalitorāles smiltis	1110; 1160
MC63	Baltijas jūras cirkalitorāles dūņas	1160; 1650
MD33	Baltijas jūras atkrastes cirkalitorāles rupjie sedimenti	
MD43	Baltijas jūras atkrastes cirkalitorāles jauktie sedimenti	
MD53	Baltijas jūras atkrastes cirkalitorāles smiltis	
MD63	Baltijas jūras atkrastes cirkalitorāles dūņas	
Melnā jūra		
MA34	Melnās jūras litorāles rupjie sedimenti	1160
MA44	Melnās jūras litorāles jauktie sedimenti	1130; 1140; 1160
MA54	Melnās jūras litorāles smiltis	1130; 1140; 1160
MA64	Melnās jūras litorāles dūņas	1130; 1140; 1160
MB34	Melnās jūras infralitorāles rupjie sedimenti	1110; 1160
MB44	Melnās jūras infralitorāles jauktie sedimenti	1110; 1170
MB54	Melnās jūras infralitorāles smiltis	1110; 1130; 1160

MB64	Melnās jūras infralitorāles dūņas	1130; 1160
MC34	Melnās jūras cirkalitorāles rupjie sedimenti	1160
MC44	Melnās jūras cirkalitorāles jauktie sedimenti	
MC54	Melnās jūras cirkalitorāles smiltis	1160
MC64	Melnās jūras cirkalitorāles dūņas	1130; 1160
MD34	Melnās jūras atkrastes cirkalitorāles rupjie sedimenti	
MD44	Melnās jūras atkrastes cirkalitorāles jauktie sedimenti	
MD54	Melnās jūras atkrastes cirkalitorāles smiltis	
MD64	Melnās jūras atkrastes cirkalitorāles dūņas	
Vidusjūra		
MA35	Vidusjūras litorāles rupjie sedimenti	1160; 1130
MA45	Vidusjūras litorāles jauktie sedimenti	1140; 1160
MA55	Vidusjūras litorāles smiltis	1130; 1140; 1160
MA65	Vidusjūras litorāles dūņas	1130; 1140; 1150; 1160
MB35	Vidusjūras infralitorāles rupjie sedimenti	1110; 1160
MB45	Vidusjūras infralitorāles jauktie sedimenti	
MB55	Vidusjūras infralitorāles smiltis	1110; 1130; 1150; 1160
MB65	Vidusjūras infralitorāles dūņas	1130; 1150
MC35	Vidusjūras cirkalitorāles rupjie sedimenti	1110; 1160
MC45	Vidusjūras cirkalitorāles jauktie sedimenti	
MC55	Vidusjūras cirkalitorāles smiltis	1110; 1160
MC65	Vidusjūras cirkalitorāles dūņas	1130; 1160
MD35	Vidusjūras atkrastes cirkalitorāles rupjie sedimenti	
MD45	Vidusjūras atkrastes cirkalitorāles jauktie sedimenti	
MD55	Vidusjūras atkrastes cirkalitorāles smiltis	

MD65	Vidusjūras atkrastes cirkalitorāles dūņas	
ME35	Vidusjūras augšējās batiāles rupjie sedimenti	
ME45	Vidusjūras augšējās batiāles jauktie sedimenti	
ME55	Vidusjūras augšējās batiāles smiltis	
ME65	Vidusjūras augšējās batiāles dūņas	
MF35	Vidusjūras apakšējās batiāles rupjie sedimenti	
MF45	Vidusjūras apakšējās batiāles jauktie sedimenti	
MF55	Vidusjūras apakšējās batiāles smiltis	
MF65	Vidusjūras apakšējās batiāles dūņas	

III PIELIKUMS

JŪRAS SUGAS, KAS MINĒTAS 5. PANTA 3. PUNKTĀ

- 1) [...]
- (2) pundurzāģzivs (*Pristis clavata*);
- (3) sīkzobu zāģzivs (*Pristis pectinata*);
- (4) lielzobu zāģzivs (*Pristis pristis*);
- 5) [...]
- (6) milzu haizivs (*Cetorhinus maximus*) un baltā haizivs (*Carcharodon carcharias*);
- (7) gludā laternhaizivs (*Etmopterus pusillus*);
- (8) rifu melnraja (*Manta alfredi*);
- (9) divragainā velnraja (*Mobula birostris*);
- (10) lielā velnraja (*Mobula mobular*);
- (11) mazā Gvinejas velnraja (*Mobula rochebrunei*);
- (12) Japānas velnraja (*Mobula japanica*);
- (13) gludastes velnraja (*Mobula thurstoni*);
- (14) garragu velnraja (*Mobula eregoodootenkee*);
- (15) [...]
- (16) Čīles velnraja (*Mobula tarapacana*);
- (17) īsspuru velnraja (*Mobula kuhlii*);
- (18) mazā velnraja (*Mobula hypostoma*);
- (19) Norvēģijas raja (*Raja (Dipturus) nidarosiensis*);
- (20) baltā raja (*Raja alba*);
- (21) Ģitārraju dzimta (*Rhinobatidae*);
- (22) eņģeļhaizivs (*Squatina squatina*);
- (23) lasis (*Salmo salar*);
- (24) taimiņš (*Salmo trutta*);
- (25) Rietumeiropas sīga (*Coregonus oxyrhynchus*).

IV PIELIKUMS

9. PANTA 2. PUNKTĀ MINĒTO LAUKSAIMNIECISKO EKOSISTĒMU BIODAUDZVEIDĪBAS INDIKATORU SARAKSTS

Indikators	Apraksts, mērvienības un indikatora noteikšanas un monitoringa metodika
Zālāju tauriņu indekss	Apraksts: šo indikatoru veido no sugām, ko uzskata par raksturīgām Eiropas zālājiem un kas sastopamas plašos Eiropas apgabalos, kurus aptver lielākā daļa tauriņu monitoringa shēmu. Tā pamatā ir sugu tendenču ģeometriskais vidējais. Vienība: indekss. Metodika: izstrādājusi un izmanto organizācija "Butterfly Conservation Europe", sk. Van Swaay, C.A.M., <i>Assessing Butterflies in Europe – Butterfly Indicators 1990–2018</i>, tehniskais ziņojums, Butterfly Conservation Europe, 2020.
Organiskā oglekļa uzkrājums aramzemes minerālaugsnēs	Apraksts: šis indikators raksturo organiskā oglekļa uzkrājumu aramzemes minerālaugsnēs 0–30 cm dziļumā. Vienība: organiskā oglekļa tonnas/ha. Metodika: izklāstīta Regulas 2018/1999 V pielikumā saskaņā ar IPCC 2006. gada vadlīnijām par nacionālajiem siltumnīcefekta gāzu inventarizācijas pārskatiem, un plašāk iztirzāta Zemes izmantošanas un zemes pārklājuma statistiskajā apsekojumā (<i>LUCAS</i>), Jones A. et al., <i>LUCAS Soil 2022</i>, JRC tehniskais ziņojums, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2021.
Tādu lauksaimniecības zemju īpatsvars, kurās ir ļoti daudzveidīgi ainavas elementi	Apraksts: ļoti daudzveidīgi ainavas elementi, <u>piemēram, buferjoslas, dzīvžogi, atsevišķi koki vai koku grupas, koku rindas, laukmales, atsevišķi laukumi, grāvji, ūdensteces, mazi mitrāji, terases, piramidāli akmens krāvumi, akmens sienas, mazi dīki un kultūras objekti</u>, ir pastāvīgas dabiskas vai pusdabiskas veģetācijas elementi lauksaimniecības kontekstā, kuri nodrošina ekosistēmu pakalpojumus un atbalstu biodaudzveidībai. Tālab ainavas elementi ir pēc iespējas jāsaņem no <u>negatīviem</u> ārējiem traucējumiem, lai nodrošinātu drošas dzīvotnes dažādiem taksoniem, tāpēc tām jāatbilst šādiem nosacījumiem: a) tos nevar izmantot produktīviem lauksaimnieciskiem mērķiem (tostarp ganībām vai lopbarības ražošanai).

	<u>izņemot gadījumus, kad šāds izmantojums ir vajadzīgs biodaudzveidības saglabāšanai</u>, un b) tās nedrīkst apstrādāt ar mēslošanas līdzekļiem vai pesticīdiem, <u>izņemot zemu resursu apstrādi ar pakaišu kūtsmēsliem.</u> Zemi, kas atstāta papuvē, <u>tostarp uz laiku</u>, var uzskatīt par daudzveidības ziņā augstvērtīgiem ainavas elementiem, ja tā atbilst a) un b) punktā minētajiem kritērijiem. Produktīvus kokus, kas ir daļa no <u>ilgtspējīgām</u> [...] agromežsaimniecības sistēmām, <u>vai kokus ekstensīvās vecās plantācijās, kas atrodas uz ilggadīgiem zālājiem</u>, un produktīvus elementus [...] dzīvžogus arī var uzskatīt par daudzveidības ziņā augstvērtīgiem ainavas elementiem, ja tie atbilst b) kritērijam un ja raža tiek ievākta tikai brīžos, kad tas neapdraud augstu biodaudzveidības līmeni. Vienība: % (izmantotās lauksaimniecības zemes īpatsvars). Metodika: izstrādāta saskaņā ar Regulas 2021/2115 I pielikuma I.21. rādītāju, kā pamatā ir <u>jaunākais LUCAS attiecībā uz ainavas elementiem (sk. Ballin M. et al., Redesign sample for Land Use/Cover Area frame Survey (LUCAS), Eurostat 2018) un attiecībā uz papuvēm (sk. Farm Structure, Reference Metadata in Single Integrated Metadata Structure, tiešsaistes publikācija, Eurostat), un – attiecīgā gadījumā – attiecībā uz loti daudzveidīgiem ainavas elementiem, uz kuriem neattiecas iepriekš minētā metodika, metodiku dalībvalstis izstrādājušas saskaņā ar 11. panta 4.a punktu.</u> <u>LUCAS metodika tiek regulāri atjaunināta, lai uzlabotu to datu ticamību, kurus Eiropas Savienībā un valstu līmenī dalībvalstis izmanto, īstenojot savus nacionālos dabas atjaunošanas plānus.</u>
--	--

V PIELIKUMS

PARASTO LAUKU PUTNU POPULĀCIJU INDEKSS VALSTS LĪMENĪ

Apraksts

Lauku putnu populāciju indekss (*FBI*) apkopo parastu un plaši izplatītu lauku putnu populācijas tendences, un pēc tā ir iespējams pastarpināti novērtēt lauksaimniecisko ekosistēmu biodaudzveidības stāvokli Eiropā. Valsts *FBI* ir salikts vairāksugu indekss, ar ko mēra lauku putnu sugu relatīvā skaitliskuma izmaiņu tempu izvēlētajās apsekošanas vietās valsts līmenī. Indeksa pamatā ir īpaši izvēlētas sugas, kuru barošanās un/vai ligzdošana ir atkarīga no dzīvotnēm lauksaimniecības zemēs. Valstu parasto lauku putnu populāciju indeksu pamatā ir katrai dalībvalstij relevantās sugu kopas. Indeksu aprēķina, par pamatu ņemot bāzes gadu, kura indeksa vērtība parasti ir 100. Tendenču vērtības atspoguļo attiecīgo lauku putnu populācijas lieluma kopējās izmaiņas gadu gaitā.

Metodika: Brlík et al. (2021): Long-term and large-scale multispecies dataset tracking population changes of common European breeding birds. Sci Data 8, 21. <https://doi.org/10.1038/s41597-021-00804-2>

"Dalībvalstis, kurās lauku putnu populācijas vēsturiski ir vairāk noplicinātas" ir dalībvalstis, kurās vismaz pusei sugu, ko aptver valsts parasto lauku putnu populāciju indekss, populācijas tendence ilgtermiņā ir negatīva. Dalībvalstīs, kurās attiecībā uz kādām sugām nav pieejama informācija par ilgtermiņa populācijas tendencēm, izmanto informāciju par sugu stāvokli Eiropā.

Šīs dalībvalstis ir

Čehija

Dānija

Igaunija

Somija

Francija

Vācija

Ungārija

Itālija

Luksemburga

Nīderlande

Spānija

"Dalībvalstis, kurās lauku putnu populācijas vēsturiski ir mazāk noplicinātas" ir dalībvalstis, kurās mazāk nekā pusei sugu, ko aptver valsts parasto lauku putnu populāciju indekss, populācijas tendence ilgtermiņā ir negatīva. Dalībvalstīs, kurās attiecībā uz kādām sugām nav pieejama informācija par ilgtermiņa populācijas tendencēm, izmanto informāciju par sugu stāvokli Eiropā.

Šīs dalībvalstis ir

Austrija

Beļģija

Bulgārija

Horvātija

Kipra

Grieķija

Īrija

Latvija

Lietuva

Malta

Polija

Portugāle

Rumānija

Slovākija

Slovēnija

Zviedrija

Sugu saraksts, ko dalībvalstīs izmanto parasto lauku putnu populācijas indeksā

Austrija
<i>Acrocephalus palustris</i>
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus spinoletta</i>
<i>Anthus trivialis</i>
<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Jynx torquilla</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Lullula arborea</i>
<i>Miliaria calandra</i>
<i>Oenanthe oenanthe</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Perdix perdix</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Serinus citrinella</i>
<i>Serinus serinus</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Turdus pilaris</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Beļģija (Flandrija)	Beļģija (Valonija)
<i>Alauda arvensis</i>	<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>	<i>Anthus pratensis</i>
<i>Emberiza citrinella</i>	<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Falco tinnunculus</i>	<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Haematopus ostralegus</i>	<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Hippolais icterina</i>	<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Hirundo rustica</i>	<i>Hirundo rustica</i>
<i>Limosa limosa</i>	<i>Lanius collurio</i>
<i>Linaria cannabina</i>	<i>Miliaria calandra</i>
<i>Motacilla alba</i>	<i>Motacilla flava</i>
<i>Motacilla flava</i>	<i>Passer montanus</i>
<i>Numenius arquata</i>	<i>Perdix perdix</i>
<i>Passer montanus</i>	<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Perdix perdix</i>	<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Phoenicurus ochruros</i>	<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Saxicola torquatus</i>	<i>Sylvia communis</i>
<i>Sylvia communis</i>	<i>Vanellus vanellus</i>
<i>Vanellus vanellus</i>	

Bulgārija
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Coturnix coturnix</i>
<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Emberiza hortulana</i>

<i>Emberiza melanocephala</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Miliaria calandra</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Perdix perdix</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Upupa epops</i>

Horvātija
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus campestris</i>
<i>Anthus trivialis</i>
<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Coturnix coturnix</i>
<i>Emberiza cirrus</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Emberiza melanocephala</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Jynx torquilla</i>

<i>Lanius collurio</i>
<i>Lanius senator</i>
<i>Lullula arborea</i>
<i>Luscinia megarhynchos</i>
<i>Miliaria calandra</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Oenanthe hispanica</i>
<i>Oriolus oriolus</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Pica pica</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Upupa epops</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Kipra
<i>Alectoris chukar</i>
<i>Athene noctua</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Cisticola juncidis</i>
<i>Clamator glandarius</i>
<i>Columba palumbus</i>
<i>Coracias garrulus</i>
<i>Corvus corone cornix</i>
<i>Coturnix coturnix</i>

<i>Emberiza calandra</i>
<i>Emberiza melanocephala</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Francolinus francolinus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Chloris chloris</i>
<i>Iduna pallida</i>
<i>Linaria cannabina</i>
<i>Oenanthe cypriaca</i>
<i>Parus major</i>
<i>Passer hispaniolensis</i>
<i>Pica pica</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sylvia conspicillata</i>
<i>Sylvia melanocephala</i>

Čehija
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>
<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Ciconia ciconia</i>
<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius collurio</i>

<i>Miliaria calandra</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Perdix perdix</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Serinus serinus</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Dānija
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>
<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Corvus corone</i>
<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Gallinago gallinago</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Miliaria calandra</i>
<i>Motacilla alba</i>
<i>Motacilla flava</i>

<i>Oenanthe oenanthe</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Perdix perdix</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Sylvia curruca</i>
<i>Turdus pilaris</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Igaunija
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>
<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Linaria cannabina</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Vanellus vanellus</i>
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]

[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]

Somija
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>
<i>Corvus monedula</i>
<i>Crex crex</i>
<i>Delichon urbica</i>
<i>Emberiza hortulana</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Numenius arquata</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>

<i>Sylvia communis</i>
<i>Turdus pilaris</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Francija
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Alectoris rufa</i>
<i>Anthus campestris</i>
<i>Anthus pratensis</i>
<i>Buteo buteo</i>
<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Coturnix coturnix</i>
<i>Emberiza cirrus</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Emberiza hortulana</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Lullula arborea</i>
<i>Melanocorypha calandra</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Oenanthe oenanthe</i>
<i>Perdix perdix</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Sylvia communis</i>

<i>Upupa epops</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Vācija
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Athene noctua</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Limosa limosa</i>
<i>Lullula arborea</i>
<i>Miliaria calandra</i>
<i>Milvus milvus</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Grieķija
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Apus apus</i>
<i>Athene noctua</i>
<i>Calandrella brachydactyla</i>
<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Carduelis chloris</i>
<i>Ciconia ciconia</i>
<i>Corvus corone</i>
<i>Corvus monedula</i>
<i>Delichon urbicum</i>

<i>Emberiza cirrus</i>
<i>Emberiza hortulana</i>
<i>Emberiza melanocephala</i>
<i>Falco naumanni</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Hirundo daurica</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Lanius minor</i>
<i>Lanius senator</i>
<i>Lullula arborea</i>
<i>Luscinia megarhynchos</i>
<i>Melanocorypha calandra</i>
<i>Miliaria calandra</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Oenanthe hispanica</i>
<i>Oenanthe oenanthe</i>
<i>Passer domesticus</i>
<i>Passer hispaniolensis</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Pica pica</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Streptopelia decaocto</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>

<i>Sylvia melanocephala</i>
<i>Upupa epops</i>

Ungārija
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus campestris</i>
<i>Coturnix coturnix</i>
<i>Emberiza calandra</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Lanius minor</i>
<i>Locustella naevia</i>
<i>Merops apiaster</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Perdix perdix</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Sylvia nisoria</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Īrija
<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Columba oenas</i>
<i>Columba palumbus</i>
<i>Corvus cornix</i>

<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Corvus monedula</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Fringilla coelebs</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Chloris chloris</i>
<i>Motacilla alba</i>
<i>Passer domesticus</i>
<i>Phasianus colchicus</i>
<i>Pica pica</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
Itālija
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus campestris</i>
<i>Calandrella brachydactyla</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Carduelis chloris</i>
<i>Corvus cornix</i>
<i>Emberiza calandra</i>
<i>Emberiza hortulana</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Jynx torquilla</i>
<i>Lanius collurio</i>

<i>Luscinia megarhynchos</i>
<i>Melanocorypha calandra</i>
<i>Motacilla alba</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Oriolus oriolus</i>
<i>Passer domesticus italiae</i>
<i>Passer hispaniolensis</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Pica pica</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Serinus serinus</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus unicolor</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Upupa epops</i>

Latvija
<i>Acrocephalus palustris</i>
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Carpodacus erythrinus</i>
<i>Ciconia ciconia</i>
<i>Crex crex</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Locustella naevia</i>

<i>Motacilla flava</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Lietuva
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Ciconia ciconia</i>
<i>Crex crex</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Luksemburga
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Emberiza citrinella</i>

<i>Lanius collurio</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Sylvia communis</i>
Malta
<i>Calandrella brachydactyla</i>
<i>Linaria cannabina</i>
<i>Cettia cetti</i>
<i>Cisticola juncidis</i>
<i>Coturnix coturnix</i>
<i>Emberiza calandra</i>
<i>Lanius senator</i>
<i>Monticola solitarius</i>
<i>Passer hispaniolensis</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Serinus serinus</i>
<i>Streptopelia decaocto</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia conspicillata</i>
<i>Sylvia melanocephala</i>

Nīderlande
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>
<i>Athene noctua</i>
<i>Calidris pugnax</i>

<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Coturnix coturnix</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Gallinago gallinago</i>
<i>Haematopus ostralegus</i>
<i>Hippolais icterina</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Limosa limosa</i>
<i>Miliaria calandra</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Numenius arquata</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Perdix perdix</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Spatula clypeata</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Tringa totanus</i>
<i>Turdus viscivorus</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Polija
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>

<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Ciconia ciconia</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Emberiza hortulana</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Limosa limosa</i>
<i>Miliaria calandra</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Serinus serinus</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Upupa epops</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Portugāle
<i>Athene noctua</i>
<i>Bubulcus ibis</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Chloris chloris</i>
<i>Ciconia ciconia</i>

<i>Cisticola juncidis</i>
<i>Coturnix coturnix</i>
<i>Delichon urbicum</i>
<i>Emberiza cirrus</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius meridionalis</i>
<i>Linaria cannabina</i>
<i>Merops apiaster</i>
<i>Miliaria calandra</i>
<i>Milvus migrans</i>
<i>Passer domesticus</i>
<i>Pica pica</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Serinus serinus</i>
<i>Sturnus unicolor</i>
<i>Upupa epops</i>

Rumānija
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus campestris</i>
<i>Calandrella brachydactyla</i>
<i>Ciconia ciconia</i>
<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Emberiza calandra</i>
<i>Emberiza citrinella</i>

<i>Emberiza hortulana</i>
<i>Emberiza melanocephala</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Lanius minor</i>
<i>Linaria cannabina</i>
<i>Melanocorypha calandra</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Perdix perdix</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Upupa epops</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Slovākija
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Emberiza calandra</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Chloris chloris</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Locustella naevia</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Serinus serinus</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Sylvia nisoria</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Slovēnija
<i>Acrocephalus palustris</i>
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus trivialis</i>
<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Columba oenas</i>
<i>Columba palumbus</i>
<i>Emberiza calandra</i>
<i>Emberiza cirrus</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Jynx torquilla</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Lullula arborea</i>
<i>Luscinia megarhynchos</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Phoenicurus phoenicurus</i>
<i>Picus viridis</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Serinus serinus</i>
<i>Streptopelia turtur</i>

<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Upupa epops</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Spānija
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Alectoris rufa</i>
<i>Athene noctua</i>
<i>Calandrella brachydactyla</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Cisticola juncidis</i>
<i>Corvus monedula</i>
<i>Coturnix coturnix</i>
<i>Emberiza calandra</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Linaria cannabina</i>
<i>Melanocorypha calandra</i>
<i>Merops apiaster</i>
<i>Oenanthe hispanica</i>
<i>Passer domesticus</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Pica pica</i>
<i>Pterocles orientalis</i>
<i>Streptopelia turtur</i>

<i>Sturnus unicolor</i>
<i>Tetrax tetrax</i>
<i>Upupa epops</i>

Zviedrija
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>
<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Emberiza hortulana</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

VI PIELIKUMS

10. PANTA 2. PUNKTĀ UN 2.A PUNKTĀ MINĒTO MEŽA EKOSISTĒMU BIODAUDZVEIDĪBAS INDIKATORU SARAKSTS

Indikators	Apraksts, vienības un indikatora noteikšanas un monitoringa metodika
Stāvoša atmirusī koksne	Apraksts: šis indikators parāda stāvošas atmirušas koksnes biomasas apjomu mežā un citās kokaugiem klātās zemēs. Vienība: m³/ha. Metodika: izstrādājusi un izmanto organizācija "FOREST EUROPE", aprakstīta <i>State of Europe's Forests 2020</i>, FOREST EUROPE 2020 un nacionālo meža inventarizāciju aprakstā <i>Tomppo E. et al.</i>, National Forest Inventories, <i>Pathways for Common Reporting</i>, Springer, 2010, ņemot vērā Regulas 2018/1999 V pielikumā izklāstīto metodiku saskaņā ar IPCC 2006. gada vadlīnijām par nacionālajiem siltumnīcefekta gāzu inventarizācijas pārskatiem.
Guloša atmirusī koksne	Apraksts: šis indikators parāda gulošas atmirušas koksnes biomasas apjomu mežā un citās kokaugiem klātās zemēs. Vienība: m³/ha. Metodika: izstrādājusi un izmanto organizācija "FOREST EUROPE", aprakstīta <i>State of Europe's Forests 2020</i>, FOREST EUROPE 2020 un nacionālo meža inventarizāciju aprakstā <i>Tomppo E. et al.</i>, National Forest Inventories, <i>Pathways for Common Reporting</i>, Springer, 2010, ņemot vērā Regulas 2018/1999 V pielikumā izklāstīto metodiku saskaņā ar IPCC 2006. gada vadlīnijām par nacionālajiem siltumnīcefekta gāzu inventarizācijas pārskatiem.

Nevienmērīgas vecumstruktūras mežu īpatsvars	Apraksts: šis indikators rāda, kāds ir tādu koksnes ieguvei pieejamu mežu (<i>FAWS</i>) īpatsvars, kam ir nevienmērīga vecumstruktūra, salīdzinājumā ar vienmērīgas vecumstruktūras mežiem. Vienība: tādu nevienmērīgas vecumstruktūras mežu īpatsvars (procentos), kas ir pieejami koksnes ieguvei. Metodika: izstrādājusi un izmanto organizācija "FOREST EUROPE", aprakstīta <i>State of Europe's Forests 2020</i>, FOREST EUROPE 2020 un nacionālo meža inventarizāciju aprakstā <i>Tomppo E. et al.</i>, National Forest Inventories, <i>Pathways for Common Reporting</i>, Springer, 2010.
Meža savienotība	Apraksts: meža savienotība ir ar mežu klāto teritoriju kompaktuma pakāpe. To definē diapazonā no 0 līdz 100. Vienība: indekss. Metodika: izstrādājusi FAO, Vogt P., et al., sk. <i>FAO – State of the World's Forests: Forest Fragmentation</i>, JRC tehniskais ziņojums, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2019.
Parasto meža putnu populāciju indekss	Apraksts: meža putnu indikators raksturo parasto meža putnu skaitliskuma tendences to Eiropas areālā laika gaitā. Tas ir salikts indekss, ko veido Eiropas meža dzīvotnēm raksturīgo putnu sugu novērošanas dati. Indeksa pamatā ir īpašs sugu saraksts katrā dalībvalstī. Vienība: indekss. Metodika: Brlík et al. <i>Long-term and large-scale multispecies dataset tracking population changes of common European breeding birds</i>, Sci Data 8, 21. 2021.

Organiskā oglekļa uzkrājums	Apraksts: šis indikators raksturo organiskā oglekļa uzkrājumu nobirās un minerālaugsnēs 0–30 cm dziļumā meža ekosistēmās. Vienība: organiskā oglekļa tonnas/ha. Metodika: izklāstīta Regulas 2018/1999 V pielikumā saskaņā ar <i>IPCC</i> 2006. gada vadlīnijām par nacionālajiem siltumnīcefekta gāzu inventarizācijas pārskatiem, un plašāk iztirzāta Zemes izmantošanas un zemes pārklājuma statistiskajā apsekojumā (<i>LUCAS</i>), Jones A. et al., <i>LUCAS Soil 2022</i>, <i>JRC</i> tehniskais ziņojums, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2021.
<u>Tāda meža īpatsvars, kurā dominē autohtonas koku sugas</u>	Apraksts: tāda meža un citiem kokaugiem klātas zemes īpatsvars, kurā dominē (> 50 % seguma) autohtonas koku sugas Vienība: %. Metodika: <u>izstrādājusi un izmanto organizācija "FOREST EUROPE", aprakstīta <i>State of Europe's Forests 2020</i>, FOREST EUROPE 2020 un nacionālo meža inventarizāciju aprakstā <i>Tomppo E. et al.</i>, National Forest Inventories, <i>Pathways for Common Reporting</i>, Springer, 2010.</u>
<u>Koku sugu daudzveidība</u>	Apraksts: šis indikators raksturo meža teritorijās sastopamo koku sugu vidējo skaitu. Vienība: indekss. Metodika: <u>pamatojoties uz "FOREST EUROPE", aprakstīta <i>State of Europe's Forests 2020</i>, FOREST EUROPE 2020 un nacionālo meža inventarizāciju aprakstā <i>Tomppo E. et al.</i>, National Forest Inventories, <i>Pathways for Common Reporting</i>, Springer, 2010.</u>

VII PIELIKUMS

11. PANTA 8. PUNKTĀ MINĒTO ATJAUNOŠANAS PASĀKUMU PIEMĒRU SARAKSTS

- (1) Atjaunot mitrājus, proti, atjaunot nosusinātu kūdrāju hidroloģisko režīmu, likvidēt kūdrāju meliorācijas struktūras vai likvidēt polderus un pārtraukt kūdras izrakšanu.
- (2) Uzlabot hidroloģiskos apstākļus, palielinot virszemes ūdeņu daudzumu, kvalitāti un dinamiku un pazemes ūdeņu līmeni dabiskajās un pusdabiskajās ekosistēmās.
- (3) Aizvākt nevēlamus krūmājus vai alohtonus stādījumus zālajos, mitrajos, mežos un skrajas veģetācijas klātās zemēs.
- (4) Izmantot paludikultūru.
- (5) Atjaunot upju meandrus un no jauna savienot mākslīgi atgrieztos upju līkumus vai vecupes.
- (6) Likvidēt gareniskos un sāniskos šķēršļus (piemēram, aizsprostus un dambjus), atbrīvot vietu upju dinamikai un atjaunot brīvi plūstošus upju posmus.
- (7) Renaturalizēt upju gultnes, ezerus un zemieņu ūdensteces, piemēram, likvidēt mākslīgus gultnes nostiprinājumus, optimizēt substrāta sastāvu, uzlabot vai attīstīt dzīvotņu zemes segumu.
- (8) Atjaunot dabiskos sedimentācijas procesus.
- (9) Izveidot krasta buferzonas, piemēram, krasta mežus, buferjoslas, pļavas vai ganības.
- (10) Vairojot mežu ekoloģisko iezīmju daudzveidību, piemēram, lielus, vecus un mirstošus kokus (dzīvotņu koki), kā arī gulošas un stāvošas atmirušās koksnes apjomus.
- (11) Strādāt pie daudzveidīgas meža struktūras, [...] **piemēram, sugu sastāva** un vecumstruktūras, veicināt koku sugu dabisko reģenerāciju un sukcesiju.

(11.a) Sekmēt provenienču un sugu migrāciju gadījumos, kad tas ir nepieciešams klimata pārmaiņu dēļ.

- (12) Uzlabot mežu daudzveidību, [...] **atjaunojot** nemeža dzīvotņu mozaīkas, piemēram, atklātus pļavu vai virsāju laukumus, dīķus vai akmeņainas platības.
- (13) Izmantot "dabai tuvinātu" jeb "nepārtraukta meža klājuma" pieeju mežsaimniecībā; ieviest autohtonas koku sugas.
- (14) Veicināt seno autohtono mežu un nobriedušu mežaudžu attīstību (piemēram, pārtraucot mežizstrādi **vai veicot aktīvu apsaimniekošanu, ar ko tiek sekmētas pašregulācijas funkcijas un atbilstīga noturība**).
- (15) Ieviest aramzemē un intensīvi izmantotos zālajos ļoti daudzveidīgus ainavas elementus, piemēram, buferjoslas, laukmales ar autohtonām puķēm, dzīvžogus, kokus, mežiņus, akmens krāvuma terases, dīķus, dzīvotņu koridorus un pārvietošanās saliņas utt.
- (16) Palielināt lauksaimniecības platības, kurās piekopj agroekoloģisko apsaimniekošanas pieeju, piemēram, bioloģisko lauksaimniecību vai agromežsaimniecību, vairākkultūru audzēšanu un augseku, integrētu kaitēkļu un barības vielu pārvaldību.
- (17) Samazināt (ja tas ir relevanti) zālāju noganīšanas vai pļaušanas intensitāti un atsākt (ja tas vairs nenotiek) ekstensīvu noganīšanu ar mājlopiem un ekstensīvas pļaušanas režīmu.
- (18) Pārtraukt vai samazināt ķīmisko pesticīdu, kā arī ķīmiskā mēslojuma un kūtsmēsli izmantošanu.
- (19) Pārtraukt zālāju uzāršanu un produktīvo graudzāļu sēklu introducēšanu.
- (20) Likvidēt stādījumus agrākās dinamiskās iekšzemes kāpu sistēmās, lai atjaunotu dabisko vēja dinamiku par labu atklātām dzīvotnēm.
- (21) Uzlabot savienotību starp dzīvotnēm, lai sekmētu sugu populāciju attīstību un nodrošinātu pietiekamu īpatņu vai ģenētisko apmaiņu, kā arī sugu migrāciju un pielāgošanos klimata pārmaiņām.
- (22) Dot ekosistēmām iespēju veidot savu dabisko dinamiku, piemēram, vairs nenovākt ražu un veicināt dabīgumu un neskartību.

- (23) Likvidēt un kontrolēt invazīvas svešzemju sugas un novērst vai līdz minimumam samazināt jaunu sugu introducēšanu.
- (24) Līdz minimumam samazināt zvejas darbību negatīvo ietekmi uz jūras ekosistēmu, piemēram, izmantot zvejas rīkus, kas mazāk ietekmē jūras gultni.
- (25) Atjaunot nozīmīgas zivju nārstošanas un mazuļu uzturēšanās apgabalus.
- (26) Nodrošināt struktūras vai substrātus, kas veicina jūras organismu atgriešanos, piemēram, koraļļu rifus/ austeru rifus /akmeņu rifus.
- (27) Atjaunot jūraszāļu pļavas un lamināriju mežus, aktīvi stabilizējot jūras dibenu, samazinot un, ja iespējams, likvidējot noslogojumus vai šos organismus aktīvi pavairojot un stādot.

(27.a) Atjaunot vai uzlabot jūras dzīvotņu ekoloģijai vitāli svarīgo autohtono sugu populāciju stāvokli, veicot pasīvus vai aktīvus atjaunošanas pasākumus, piemēram, introducējot mazulus.

- (28) Samazināt dažāda veida jūras piesārņojumu, piemēram, barības vielu slodzi, trokšņa piesārņojumu un plastmasas atkritumus.
- (29) Paplašināt pilsētu zaļās zonas, kam piemīt ekoloģiskas iezīmes, piemēram, parkus, kokus un mežu laukumus[...], zaļos jumtus, savvaļas puķu pļavas, dārzus, mazdārziņus, koku alejas, pilsētpļavas un dzīvžogus, dīķus un ūdensteces, **cita starpā nemot vērā sugu daudzveidību, autohtonas sugas, vietējos apstākļus un noturību pret klimata pārmaiņām.**
- (30) Apturēt, samazināt vai likvidēt piesārņojumu ar zālēm, bīstamām ķīmikālijām, komunālajiem un rūpnieciskajiem notekūdeņiem un citiem atkritumiem, tostarp piedrazojumu un plastmasu, kā arī gaismas piesārņojumu visās ekosistēmās.
- (31) Pārveidot par dabas teritorijām degradētas teritorijas, bijušās industriālās teritorijas un karjerus.